

Evaluatie van het

Kulturhusenbeleid

in de provincie Gelderland

Auteurs: Ivo Nienhuis (Spectrum CMO Gelderland) & Erik Janssen (HAN)
Met medewerking van: Thecla Brouwer, Annelies Cozijnsen, Gerrit Dijkerman, Janneke van Lier, Maarten Loeffen, Pierre Puts, Jorike Smeitink, Jaap Terpstra, Nicolette Verkleij, Gerda Welt
Datum: 13 februari 2012
Rapport: 11-3073

Inhoudsopgave

Samenvatting	1
1. Inleiding	7
2. Het Kulturhusenbeleid	9
2.1 Het Kulturhusconcept	9
2.2 Waarom een Kulturhus?	9
2.3 Voorwaarden voor een Kulturhussubsidie	10
3. Vraagstelling en methode	11
3.1 De vraagstelling	11
3.2 Werkwijze	11
4. Resultaten	15
4.1 Outputprestaties	15
4.1.1 Aantal Kulturhusen, wanneer operationeel en samenstelling van de partners	15
4.1.2 Gezamenlijk beheer en gezamenlijke programmering van en afstemming tussen partners	15
4.2 Outputproces en structuur: de rol van de provinciale inzet en middelen	18
4.3 Het maatschappelijk effect van Kulturhusen op de leefbaarheid	18
4.3.1 Het effect van Kulturhusen op de bestaanszekerheid	19
4.3.2 Het effect van Kulturhusen op het woonklimaat	20
4.3.3 Het effect van Kulturhusen op de verzorgingssituatie	21
4.3.4 Het effect van Kulturhusen op het sociaal klimaat	22
4.3.5 Het effect van Kulturhusen op het bestuurlijk klimaat	24
4.3.6 Overstijgende inzichten: Het Kulturhus als sociaal donorhart	26
5. Conclusies en aanbevelingen	31
5.1 Aantal operationele Kulturhusen, samenstelling partners en samenwerking	31
5.2 De rol van de provinciale middelen en inzet in de totstandkoming van Kulturhusen is positief	31
5.3 Kulturhusen hebben een positief effect op de leefbaarheid	32
5.4 Kulturhusen kunnen de functie van sociaal donorhart hebben	32
5.5 Aanbevelingen	33
Bijlagen	35

SAMENVATTING

Samenvatting

Sinds 2003 heeft de provincie Gelderland actief bijgedragen aan de leefbaarheid en sociale samenhang in dorpen en stadswijken. Dit heeft ze onder andere gedaan door de introductie van het Kulturhusconcept. Een Kulturhus is meer dan een dorpshuis. In plaats van een verzamelgebouw van verenigingen en activiteiten, is het een multifunctionele accommodatie waar verenigingen, organisaties en instellingen samenwerken op het gebied van beheer en in hun activiteiten aanbod. Door samenwerking op het gebied van management, activiteiten en meervoudig gebruik van ruimtes, zo is de beleidsgedachte, zullen diensten en voorzieningen minder snel verdwijnen en worden er meer en (ver)nieuwe(nde) activiteiten georganiseerd die inspelen op de lokale behoeften. Dit zorgt er dan weer voor dat de leefbaarheid en sociale samenhang in dorpen en stadswijken wordt versterkt.

Provinciale Staten hebben in 2008 besloten om het Kulturhusconcept te evalueren. In deze rapportage vindt u de uitkomsten van deze evaluatie. We staan achtereenvolgens stil bij de gehanteerde methode, de rol van de provinciale inzet en middelen in de totstandkoming van Kulturhusen, de mate en manier van samenwerking bij het beheer en activiteitenprogramma in Kulturhusen en het maatschappelijk effect van Kulturhusen op de leefbaarheid. Ten slotte geven we een antwoord op de vraag of Kulturhusen een oplossing zijn in kernen en wijken waar de leefbaarheid en sociale samenhang onder druk staan als gevolg van demografische, economische en maatschappelijke ontwikkelingen.

Vraagstelling, verantwoording en werkwijze

In dit evaluatieonderzoek hebben we de volgende drie vragen onderzocht: (1) het aantal operationele Kulturhusen, de samenstelling van partners en de samenwerking in Kulturhusen tussen de partners, (2) de rol van de provinciale middelen en inzet in de totstandkoming van Kulturhusen, en (3) het maatschappelijk effect van Kulturhusen op de leefbaarheid. Tevens zijn een aantal bepalende elementen – als bijvangst – achterhaald voor de mate van succes van Kulturhusen als het gaat om de bijdrage aan de leefbaarheid.

Betrokkenen bij het Kulturhus zijn in dit evaluatieonderzoek achteraf bevestigd over het effect van Kulturhusen op de leefbaarheid, wat de rol is geweest van de provinciale subsidie en of en hoe er wordt samengewerkt bij het beheer en het activiteitenprogramma. Dit betekent dat de conclusies gebaseerd zijn op meningen van betrokken mensen. De uitkomsten zijn dan ook een indicatie en niet een harde cijfermatige analyse. De uitspraken die we doen gaan over het provinciale niveau: we doen geen uitspraken over individuele Kulturhusen. De respons was te laag om op dit niveau betrouwbare uitspraken te kunnen doen. Toch durven we te stellen dat de uitkomsten een realistische weergave zijn van de werkelijkheid. Reden hiervoor is dat we twee verschillende methoden hebben gebruikt en dat de uitkomsten van deze methoden elkaar bevestigen en nuanceren.

Er zijn twee enquêtes verspreid onder alle Kulturhusen. Daarnaast zijn tien bewonersbijeenkomsten bij tien Kulturhusen gehouden op basis van de narratieve methode. Dit houdt in dat bewoners gevraagd zijn verhalen te vertellen over het effect van het Kulturhus op de leefbaarheid. Hierbij stuurt de gespreksleider slechts op één moment: de beginvraag. Deze verhalen zijn vervolgens geanalyseerd en geïnterpreteerd aan de hand van een vooraf opgesteld codeerschema.

Conclusie 1: De provinciale rol en middelen zijn doorslaggevend in de totstandkoming van Kulturhusen

Per december 2011 heeft de provincie Gelderland 49 subsidies van € 300.000,- verstrekt als stimulans om een Kulturhus neer te zetten. Er zijn 34 Kulturhusen gerealiseerd: vijf in 2006, 6 in 2008, 8 in 2009, 6 in 2010 en 9 in 2011. In deze Kulturhusen zijn minimaal drie van de volgende vijf functies aanwezig: welzijn, zorg, cultuur, educatie, maatschappelijke dienstverlening en commerciële dienstverlening. Een grote meerderheid van deze initiatiefnemers is van mening dat de rol van de provinciale inzet en middelen doorslaggevend is geweest voor de totstandkoming van Kulturhusen. De meeste initiatiefnemers stellen dat de subsidievoorwaarden ten aanzien van samenwerking, programmering, beheer en architectonische waarde (sterk) stimulerend zijn geweest voor de komst van een Kulturhus.

Conclusie 2: In Kulturhusen wordt goed samengewerkt in het beheer en bij activiteiten

De Kulturhusen waarover met waardering wordt gesproken, hebben vrijwel altijd een goede beheerder met oog voor de behoefte van de bezoekers en participerende instellingen en verenigingen. Het beheer vindt op verschillende manieren plaats. Er is sprake van een commerciële beheerder, van door de gemeente ingehuurd beheerders – individueel of via een (sociaal werk)bedrijf – en van beheer door vrijwilligers. Ondanks deze verscheidenheid in beheersvormen wordt er bij de meeste Kulturhusen samengewerkt met en tussen deelnemende partijen. Dit is wel een proces dat langzaam vorm krijgt: samenwerken kost tijd omdat de deelnemende partijen dit vaak niet gewend zijn. We zien dan ook dat dit gemakkelijker gaat in dorpen waar voor de komst van het Kulturhus al sprake was van veel gezamenlijkheid. Als verenigingen en instellingen gewend zijn geweest om alles zelf te doen, moeten ze eerst een cultuuromslag maken.

In de meeste Kulturhusen is sprake van een gezamenlijke programmering van activiteiten. De deelnemende verenigingen, instellingen en organisaties geven aan dat ze bij ongeveer de helft van hun activiteiten samenwerken met andere partijen in het Kulturhus. Dit doen ze door activiteiten af te stemmen met andere partijen, door bestaande activiteiten te combineren of door samen te werken aan (ver)nieuw(end) aanbod. Ook hier geldt weer dat samenwerking een proces is dat langzaam vorm krijgt: partijen moeten eerst aan elkaar snuffelen en een vorm vinden. De meeste partijen zetten zich in voor een gezamenlijk activiteitenprogramma. Van belang is dan wel dat één van deze partijen het initiatief tot samenwerken neemt. Waar een partij het initiatief heeft genomen om samen te werken, komt samenwerking in het programma ook daadwerkelijk van de grond. Dit initiatief komt soms tot stand vanuit de manager / beheerder, soms vanuit het bestuur, soms vanuit de programmaraad en soms vanuit de deelnemende instellingen en verenigingen zelf.

Conclusie 3: Kulturhusen leveren meestal een positieve bijdrage aan de leefbaarheid en sociale samenhang

De beleidstheorie is dat een Kulturhus de leefbaarheid in dorpen en wijken versterkt of in stand houdt. Deze aanname is onderzocht door zowel cijfermatig (enquête) als verhaalsgewijs (bewonersbijeenkomsten) een antwoord te geven op vijf aspecten van leefbaarheid. Het eerste aspect is bestaanszekerheid. Draagt een Kulturhus bij aan de economische vitaliteit in dorpen en wijken? Gemiddeld genomen: ja, maar in beperkte mate. Kulturhusen leveren soms een kleine bijdrage aan de werkgelegenheid en het in stand houden of vergroten van het winkelaanbod. In sommige Kulturhusen zit bijvoorbeeld een winkeltje voor de vergeten dagelijkse boodschappen of een (semi-)commerciële partij als een fysiotherapeut of een woningbouwcorporatie. Daarnaast is de beheerders- en managementfunctie vaak een betaalde baan. Sommige Kulturhusen hebben een commerciële uitbater en bieden de gelegenheid om feesten of koffietafels te houden.

Het tweede aspect is het woonklimaat. Draagt een Kulturhus bij aan de kwaliteit van de fysieke woonomgeving? Gemiddeld genomen: ja. Een grote meerderheid is van mening dat het

gebouw een positieve invloed en uitstraling heeft op de directe omgeving. Door de komst van een Kulturhus is de directe woonomgeving vaak aantrekkelijker en schoner geworden en beter onderhouden. Meestal is het een architectonische aanwinst voor het dorp / de wijk en een gebouw dat goed in de omgeving past: bewoners zijn vaak trots op het mooie gebouw. In een aantal gevallen, echter, wordt de privacy van omwonenden aangetast en is er sprake van geluidsoverlast door activiteiten in of bij het Kulturhus. Met de komst van Kulturhusen worden er ook vaak nieuwe woningen en/of appartementen gebouwd in de directe omgeving van het Kulturhus. Dat zorgt voor doorstroming in het woningaanbod. Vooral senioren vinden het prettig om voorzieningen zo dichtbij te hebben.

Het derde aspect is de verzorgingssituatie. Draagt een Kulturhus bij aan de aard en het peil van de aanwezige voorzieningen? Gemiddeld genomen: ja. Een grote meerderheid vindt dat het Kulturhus een bijdrage levert aan (de kwaliteit van) het voorzieningenniveau van hun kern of wijk. Het voorzieningenaanbod is verbeterd en gestegen. Men is ook tevreden over de voorzieningsamenstelling, maar meer dan de helft mist ook voorzieningen zoals een pinautomaat. Door de komst van het Kulturhus zijn er in de kern voorzieningen aanwezig die er anders niet meer waren geweest of niet waren gekomen. Dit draagt bij aan een plezieriger leven. Ouderen hoeven bijvoorbeeld niet meer naar een naburig dorp voor doktersbezoek en de school, bibliotheek en kinderopvang zijn gebleven of gekomen.

Het vierde aspect is het sociale klimaat. Draagt een Kulturhus bij aan sociale contacten, sociale cohesie en hulprelaties tussen bewoners? Gemiddeld genomen: ja. Sommige Kulturhusen zijn het sociale centrum van het dorp geworden. Zo is in een aantal gevallen het aantal verenigingen en vrijwilligers gestegen. De aanwezige verenigingen, voorzieningen, combinaties met zorg, het activiteiten aanbod en een goede, gezellige en uitnodigende ontmoetingsruimte/horecavoorziening trekken mensen aan. Ze bieden gelegenheid voor geplande en niet geplande ontmoetingen. Een voorbeeld van niet geplande ontmoetingen is ouders die in gesprek raken bij het brengen naar of halen van hun kroost bij een activiteit. Door de komst van het Kulturhus worden er meestal meer activiteiten georganiseerd. Deze activiteiten worden vaak goed en steeds beter bezocht. Door deze activiteiten leren bewoners elkaar beter kennen, gaan ze meer met elkaar om, voelen ze zich meer verbonden met het dorp en wordt de saamhorigheid versterkt. Soms heeft dit ook tot gevolg dat bewoners voor elkaar klaar staan wanneer dat nodig is.

Het vijfde en laatste aspect is het bestuurlijk klimaat. Zijn bewoners betrokken bij besluitvormingsprocessen rondom het Kulturhus? Gemiddeld genomen: ja. Vaak zijn bewoners betrokken bij de bouw en komst van het Kulturhus, bij de totstandkoming van het activiteitenprogramma en bij het organiseren van activiteiten. Daar waar bewoners niet of nauwelijks zijn betrokken bij de komst van het Kulturhus, is men vaak negatiever over het Kulturhus, zoals bijvoorbeeld de aanwezige voorzieningen. Daar waar bewoners actief (hebben) kunnen participeren in het (ontstaan van het) Kulturhus, is men positiever. Participatie leidt tot een gevoel van eigenaarschap, wat weer bijdraagt aan de ontmoetingsfunctie van het Kulturhus, de mate waarin bewoners het Kulturhus belangrijk vinden maar ook over de uitstraling van het Kulturhus op de omgeving.

Samenvattend: met name ten aanzien van de aspecten woonklimaat, verzorgingssituatie en sociaal klimaat leveren Kulturhusen een positieve bijdrage aan de leefbaarheid. Ten aanzien van de dimensies bestaanszekerheid en bestuurlijk klimaat is er ook een positieve invloed aanwezig, maar in mindere mate.

Conclusie 4: Kulturhusen kunnen als sociaal donorhart functioneren in kernen en wijken waar de leefbaarheid onder druk staat

Kulturhusen kunnen een bijdrage leveren aan de leefbaarheid van dorpen en wijken. Ze zijn als het ware een sociaal donorhart. In dorpen en wijken waar de leefbaarheid en sociale

samenhang onder druk staan als gevolg van maatschappelijke ontwikkelingen als vergrijzing, privatisering en schaalvergroting, hebben Kulturhusen een positieve invloed op de bestaanszekerheid, het woonklimaat, de verzorgingssituatie, het sociale klimaat en het bestuurlijke klimaat. Het beeld dat naar voren komt is dat Kulturhusen bestaansrecht hebben omdat de betrokkenen aangeven dat het Kulturhus belangrijk voor hen is, voorziet in belangrijke voorzieningen en fungeert als ontmoetingsplek voor georganiseerde en toevallige ontmoetingen. In veel gevallen waren een centrale ontmoetingsplek en belangrijke voorzieningen voorheen niet, nauwelijks of minder aanwezig. Wanneer een Kulturhus goed functioneert, groeit het aantal bezoekers, activiteiten, vrijwilligers en verenigingen. Ze kan dan ook de functie van een sociaal donorhart hebben: ze brengt activiteiten en voorzieningen, en houdt de boel in beweging door spin-off in kernen waar voorheen de leefbaarheid onder druk stond.

Niet alle Kulturhusen zijn echter een sociaal donorhart. Kritische succes- dan wel faalfactoren lijken hier de locatie, de inrichting van het gebouw, de horecafunctie, concurrentie van andere gemeenschapsgebouwen, de mate van ondernemerschap van de beheerder, de manier van samenwerken en participatie van bewoners. Wanneer hier in het begin niet goed over nagedacht wordt, is het moeilijk om dit later nog te corrigeren. Kulturhusen die centraal gelegen zijn, gezellig ingericht met een goede horecafunctie, geen concurrentie hebben van andere gemeenschapsgebouwen, waar beheerders meedenken, waar samenwerking gestimuleerd wordt en waar bewoners betrokken zijn, hebben de meeste kans van slagen.

HOOFDRAPPORT

1. Inleiding

Sinds 2003 heeft de provincie Gelderland actief bijgedragen aan het verbeteren van de leefbaarheid en sociale samenhang in dorpen en stadswijken. Dit heeft ze onder andere gedaan door de introductie van het Kulturhusconcept. Ze heeft, als stimulans, 49 initiatiefnemers een subsidie verstrekt van € 300.000,- om een Kulturhus neer te zetten waarin integratie plaats vindt van voorzieningen die behoren tot de basisbehoeften van burgers. Daarnaast heeft ze de leergang Kulturhusen gesubsidieerd om initiatiefnemers en participanten van het Kulturhus te ondersteunen in de uitvoering van het concept.

Provinciale Staten hebben in 2008 besloten om het Kulturhusconcept te evalueren. Spectrum CMO Gelderland heeft de opdracht gekregen om dit onderzoek uit te voeren. In deze rapportage vindt u de uitkomsten van deze evaluatie. Voor een gedeelte van dit onderzoek heeft Spectrum samengewerkt met het lectoraat 'Lokale Dienstverlening vanuit Klantperspectief' van de HAN.

De waarde van dit onderzoek

Voordat we ingaan op de uitkomsten van het onderzoek, is het eerst belangrijk om deze uitkomsten te nuanceren. Gegeven de beschikbare middelen, het tijdstip en de looptijd van het onderzoek is gekozen voor dataverzameling op basis van twee enquêtes en tien bewonersbijeenkomsten (zie hoofdstuk 3). De uitkomsten van dit evaluatieonderzoek zijn dan ook indicatief omdat ze gebaseerd zijn op meningen. Om tot een 'hard' cijfermatig beeld te komen van het effect van Kulturhusen op de leefbaarheid en sociale samenhang, is het onder andere noodzakelijk om een onderzoeksdesign te kiezen met een 0- en 1-meting in combinatie met een vergelijking in dorpen en wijken waar wel en geen Kulturhus is gekomen. Dit was niet mogelijk: het onderzoek is uitgevoerd in de tweede helft van 2011, terwijl de eerste Kulturhusen in 2006 geopend zijn. Bovendien is dergelijk onderzoek relatief kostbaar.

De uitkomsten van dit onderzoek geven een beeld weer op het niveau van de provincie Gelderland. Het is dus niet mogelijk om Kulturhusen met elkaar te vergelijken. Voor het vergelijken van Kulturhusen is het noodzakelijk om voldoende respons per Kulturhus te hebben (ongeveer 200 ingevulde enquêtes per Kulturhus). Dit is een kostbare en tijdrovende operatie, temeer omdat mensen steeds minder bereid zijn om deel te nemen aan enquêtes. Tijd en geld ontbrak om een dergelijke hoge respons te realiseren.

Ondanks dat de uitkomsten van dit onderzoek indicatief zijn, durven we toch met enige zekerheid te stellen dat de uitkomsten een goede weergave zijn van de werkelijkheid. Reden hiervoor is dat we naast enquêteonderzoek (meningen in de vorm van cijfers) ook bewonersbijeenkomsten (meningen in de vorm van verhalen) hebben gehouden. Beide onderzoeksstrategieën komen op hoofdlijnen tot dezelfde resultaten, nuanceren elkaar en vullen elkaar aan.

Dit hoofdrapport is een beknopte weergave van de belangrijkste resultaten. In de bijlage vindt u meer en uitgebreidere resultaten en inzichten.

Leeswijzer

In hoofdstuk 2 gaan we kort in op het Kulturhusenbeleid. We staan hier stil bij de vragen wat het Kulturhusconcept is, waarom de provincie besloten heeft om Kulturhusen te subsidiëren en aan welke voorwaarden initiatiefnemers moeten voldoen om een subsidie te kunnen krijgen. In hoofdstuk 3 staan we vervolgens stil bij de vragen die in dit onderzoek beantwoord worden en de onderzoeksmethode die we hierbij gebruikt hebben. In hoofdstuk 4 beschrijven we de

onderzoeksresultaten. In hoofdstuk 5, ten slotte, sluiten we af met de conclusies en enkele aanbevelingen.

2. Het Kulturhusenbeleid

In dit hoofdstuk staan we stil bij het onderwerp van deze evaluatie: het Kulturhusenbeleid. Achtereenvolgens beschrijven we kort het Kulturhusconcept (paragraaf 2.1), de beleidstheorie achter het Kulturhusconcept (paragraaf 2.2) en de voorwaarden voor subsidieverlening (paragraaf 2.3).

2.1 Het Kulturhusconcept

Een Kulturhus is meer dan een dorps huis of wijkcentrum. Het is een welzijnsvoorziening nieuwe stijl waarin voorzieningen die behoren tot de basisbehoeften van burgers zoveel als mogelijk geïntegreerd worden aangeboden. Een dorps huis is als het ware een verzamelgebouw van verenigingen, instellingen en organisaties. De betrokkenen organiseren zelf het management en de activiteiten voor de eigen doelgroep of klantenkring. Een Kulturhus, daarentegen, is meer dan een verzamelgebouw. Door een gezamenlijk management en het bieden van een geïntegreerd aanbod aan de lokale gemeenschap kunnen betrokken partijen en burgers profiteren van elkaars kennis en kunde. Hierdoor, zo is de gedachte is het mogelijk de leefbaarheid in dorpen en wijken te versterken.

De uitgangspunten van een Kulturhus zijn:

- profiteren van elkaars kennis en accommodatie;
- zich daarvoor gezamenlijk verantwoordelijk voelen;
- dat formeel organiseren via een gezamenlijk management;
- met betrokkenheid van de bewoners
- de lokale gemeenschap via een geïntegreerd aanbod veel meer kunnen aanbieden. (Provincie Gelderland, 2004: 5)

Een Kulturhus is dan ook een concept in plaats van een verzamelgebouw van verenigingen, organisaties en instellingen. Het is een organisatievorm waar een passend multifunctioneel gebouw bij ontworpen wordt in plaats van een gebouw waar verenigingen, organisaties en instellingen gebruik maken van de ruimte.

2.2 Waarom een Kulturhus?

De leefbaarheid op het platteland en in een aantal stadswijken staat onder druk. Hier zijn een aantal gerelateerde en elkaar versterkende redenen voor te noemen. Commerciële en maatschappelijke voorzieningen hebben (vestigingen) moeten sluiten door schaalvergroting en bezuinigingen. Door privatisering in combinatie met een grotere mobiliteit van de gemiddelde burger zijn voorzieningen als het openbaar vervoer verdwenen of achteruit gegaan. Door krimp in combinatie met ontgroening en vergrijzing neemt het aantal inwoners af op het platteland. Door welvaartsstijging in combinatie met individualisering moeten lokale buurt- en wijkgemeenschappen steeds meer concurreren met andere vormen van socialisering. De Nederlandse samenleving wordt steeds meer gekarakteriseerd door tijdelijke pragmatische coalities gebaseerd op persoonlijke interesses en zaken die burgers direct aangaan (zie bijvoorbeeld Duyvendak & Hurenkamp, 2006). Deze en andere redenen hebben er toe geleid dat de leefbaarheid in dorpen en stadswijken als minder wordt ervaren.

Met het Kulturhusconcept wil de Provincie Gelderland de leefbaarheid en sociale samenhang in dorpen en stadswijken versterken. Door samenwerking op het gebied van management en meervoudig gebruik van ruimtes, zo is de gedachte, zullen maatschappelijke en commerciële

diensten minder snel verdwijnen omdat de kosten lager liggen. Door samen te werken in een geïntegreerd aanbod, zo is de verwachting, worden voor burgers nieuwe activiteiten georganiseerd die inspelen op de lokale behoeften. Bovendien, zo is de aanname, leidt het samen onder één dak zitten in combinatie met samenwerking op het gebied van management en programma tot een grotere aanloop waardoor meer burgers gebruik gaan maken van de aangeboden diensten en er meer vrijwilligers, verenigingen en leden komen. Een Kulturhus versterkt dan ook de sociale structuur omdat het een ontmoetingsplek is waar onderlinge banden aangelegd en / of verstevigd kunnen worden. Hierdoor blijft de vaak kleine gemeenschap levend.

2.3 Voorwaarden voor een Kulturhussubsidie

Om voor de subsidie van € 300.000,- in aanmerking te komen, heeft de provincie vier toetscriteria opgesteld (zie Provincie Gelderland, 2004: 8-9):

1. Gezamenlijke verantwoordelijkheden voor management, beheer en programmering.
2. In het Kulturhus zijn minstens drie van de volgende functies aanwezig: cultuur, welzijn, educatie, zorg en maatschappelijke en zakelijke dienstverlening.
3. Betrokkenheid van de bewoners van de gemeenschap waar het Kulturhus staat.
4. Het Kulturhusgebouw is gebruiksvriendelijk, bouwkundig duurzaam en van hoge architectonische kwaliteit.

3. Vraagstelling en methode

In dit hoofdstuk beschrijven we de vraagstelling van de evaluatie en de gehanteerde methode. We staan eerst stil bij de vraagstelling (paragraaf 3.1) om vervolgens de gehanteerde werkwijze te beschrijven (paragraaf 3.2).

3.1 De vraagstelling

De provincie Gelderland heeft Spectrum CMO Gelderland gevraagd het Kulturhusenbeleid te evalueren en aan te geven wat het maatschappelijk effect is van de Kulturhusen. Het gaat om de volgende vragen:

Output-prestaties:

- a. Hoeveel Kulturhusen zijn er in Gelderland gerealiseerd?
- b. Sinds wanneer zijn ze operationeel?
- c. Hoe is de samenstelling van partners?
- d. Is er sprake van een gezamenlijke programmering van of afstemming tussen de partners?
- e. Hoe worden de programmering en het beheer georganiseerd?

Output-proces en structuur:

- a. Welke rol heeft de provinciale inzet en provinciale middelen gespeeld in het tot stand komen van de kulturhusen?

Maatschappelijk effect:

- a. Wat is het effect van kulturhusen geweest: hebben het 'fysieke gebouw', de voorzieningen, de georganiseerde activiteiten in het kulturhus bijgedragen aan een verbetering van de sociale samenhang en leefbaarheid in dorpen, kleine kernen en/of wijken?
- b. Wat kan gezegd worden in de aanbevelingen over oplossingen in kernen en wijken waar de sociale samenhang en de leefbaarheid onder druk staan als gevolg van demografische ontwikkelingen? Welke bijdrage kunnen Kulturhusen leveren aan versterking van de ruimtelijke en economische structuur?

3.2 Werkwijze

Om een antwoord te formuleren op de bovenstaande vragen, hebben we het onderzoek opgeknipt in drie delen: bureauonderzoek, een kwantitatief deel en een kwalitatief deel.

Bureauonderzoek

Aan de hand van het bureauonderzoek formuleren we een antwoord op de vragen hoeveel Kulturhusen gerealiseerd zijn, wanneer ze operationeel zijn geworden en wat de samenstelling van partners is ('Output-prestaties a, b en c'). De websites van de Kulturhusen zijn hier de hoofdinformatiebron. Daarnaast doen we bureauonderzoek om het concept leefbaarheid te kunnen operationaliseren (voorafgaand aan 'Maatschappelijk effect a en b').

Het kwantitatieve deel: de enquête

Aan de hand van het kwantitatieve deel beantwoorden we de volgende vragen. Is er sprake van een gezamenlijke programmering van of afstemming tussen partners ('output-prestatie d')? Hoe is dit georganiseerd ('output-prestaties e')? Welke rol hebben de provinciale inzet en middelen gespeeld in de totstandkoming van Kulturhusen ('output-proces en structuur')? Wat is het effect van Kulturhusen op de leefbaarheid en sociale samenhang ('maatschappelijk effect a')?

Het kwantitatieve gedeelte bestaat uit twee enquêtes onder alle gerealiseerde Kulturhusen. In beide enquêtes hebben we de respondenten gevraagd naar hun mening door middel van stellingen en open vragen. Dit betekent dus dat de uitkomsten van de enquêtes (zoals elke andere enquête) subjectief zijn.

De eerste enquête is gericht aan de gebruikers van de Kulturhusen. 'Gebruikers' zijn de leden van verenigingen, klanten van instellingen en inwoners die het Kulturhus bezoeken bij georganiseerde activiteiten. We hebben hen gevraagd een oordeel te geven over (1) de waardering van het gebouw, (2) de waardering ten aanzien van de voorziening(en) en activiteiten, en (3) het effect van het Kulturhus op de leefbaarheid. Deze enquête is opgenomen in bijlage 1.1.

De tweede enquête is (gericht aan de 'organisatie' en de 'participanten') van het Kulturhus. De organisatie is het bestuur, de manager/beheerder en de programmaraad. De participanten zijn de deelnemende verenigingen, instellingen en organisaties. Naast de bovenstaande drie vragen hebben we deze twee groepen ook bevraagd over (1) de mate en manier van gezamenlijk programmeren en beheer, en (2) de rol van de provinciale inzet en provinciale middelen in het tot stand komen van de Kulturhusen. De participanten zijn daarnaast bevraagd over de voor- en nadelen die het gezamenlijke management, beheer en programmeren met zich meebrengen. Deze enquête is opgenomen in bijlage 1.1.

Naast een algemeen beeld van alle respondenten, vergelijken we de drie hierboven genoemde groepen – 'organisatie', participerende instellingen en gebruikers – met elkaar als het gaat om het effect van een Kulturhus op de leefbaarheid. We voegen hier nog een vierde groep aan toe: de 'initiatiefnemers' voor de komst van een Kulturhus. Reden voor de vergelijking tussen de vier groepen is dat we verwachten dat initiatiefnemers positiever zijn dan de organisatie, gevolgd door de participerende instellingen en de gebruikers. De resultaten van de enquête laten echter geen opvallend patroon zien. Daarom geven we de verschillen tussen de vier groepen niet weer in de hoofdrapportage. In de bijlagen 4.2.2, 4.3.2, 4.4.2, 4.5.2 en 4.6.2 zijn deze verschillen wel opgenomen.

In totaal zijn 224 respondenten begonnen aan de enquête: 180 respondenten hebben de algemene enquête ingevuld en 44 respondenten hebben de enquête voor de organisatie en participanten ingevuld. Van deze 224 respondenten hebben er 34 aangegeven tot de categorie organisatie te behoren, 66 tot de categorie participanten, 103 tot de categorie gebruikers. 21 respondenten hebben de categorie 'anders' aangekruist. 43 van de 224 respondenten hebben aangegeven een initiatiefnemer te zijn.

Beide enquêtes zijn digitaal uitgezet. Genodigden hadden echter ook de mogelijkheid om de vragenlijst schriftelijk in te vullen. Alle kulturhusbesturen, programmaraden, managers/beheerders en participanten zijn tweemaal schriftelijk benaderd met de vraag de enquête in te vullen. Zij hadden de keuze om de enquête in te vullen of de enquête gericht aan de gebruikers in te vullen. Tevens is ze gevraagd om de gebruikersenquête onder de aandacht te brengen van bezoekers, klanten en leden. Als bijlagen zijn een ondersteunende brief van de provincie toegevoegd en een poster. Daarnaast is met een aantal Kulturhusbesturen telefonisch contact gezocht en is een e-mail verstuurd om de enquête extra onder de aandacht te brengen. Ook zijn een aantal genodigden van de bewonersbijeenkomsten (zie hieronder) gevraagd om de enquête in te vullen en deze in hun lokale netwerk te verspreiden.

Het kwalitatieve deel: het verhaal achter de cijfers

In het kwalitatieve gedeelte staat de vraag centraal wat het effect van een Kulturhus is op de leefbaarheid en sociale samenhang ('Maatschappelijk effect a'). In dit gedeelte is samengewerkt met het lectoraat 'Lokale Dienstverlening vanuit Klantperspectief' van de HAN. Aan de hand van de narratieve methode is de groep bewoners bevraagd. Reden hiervoor is dat

leefbaarheid door ieder individu anders wordt ervaren en moeilijk te vatten is in abstracte begrippen. Juist voor dit type abstracte belevingsbegrippen is de narratieve methode geschikt: het vertellen van verhalen geeft een betrouwbaarder en inspirerender inzicht. Aan de hand van de uitkomsten zijn we ook in staat om duiding te geven aan de enquêteresultaten over leefbaarheid.

In de narratieve onderzoeksmethode is niet het aantal respondenten de analyse-eenheid – zoals gebruikelijk is bij kwantitatief onderzoek – maar het aantal narratieven. Narratieven zijn alle gegevens in proza die niet voortkomen uit gesloten vragen of stellingnames. Het zijn kleine verhaaltjes: interviewfragmenten waar doorgaans sprake is van een plot of ontwikkelingsverloop en een opeenvolging van voor de respondent betekenisvolle gebeurtenissen. Ze gaan over biografische bijzonderheden van gebeurtenissen zoals ze verteld worden door degenen die ze hebben meegemaakt.

In de narratieve methode stuurt de gespreksleider slechts op één moment, namelijk aan het begin van het gesprek door middel van één centrale vraag. Deze luidde in dit onderzoek: *Kunt u iets vertellen over de relatie tussen het Kulturhus en de leefbaarheid in uw plaats? Is de leefbaarheid sinds de komst van het Kulturhus toegenomen, afgenomen of juist gelijk gebleven?* De aanwezigen vertellen vervolgens verhalen in relatie tot deze centrale vraag, haken op elkaar in, gaan soms met elkaar in discussie en stellen vragen aan elkaar. De gespreksleider stelt geen andere vragen dan doorvragen als 'kunt u een voorbeeld geven', 'kunt u dat verduidelijken', 'kunt u aangeven waarom u dat vindt', etcetera. Hierdoor vertellen de respondenten hun verhaal in plaats van het geven van antwoord op een hoeveelheid vragen.

De narratieve methode is onder te verdelen in 4 opeenvolgende stappen. De eerste stap is het houden van de bewonersbijeenkomsten. De tweede stap het transcriberen van de bewonersbijeenkomsten en het selecteren van de narratieve elementen uit deze transcripties. De derde stap is het coderen van de narratieve elementen. De laatste stap is het analyseren van de gecodeerde narratieve elementen. In bijlage 1.2 van de rapportage gaan we hier uitgebreider op in.

In dit onderzoek zijn tien bewonersbijeenkomsten gehouden bij tien verschillende Kulturhusen. In totaal hebben 69 bewoners deelgenomen aan de bewonersbijeenkomsten. De keuze voor de tien Kulturhusen is tot stand gekomen op basis van een categorisatie naar; mate van stedelijkheid, regio en het aantal participanten. Spectrum heeft de categorisatie gemaakt en een voorstel gedaan. De provincie heeft de uiteindelijke keuze voor de tien Kulturhusen gemaakt, te weten: Kulturhus Schooldijk (Lintelo), Kulturhus De Rietborgh (Terborg), Kulturhus de Essenburcht (Kootwijkerbroek), Kulturhus 't Harde (Elburg), Kulturhus De Talter (Oldebroek), Kulturhus De Meent (Afferden), Kulturhus D'n Dulper (Boven-Leeuwen), Kulturhus Beek (Beek), Kulturhus 't Sprengenus (Laag Soeren) en MFC Dok Zuid (Apeldoorn).

De bewoners voor de bewonersbijeenkomsten zijn met de hulp van het bestuur of de beheerder van de desbetreffende Kulturhusen uitgenodigd. Hen is gevraagd een suggestie te doen voor minimaal tien bewoners die goed ingevoerd zijn in het wel en wee van hun dorp of wijk. Bij het geven van deze suggesties is hen ook gevraagd om geen namen van bestuurders door te geven en daarnaast ook suggesties te doen voor bewoners die geen of weinig gebruik maken van het Kulturhus. De bewoners zijn vervolgens door Spectrum uitgenodigd.

4. Resultaten

In dit hoofdstuk presenteren we de resultaten van de evaluatie. Dit doen we op basis van de vraagstelling (zie hoofdstuk 3). In paragraaf 4.1 beschrijven we de outputprestaties. Het gaat hier om het aantal Kulturhusen, wanneer deze Kulturhusen operationeel zijn en wat de samenstelling van partners is. Ook staan we stil bij de gezamenlijke programmering van en afstemming tussen partners, en hoe dit georganiseerd is. In paragraaf 4.2 beantwoorden we de vraag of de provinciale inzet en middelen stimulerend of remmend zijn geweest in de totstandkoming van Kulturhusen. In paragraaf 4.3, ten slotte, beschrijven we het effect van Kulturhusen op de leefbaarheid.

4.1. Outputprestaties

In deze paragraaf gaan we in op het totaal aantal operationele Kulturhusen en de samenstelling van partners (paragraaf 4.1.1). Tevens beschrijven we de mate en manier van samenwerking en afstemming tussen de deelnemende instellingen en verenigingen. Dit doen we voor het beheer en de gezamenlijke programmering (paragraaf 4.1.2).

4.1.1. Aantal Kulturhusen, wanneer operationeel en samenstelling van de partners

Op 28 november 2011 zijn er in totaal 34 Kulturhusen geopend. In de tabel hieronder wordt weergegeven sinds wanneer ze operationeel zijn en wat de samenstelling van participanten is.

Bij de samenstelling van participanten hebben we de categorisering van de provincie – criteria twee in de subsidievoorwaarden (zie hoofdstuk 2) – richtinggevend laten zijn. De categorieën zijn: welzijn, zorg, cultuur, educatie, maatschappelijke dienstverlening en zakelijke dienstverlening. Deze categorieën zijn niet eenduidig. Een fysiotherapeut, bijvoorbeeld, kan zowel vallen in de categorie zorg als de categorie zakelijke dienstverlening. Een winkel gerund door een instelling voor mensen met een beperking, kan zowel vallen in de categorie zakelijke dienstverlening als de categorie zorg. Kinderopvang kan zowel vallen in de categorie welzijn als in de categorie zakelijke dienstverlening. Een grote maatschappelijke welzijnsinstelling kan zowel vallen in de categorie welzijn als in de categorie zorg. Etcetera. Ondanks deze overlapping tussen de categorieën, kunnen we wel stellen dat alle Kulturhusen voldoen aan de provinciale subsidievoorwaarde om minimaal drie van de vijf functies aanwezig te hebben (zie tabel 1 op de volgende pagina).

4.1.2 Gezamenlijk beheer en gezamenlijke programmering van en afstemming tussen partners

In alle Kulturhusen is in ieder geval sprake van afstemming als het gaat om het gebruik van ruimtes. Dit is ook de minimale voorwaarde om een multifunctioneel gebouw te laten draaien. Het idee achter het Kulturhusconcept is echter dat er niet alleen wordt afgestemd maar ook wordt samengewerkt. Hieronder gaan we dieper in op de mate en manier van samenwerking bij het beheer en het gezamenlijk activiteitenprogramma.

Samenwerking bij het beheer

Ruim de helft van de respondenten geeft aan dat er sprake is van een gezamenlijk beheer. Daarnaast geeft bijna 60% aan (heel erg) tevreden te zijn over het beheer (zie bijlage 2). Deze cijfers zijn een indicatie voor de mate van samenwerking in Kulturhusen: soms geeft de ene respondent van een Kulturhus aan dat er niet wordt samengewerkt, terwijl de ander aangeeft dat dit wel zo is. Waarschijnlijk is de mate van betrokkenheid van de respondent bij het Kulturhus hier de oorzaak: is het een kernpartner of juist een vertegenwoordiger van een vereniging die alleen ruimte huurt?

Tabel 1: Operationele Kulturhusen naar de samenstelling van partners

KULTURHUS (KH)	KERN	operationeel sinds	Welzijn	Zorg	Educatie	Cultuur	Dienstverlening
KH De Meent	Afferden	2010	X	X	X	X	X
KH Angeren	Angeren	2011	X	X	X	X	
KH MFC Dok Zuid Apeldoorn	Apeldoorn	2009	X	X	X	X	X
MFC Presikhaven Arnhem	Arnhem	2009	X		X	X	X
KH Beek	Beek-Ubbergen	2006	X	X	X	X	X
KH De Zandloper	Bergharen	2009	X		X	X	
KH D'n Dulper	Boven Leeuwen	2009	X	X	X	X	X
MFA Dreumel	Dreumel	2011	X		X	X	
KH 't Spieker	Eibergen	2010	X	X		X	
Eper Gemeentewoning	Epe	2010	X	X		X	
KH MFA Ewijk	Ewijk	2009	X	X	X	X	
KH De Brede Blik	Giesbeek	2006		X	X	X	X
KH 't Stieltjen	Haarlo	2008	X	X	X	X	X
KH 't Harde	't Harde	2009	X	X	X	X	
KH Leijestein	Kerkdriel	2011	X	X	X	X	X
KH De Essenburcht	Kootwijkerbroek	2008	X	X	X	X	X
KH 't Sprengenhuis	Laag Soeren	2010	X	X	X	X	
KH 't Kruispunt	Laren	2008	X	X	X	X	X
KH Lintelo	Lintelo	2008	X		X	X	X
Gildehuis	Lobith	2006	X	X		X	
Voorzieningshart Willemskwartier	Nijmegen	2011	X	X	X	X	
Veluvine	Nunspeet	2011	X		X	X	
KH De Talter	Oldebroek	2008	X		X	X	
KH Dennenkamp	Oosterbeek	2008	X		X	X	
KH Ruurlo	Ruurlo	2006	X	X	X	X	
KH De Breehoek	Scherpenzeel	2009	X		X	X	
KH De Rietborgh	Terborg	2010	X	X	X	X	
KH Jachtlust	Twello	2006	X		X	X	
Cultuurcluster portierscomplex Het Gietelinck	Ulft	2009	X		X	X	
KH 't Warnshuis	Warnsveld	2010	X			X	X
KH De Nieuwhof	Westervoort	2011	X	X		X	

Noot 1 De samenstelling van participanten is op 31 september 2011 geïnventariseerd. De Kulturhusen die op dat moment nog niet open waren, zijn hier niet opgenomen.

Noot 2 Bij veel Kulturhusen is het mogelijk om een ruimte te huren. Het Kulturhus zelf doet dan ook aan zakelijke dienstverlening. Deze dienst is niet meegenomen in de bovenstaande tabel: de samenstelling van partners is hier richtinggevend voor de functies die Kulturhusen hebben.

Dat niet alle respondenten aangeven dat er sprake is van een gezamenlijk beheer, wil niet zeggen dat er niet wordt samengewerkt bij het beheer. Soms is er sprake van een commerciële beheerder die op basis van samenspraak met de betrokken partners invulling geeft aan het beheer. Soms is er sprake van een betaalde kracht, die direct of indirect via een organisatie of een sociale werkvoorziening wordt ingehuurd. Beheer op basis van samenwerking en vrijwilligers, zo wordt enkele keren bij de open antwoorden in de enquête en tijdens de bewonersbijeenkomsten duidelijk, wordt niet echt gezien als een optie:

In Kulturhusen wordt steeds meer samengewerkt bij het beheer. Dit is echter wel een proces dat langzaam vorm krijgt: aan elkaar snuffelen kost tijd.

“Niemand gaat hier iedere avond staan, gewoon voor een prikkie of om als vrijwilliger de boel schoon te maken. We willen allemaal wel vrijwilligershulp doen en er wordt hier heel veel door vrijwilligers gedaan, maar het moet geen vrijwilligershulp zijn dat een verplichting wordt. Kijk, nu is het gebouw open. Hier is continu de hele week iemand. En hij mag feestjes geven. Dus ook zijn Grand Café kan hij gebruiken. Dus hij haalt daar ook zijn verdiensite uit. Er zijn best mensen met een betaalde baan die één of twee avonden in de week iets willen doen, maar ik wil wel eens een voorbeeld hebben van iemand die veertig uur per week werkt en dan ook nog eens voor veertig uur in een gebouw gaat staan voor noppie. Daar krijg je niemand voor. En dat is gewoon een heel sterk punt.”

Samenwerken is ook een proces dat langzaam vorm krijgt. Zo geven respondenten in de enquête aan dat ze met z'n allen hard bezig zijn om vorm te geven aan de samenwerking rondom het beheer, maar ook als het gaat om het activiteitenprogramma en om de website operationeel te krijgen en / of actueel te houden. Samenwerken, zo geven ze aan, kost tijd omdat ze het niet gewend zijn om het zo intensief te doen. Partijen moeten toch eerst wat meer “aan elkaar snuffelen en een vorm vinden”. Dit gaat gemakkelijk wanneer er in een dorp al sprake is van veel gezamenlijkheid en gezamenlijke activiteiten. Als verenigingen of organisaties gewend zijn geweest om alles zelf te doen, moeten ze eerst een cultuuromslag maken. Dit is niet altijd even gemakkelijk. Het behartigen van of rekening houden met de belangen van een andere organisatie of vereniging is nog geen vanzelfsprekendheid:

“Ja denk er om, wij moeten dan een paar zaterdagen in het jaar gebruik maken van de sportzaal. Je kunt hier fantastische mooie concerten geven dat is echt een voordeel van dit, want deze sportzaal ombouwen tot concertzaal, nou, dat kan gewoon. En dan heb je hier een hele mooie akoestiek. Je kunt een mooi podium neerzetten, er kunnen zeker vierhonderd mensen in en die komen ook. Maar daar is de volleybalvereniging niet blij mee, want die moeten weer met hun competitieprogramma daar rekening mee houden. En dan zeggen ze ja, het is een sportzaal. Weet je wel? Die kunnen de knop een beetje moeilijker omzetten.”

Gezamenlijk activiteitenprogramma

Bijna tweederde geeft aan dat er sprake is van een gezamenlijke programmering. Daarnaast geeft ook bijna tweederde aan (zeer) tevreden te zijn over de gezamenlijke programmering (zie bijlage 2). Ook hier geldt weer dat deze cijfers, om dezelfde reden als bij het gezamenlijke beheer, een indicatie zijn.

De deelnemende verenigingen, instellingen en organisaties geven aan dat zij bij ongeveer de helft van de eigen activiteiten samenwerken met andere partijen in het Kulturhus. Bijna een kwart van hun activiteiten stemmen ze af met andere partijen in het Kulturhus. Bij vijftien procent van de activiteiten wordt samengewerkt door bestaande activiteiten te combineren en bij tien procent van de activiteiten wordt samengewerkt om vernieuwend aanbod te realiseren.

Aan de respondenten is ook gevraagd naar de mate van samenwerking bij activiteiten tussen de partners in het Kulturhus (zie bijlage 2). Ruim de helft van de respondenten geeft aan dat er samengewerkt wordt voor (ver)nieuwe(nde) activiteiten. Telkens veertig procent van de respondenten stelt dat partijen samenwerken bij bestaande activiteiten, dat activiteiten op elkaar worden afgestemd en dat partijen de meeste activiteiten zelf, zonder afstemming of samenwerking, organiseren. Samenwerking bij het organiseren van activiteiten is vooral een kwestie van willen:

“Je moet ook van jezelf willen, hè. Ja, je moet van jezelf willen. Dat is het inderdaad: mensen moeten zo’n samenwerking willen. Maar de mensen moeten ook geïnteresseerd zijn.”

Als we afgaan op de enquête dan is er bij de meeste Kulturhusen een wil om samen te werken. Ongeveer de helft van de respondenten geeft aan dat de samenwerking in het Kulturhus vooral plaats vindt op initiatief van de deelnemende partijen zelf. De andere helft geeft juist aan dat de samenwerking vooral tot stand komt vanuit de kulturhusmanager, het bestuur en/of de programmaraad. Dit betekent niet dat de andere partijen zich niet inzetten wanneer er initiatief is genomen: de overgrote meerderheid van de respondenten stelt dat zowel de Kulturhusmanager / beheerder, het bestuur, de programmaraad en de partijen in het Kulturhus zich inzetten voor deze samenwerking. Ditzelfde geldt voor de samenwerking bij (ver)nieuwe(nde) activiteiten. Het is dan ook niet verbazingwekkend dat de meerderheid van de respondenten stelt dat de deelnemende partijen, de Kulturhusmanager / beheerder, de programmaraad en het bestuur goed in staat zijn om zonder dwang partijen bij elkaar te brengen om gezamenlijke activiteiten op te zetten en uit te voeren. Gemiddeld één vijfde is het hier echter niet mee eens. In bijlage 2 vindt u de bijbehorende figuren. In deze bijlage vindt u ook de ervaren voor- en nadelen van samenwerking door de betrokken partijen.

In Kulturhusen wordt steeds meer samengewerkt bij het activiteitenprogramma. Voorwaarde is wel dat één van de betrokken partijen het initiatief neemt.

4.2. Output-proces en structuur: de rol van de provinciale inzet en middelen

Aan de initiatiefnemers van het Kulturhus is gevraagd naar de rol van de provinciale inzet en middelen in de totstandkoming van het Kulturhus. Een grote meerderheid (85%) is van mening dat de provinciale subsidie doorslaggevend is geweest voor de komst van het Kulturhus. Ruim 90% van de initiatiefnemers is van mening dat de subsidievoorwaarden ten aanzien van samenwerking en programmering (sterk) stimulerend zijn geweest voor de komst van het Kulturhus. Voor de voorwaarden ten aanzien van beheer en architectonische waarde is dit ruim 80%. In bijlage 3 vindt u de bijbehorende figuren.

De provinciale inzet en middelen zijn sterk stimulerend geweest in de totstandkoming van Kulturhusen

4.3. Het maatschappelijk effect van Kulturhusen op de leefbaarheid

Een Kulturhus, zo is de beleidstheorie, versterkt de leefbaarheid in dorpen en stadswijken. De gedachte is dat samenwerking in het beheer en aanbod leidt tot het in stand houden of zelfs verbeteren van de sociale vitaliteit van dorpen en wijken (zie paragraaf 2.2). In deze paragraaf gaan we dieper in op deze aanname.

Leefbaarheid is een containerbegrip: een goede operationalisatie is dan ook belangrijk om tot valide uitspraken te komen over het effect van Kulturhusen op de leefbaarheid. Leede en

Ensink (1993) maken een onderscheid naar vijf aspecten van leefbaarheid die bruikbaar zijn voor het maatschappelijk effect van Kulturhusen op de leefbaarheid. Dit zijn:

1. bestaanszekerheid (het hebben van werk en inkomen);
2. woonklimaat (waardering van woning en woonomgeving);
3. verzorgingssituatie (aard en peil van de aanwezige voorzieningen);
4. sociaal klimaat (waardering van de sociale contacten, plusminus sociale cohesie);
5. bestuurlijk klimaat (de betrokkenheid van de bewoners bij de lokale besluitvorming).

Voor de volledige operationalisatie van leefbaarheid verwijzen we u naar bijlage 4.1.

Hieronder presenteren we de resultaten van de enquête (de cijfers) en de bewonersbijeenkomsten (het verhaal achter de cijfers) voor de bovenstaande dimensies van leefbaarheid.

4.3.1 Het effect van Kulturhusen op de bestaanszekerheid (zie bijlage 4.2)

Bestaanszekerheid, zoals Leede & Ensink (1993) dit omschrijven, is 'het hebben van werk en inkomen'. Ze doelen dan ook op het economische aspect van leefbaarheid. In zijn algemeenheid geldt: hoe hoger de kwaliteit van de leefbaarheid hoe beter bedrijven presteren en hoe minder snel ze geneigd zijn te verhuizen naar een andere locatie (Planbureau voor de leefomgeving, 2010). De vraag is dan ook: draagt een Kulturhus bij aan de werkgelegenheid en economische vitaliteit van een dorp of wijk? Zowel op basis van de enquête als op basis van de bewonersbijeenkomsten kunnen we hier licht positief op antwoorden.

De enquête

De respondenten geven aan dat een Kulturhus in beperkte mate bijdraagt aan de bestaanszekerheid van een dorp of wijk. 35% van de respondenten is het eens en 16% is het oneens met deze stelling. Ongeveer hetzelfde percentage van de respondenten is het eens (25%) dan wel oneens (23%) met de stelling 'mede door het Kulturhus is het winkelaanbod in ons dorp / onze wijk gelijk gebleven of verbeterd'. 11% Van de respondenten is het eens en 29% is het oneens met de stelling dat door het Kulturhus bedrijfjes en ondernemers niet naar een locatie buiten het dorp of de wijk verhuizen. (zie ook bijlage 4.2.1)

Kulturhusen dragen beperkt bij aan de werkgelegenheid en economische vitaliteit van dorpen en wijken.

Het verhaal achter de cijfers

Op basis van de bewonersbijeenkomsten kunnen we concluderen dat een Kulturhus beperkt bijdraagt aan de bestaanszekerheid van een dorp. Daar waar Kulturhusen een professionele beheerder / manager hebben, dragen ze direct bij aan de werkgelegenheid. Dit kan zowel op commerciële basis, een beheerder in dienst van de gemeente, een beheerder via een door de gemeente ingehuurde commerciële organisatie of via een sociale werkvoorziening. Daarnaast hebben sommige Kulturhusen 'commerciële zorgpartijen' – zoals een fysiotherapeut – en een winkeltje – bijvoorbeeld voor dagelijkse boodschappen. De link tussen een Kulturhus en het in stand houden van het winkelaanbod van een kern wordt minder vaak gelegd. Indirect komt dit soms wel ter sprake:

“Het Kulturhus heeft er ook toe bijgedragen dat de eigenwaarde beter is geworden van het dorp. De ondernemersvereniging is krachtiger en de middenstand is krachtiger en het verenigingsleven is krachtiger.”

4.3.2 Het effect van Kulturhusen op het woonklimaat (zie ook bijlage 4.3)

Het woonklimaat, zoals Leede en Ensink (1993) dit omschrijven, is de waardering van woningen en de woonomgeving. In zijn algemeenheid geldt: hoe hoger de waardering hoe groter de kans dat de ervaren leefbaarheid groter is (zie bijvoorbeeld Leidelmeijer e.a., 2008). Een Kulturhus kan op twee manieren een positief effect hebben op het woonklimaat. Enerzijds kan de fysieke verschijningsvorm *an sich* - het Kulturhus als gebouw - een meerwaarde hebben voor de directe omgeving waar het Kulturhus staat. Anderzijds kan het Kulturhus een katalysator zijn om de fysieke woonomgeving te verbeteren. Oftewel: hebben Kulturhusen een positief effect op het woonklimaat? Zowel op basis van de enquête als op basis van de bewonersbijeenkomsten kunnen we hier positief op antwoorden.

De enquête

In zijn algemeenheid zijn de respondenten van mening dat het Kulturhus een positieve invloed heeft op de directe woonomgeving. 85% van de respondenten geeft aan dat het gebouw een positieve uitstraling heeft op de omgeving en 65% stelt dat de directe omgeving door de komst van het Kulturhus aantrekkelijker is geworden. Het is een echte architectonische aanwinst volgens 79% van de respondenten en 70% stelt dat het gebouw goed in de omgeving past. Door de komst van het Kulturhus is de directe omgeving schoner geworden (86%) en wordt de directe omgeving beter onderhouden (43%). 23% stelt dat sinds de opening van het Kulturhus de woningen in de directe omgeving verbeterd zijn en 11% van de respondenten vindt dat de voortuinen van de woningen in de directe omgeving van het Kulturhus beter zijn onderhouden. (zie ook bijlage 4.3.1)

Kulturhusen hebben een positief effect op de fysieke woonomgeving: de directe omgeving is vaak aantrekkelijker, schoner, beter onderhouden. Soms veroorzaken ze echter overlast.

Het verhaal achter de cijfers

De bewoners die deelnamen aan de bewonersbijeenkomsten zijn zonder uitzondering positief over de uitstraling van het gebouw. Vaak hoorden we terug dat het een mooi gebouw is waar bewoners trots op zijn. De relatie tussen een Kulturhus en de fysieke woonomgeving wordt in de bewonersbijeenkomsten af en toe gelegd. Zo heeft de komst van een Kulturhus ertoe bijgedragen dat een kerkplein is opgeknapt en de hekken zijn verdwenen bij een schoolplein zodat dit nu semipublieke ruimte is geworden. Daarnaast houdt in ieder geval één (commerciële) beheerder de omgeving van het Kulturhus schoon. In de woorden van een respondent:

“Ik denk dat als het een bepaalde netheid uitstraalt dan dwingt dat respect af dat je het zo houdt. Voor hem is het belangrijk dat het verder op onderhoudsgebied bijgehouden blijft en dat er een bloemetje staat en dat het buiten netjes is. Ook voor zijn eigen klandizie natuurlijk.”

Als het Kulturhus wordt gebouwd te midden van bestaande bebouwing dan is het belangrijk om het gebouw goed in te passen. In een aantal gevallen geven buurtbewoners aan dat de privacy van omwonenden wordt aangetast. Met de komst van een Kulturhus worden in veel dorpen/wijken ook extra appartementen of woningen gebouwd. Dat zorgt voor doorstroming in het woningaanbod. Vooral senioren vinden het prettig om voorzieningen zo dichtbij te hebben. Ook de beleving van veiligheid voor hen is groter. Kanttekening is wel dat omwonenden regelmatig last hebben van geluidsoverlast door activiteiten in of bij het Kulturhus.

Soms zijn Kulturhusinitiatieven aangegrepen om verpauperde en/of verloederde gebouwen en plekken aan te pakken door bewust daar het Kulturhus te bouwen. De komst van een Kulturhus kan ook leiden tot nieuwe woningen om de bouw van het Kulturhus zelf te financieren:

“Bij Deventer is ook een Kulturhus gekomen. Dat hebben ze gecombineerd met appartementen. En dat is een groot succes. Dat had ik ook gewild. We hebben

hiernaast nu zes woningen gekregen. Dat was nodig, omdat die grond gekapitaliseerd moest worden om dat hier in te stoppen.“

Bij de start wordt vaak een combinatie gemaakt met de bouw van het Kulturhus en de bouw van sociale huurwoningen. Dit is uiteindelijk in de meeste gevallen niet doorgegaan vanwege de economische crisis en gebrek aan werkgelegenheid, met als gevolg dat uiteindelijk minder of geen extra huizen zijn gebouwd. Voor de woningbouwcoöperaties was dit een aantrekkelijk aanbod om mee te werken aan de totstandkoming van het Kulturhus. Voor hen viel deze meerwaarde dus weg.

4.3.3 Het effect van Kulturhusen op de verzorgingssituatie (zie ook bijlage 4.4)

De verzorgingssituatie, zoals Leede & Ensink (1993) dit omschrijven, is de aard en het peil van de aanwezige voorzieningen. In potentie kunnen Kulturhusen een bijdrage leveren aan de ervaren leefbaarheid als het gaat om het voorzieningenniveau. Reden hiervoor is dat Kulturhusen clusters van voorzieningen zijn en de mate en bereikbaarheid van voorzieningen bijdragen aan de ervaren leefbaarheid. De vraag is dan ook: draagt een Kulturhus bij aan het voorzieningenniveau? Zowel op basis van de enquête als op basis van de bewonersbijeenkomsten kunnen we hier positief op antwoorden.

De enquête

Volgens de respondenten heeft een Kulturhus een positief effect op de verzorgingssituatie van het dorp of de wijk. 92% Van de respondenten geeft aan dat het Kulturhus een bijdrage levert aan het voorzieningenniveau in hun dorp / wijk en 76% stelt dat met de komst van Kulturhus de kwaliteit van het voorzieningenaanbod verbeterd is. Het aantal voorzieningen is volgens 71% van de respondenten gestegen. Over de samenstelling van voorzieningen is men over het algemeen tevreden (82%), maar meer dan de helft van de respondenten (57%) mist nog voorzieningen in het Kulturhus. Het gaat hier dan om een voorziening als een pinautomaat. (zie ook bijlage 4.4.1)

Kulturhusen hebben een positief effect op het aantal voorzieningen en de kwaliteit van het voorzieningenniveau in dorpen en wijken, maar basisvoorzieningen als een pinautomaat en een postkantoor worden vaak gemist.

Het verhaal achter de cijfers

Het voorzieningenniveau was samen met het sociale klimaat hét onderwerp tijdens de bewonersbijeenkomsten. De deelnemers zijn positief over de opbrengst van het Kulturhus voor het voorzieningenniveau van hun kern en geven aan dat een combinatie van voorzieningen elkaar versterkt:

“Ik denk dat we een voorziening als een welzijnsinstelling, bijvoorbeeld, hier kunnen houden omdat we een Kulturhus hebben. Ze vinden dat natuurlijk ook gewoon een heel aardig concept dat alles hier bij elkaar zit. En anders hadden we misschien die voorzieningen niet in het dorp kunnen houden.”

“De kwaliteit van de voorzieningen is natuurlijk enorm toegenomen.”

Zo zit er bijvoorbeeld nu een huisarts, een welzijnsinstelling, een kinderopvang, een basisschool, een sporthal, een horecafaciliteit, e.d. in een kern die er voorheen niet zat of nu niet meer gezeten zou hebben. De waarde van deze voorzieningen is groot:

“Nu zit er elke dag een huisarts. Die zit hier. Op afspraak. Houdt spreekuren. En die heeft een spreekkamer en een behandelkamer. En wachtkamers. Dus, dat is fantastisch. Echt een enorme verbetering voor ons. En voor oudere mensen natuurlijk. Ze hoeven niet allemaal naar een ander dorp, maar kunnen hier gewoon terecht. Dat is niet altijd zo, hoor. Er moet wel plek zijn natuurlijk. Maar als er plek is, dan kun je hier best naartoe. Dat was er vroeger niet. Dat is enorm verbeterd.”

Ondanks de positieve sfeer rondom de verbetering van het voorzieningenniveau, is er ook enige teleurstelling waar te nemen. Dit geldt dan vooral voor basisvoorzieningen die zijn voorgespiegeld maar uiteindelijk niet zijn gekomen:

“Hier zou dus een pinautomaat komen. Hier zou dus een dependance van een postkantoor komen. Noem maar op. Dat zou allemaal in zo’n Kulturhus komen. Dat is allemaal weggeschreven, ook omdat er bezuinigd moest worden. Daar zijn de verhalen mee begonnen. Dat is de voorspiegeling van Gedeputeerde Staten. Wij dachten ‘dat is mooi, dat moeten we hebben’. Dat zou hier allemaal komen. Er zou eigenlijk iets van een apotheek komen. Alle functies die nodig waren om de leefbaarheid in het dorp te verbeteren, ook om de ouderen in het dorp te kunnen voorzien, zouden in dit gebouw komen. En uiteindelijk is er eigenlijk niks van terechtgekomen. Het is allemaal wegbezuinigd.”

Sommige Kulturhusen zijn het centrum geworden van het dorp. De aanwezige voorzieningen, combinaties met zorg en het activiteiten aanbod trekt de mensen aan. Waar dat niet zo is, wordt het gezien als een gemiste kans. Een Kulturhus moet een logische plek hebben dat de centrumfunctie versterkt. Het is een teken aan de wand wanneer dorpsfevenementen zoals een kerstmarkt en Sinterklaasviering buiten het Kulturhus om worden georganiseerd.

Een goede, gezellige en uitnodigende horecavoorziening / ontmoetingsruimte is een voorwaarde voor succes: “anders komen mensen niet binnen”. De horecavoorziening heeft in sommige Kulturhusen ook een rol bij “de belangrijke gebeurtenissen van het leven”:

“Zowel het feestvieren als het leed, dat dat centraal kan, hè. Er kan hier als het nodig is een koffietafel gehouden worden na afscheid genomen te hebben bij een begrafenis of crematie. De laatste acht, negen, tien jaar kon dat niet echt hier. Je hoeft niet naar een andere plaats, maar dat wil niet zeggen dat je het hier moet doen. Ook als er een keer iets van een feestje gevierd moet worden, kun je ook hier weer centraal terecht. Dat heeft ook tien of vijftien jaar niet gekund.”

4.3.4 Het effect van Kulturhusen op het sociaal klimaat (zie ook bijlage 4.5)

Sociaal klimaat, zoals Leede & Ensink (1993) dit omschrijven, is de waardering van de sociale contacten. Hiermee doelen ze dan ook op de sociale relaties tussen dorps- of wijkbewoners. Kulturhusen kunnen op verschillende manieren bijdragen aan het sociale klimaat van een dorp of wijk. Dit kan bijvoorbeeld door gespreksonderwerp te zijn, door als ontmoetingsplaats te fungeren of door de activiteiten die georganiseerd worden. Daarnaast kan de komst van een Kulturhus ook overlast veroorzaken (aanloop, hangjongeren, e.d.) of er juist voor zorgen dat de omgeving veiliger wordt. De vraag is dan ook: draagt een Kulturhus bij aan de waardering van de sociale contacten? Zowel op basis van de enquête als op basis van de bewonersbijeenkomsten kunnen we hier positief op antwoorden.

De enquête

Tweederde van de respondenten geeft aan dat het Kulturhus met enige regelmaat gespreksonderwerp en dé ontmoetingsplek in het dorp of de wijk is. Een vergelijkbaar percentage geeft aan dat de activiteiten goed en steeds beter bezocht worden. Ongeveer een derde van de respondenten geeft wel aan dat het steeds dezelfde bewoners zijn die deelnemen aan de activiteiten. Daarnaast bieden deze activiteiten volgens 85% van de respondenten mensen de gelegenheid om (dicht bij huis) nieuwe ervaringen op te doen (zie ook bijlage 4.5.1).

Als het gaat om de maatschappelijke opbrengsten van het Kulturhus voor het sociale klimaat van het dorp of de wijk dan zijn de respondenten positief. Tweederde geeft aan dat door de

komst van het Kulturhus bewoners meer met elkaar omgaan. Bijna de helft geeft aan dat door de georganiseerde activiteiten bewoners meer voor elkaar klaar staan wanneer dat nodig is. Ruim 70% stelt dat de saamhorigheid versterkt wordt door de georganiseerde Kulturhusactiviteiten en dat deze activiteiten leiden tot een grotere binding van bewoners met het dorp of de wijk. Ruim 80% geeft aan dat door de activiteiten bewoners elkaar beter leren kennen en meer met elkaar in contact komen. (zie ook bijlage 4.5.1)

Naast de bovenstaande maatschappelijke opbrengsten geeft 59% van de respondenten aan dat het aantal vrijwilligers in het dorp of de wijk door de komst van het Kulturhus gestegen is. 40% Geeft aan dat door de komst van het Kulturhus het aantal verenigingen gestegen is en 81% van de respondenten stelt dat door de komst van het Kulturhus het aantal activiteiten dat door verenigingen en organisaties georganiseerd wordt gestegen is. (zie ook bijlage 4.5.1)

Een Kulturhus kan, net als ieder ander (publiek) gebouw, ook negatieve effecten hebben op het sociale klimaat in de vorm van bijvoorbeeld overlast. Slechts 10% van de respondenten stelt dat het Kulturhus overlast veroorzaakt, terwijl 62% aangeeft dat dit niet zo is. 30% Van de respondenten stelt dat door de komst van het Kulturhus de omgeving veiliger is geworden. 24% Stelt dat door de komst van het Kulturhus er minder overlast is in de directe omgeving van het Kulturhus en 25% geeft aan dat door de komst van het Kulturhus er minder vernielingen zijn in de directe omgeving. (zie ook bijlage 4.5.1)

Het verhaal achter de cijfers

Het sociale klimaat was samen met het voorzieningenniveau hét gespreksonderwerp van de bewonersbijeenkomsten. Vaak ging het dan over de activiteiten die georganiseerd worden of over de ontmoetingsfunctie van een Kulturhus. Door de komst van het Kulturhus worden er nu meer activiteiten georganiseerd en “is het aantal deelnemende groepen gestegen van achtentwintig naar tweeënveertig.” De activiteiten waarover verhaalt wordt is overweldigend, een voorbeeld:

“Wat ik mooi vind is dat ook oud en jong zoveel samen doen. Wij hebben bijvoorbeeld een sportdag gehad van school en toen werd de jeu de boules vereniging erbij betrokken. We hebben in het verleden jeugdcarnaval opgezet en vanuit het jeugdcarnaval is nu de school ook weer bij het jeugdcarnaval. En de kleuters, bijvoorbeeld, die gaan op maandagmiddag liedjes zingen voor senioren met een beperking. Dat is voor die mensen een heel groot plezier en voor die kinderen toch ook goed.”

Als het gaat om de ontmoetingsfunctie, dan is het ene Kulturhus het andere niet. De ene wordt alleen bezocht omdat er een bibliotheek in zit, terwijl de ander juist een echte ontmoetingsplek is. Zo kwam in de bewonersbijeenkomsten naar voren dat bij een aantal Kulturhusen bewoners regelmatig voor de gezelligheid even binnen lopen om een kopje koffie te drinken en bij te kletsen met andere mensen. Dit gaat specifiek op voor oudere mensen: een kroeg heeft vaak een te hoge drempel om even “een bakkie te doen”, een Kulturhus heeft dat meestal niet. Vergelijk bijvoorbeeld de volgende twee citaten:

“Als de bieb dicht is, ja, dan kun je hier een bom afschieten en niemand die het merkt. En ook buiten merkt niemand het want het is hier eigenlijk gewoon een gevangenis en nog ongezellig ook. Hoe noem je dat ook al weer? Steriel!”

Kulturhusen hebben een positief effect op het sociale klimaat: bewoners gaan meer met elkaar om en de saamhorigheid en hulpbereidheid zijn versterkt. Ook het aantal verenigingen en vrijwilligers neemt regelmatig toe.

Kulturhusen zijn ontmoetingsplekken voor georganiseerde en toevallige ontmoetingen. Soms leveren Kulturhusen ook een bijdrage aan sociale integratie.

“Af en toe loop ik zo eens binnen voor de gezelligheid. Zo, één keer in de drie weken. Dan loop ik even binnen. En dan even met die praten en met die even een babbeltje maken. Ja, meer gezelligheid.”

Naast deze geplande ontmoetingen kunnen bewoners elkaar ook toevallig ontmoeten in een Kulturhus, getuige de volgende citaten:

“Ik bedoel, je loopt tussen de mensen door die naar de tandarts moeten, die hun medicijnen komen halen, die naar de dokter moeten. Dan maak je ook heel gauw een praatje. Ja, het is soms zonde dat je geroepen wordt.”

“De ene haalt het kind van de badminton op, de ander van volleybal en een derde van de muziekschool. Dan is het wel leuk om even een praatje te maken. Het Kulturhus heeft een hele goede sociale functie. Je komt elkaar tegen, he. Het is brengen en halen en het is dan even een babbeltje maken. Dat is dus door de komst van het Kulturhus veel meer geworden.”

“Vroeger zat de volleybal daar, de muziek daar, de gym daar. Ik bedoel: iedereen had zijn eigen stekje en was op zijn eigen. Nu kom ik mensen van andere verenigingen tegen en dat is leuk. Je maakt eens een praatje met mensen die je niet kent en soms ontmoet je elkaar nu ook buiten het Kulturhus.”

Voor jongeren, met name in de leeftijd van twaalf tot zestien jaar, is een Kulturhus niet automatisch een ontmoetingsplek. Ze hangen veelal buiten en, zo geven de bewoners aan, willen graag een plek voor zichzelf.

Kulturhusen hebben een wisselende invloed op de sociale patronen in een kern. Soms lijken ze een bijdrage te leveren aan het doorbreken van sociale patronen. In enkele gevallen brengen Kulturhusen mensen met een verschillende achtergrond of gezindte in contact door de aanwezige voorzieningen en de georganiseerde activiteiten. In andere bewonersbijeenkomsten werd juist benadrukt dat een Kulturhus niet een ontmoetingsplek is voor alle bewoners: “het zijn wel vaak dezelfde gezichten, dezelfde mensen” bij de activiteiten:

“[Respondent 1] Kijk mensen die dus op zichzelf willen blijven, blijven op zichzelf. Die gaan niet ergens naartoe, die kun je ook niet dwingen. [Respondent 2] Hè, wat hij zegt, dat valt mij ook altijd op. Dezelfde gezichten op zaterdag. Er is een enkeling omheen misschien, maar in zijn totaliteit zie je toch vaak dezelfde gezichten. [Respondent 1] Mensen die op zichzelf willen zijn, blijven op zichzelf. Die krijg je niet. Dat is gewoon een gegeven, hè?”

4.3.5 Het effect van Kulturhusen op het bestuurlijk klimaat (zie ook bijlage 4.6)

Bestuurlijk klimaat, zoals Leede en Ensink (1993) dit omschrijven, is ‘de betrokkenheid van bewoners bij de lokale besluitvorming’. Waar het bij het sociale klimaat (paragraaf 4.3.4) vooral ging over informele participatie, gaat dit aspect van leefbaarheid over ‘formele participatie’. Participatie kan bijdragen aan de leefbaarheid doordat bewoners invloed hebben op de door hen gewenste ontwikkelingen. Bewoners kunnen op drie manieren betrokken worden bij het Kulturhus, namelijk: (1) bij de totstandkoming van het Kulturhus zelf, (2) bij het programma van activiteiten in het Kulturhus, en (3) bij het opzetten van activiteiten in het Kulturhus. De vraag is dan ook: draagt een Kulturhus bij aan de betrokkenheid van bewoners bij de lokale besluitvormingsprocessen rondom een Kulturhus? Zowel op basis van de enquête als op basis van de bewonersbijeenkomsten kunnen we hier licht positief op antwoorden.

De enquête

De respondenten geven aan dat bewoners in het algemeen betrokken zijn (geweest) bij Kulturhusgerelateerde besluitvormingsprocessen. 88% geeft aan dat bewoners betrokken zijn bij het organiseren van activiteiten. 82% van de respondenten stelt dat bewoners betrokken zijn bij de totstandkoming van het programma van activiteiten en 90% stelt dat bewoners betrokken zijn geweest bij de bouw en komst van het Kulturhus. Niet alle respondenten zijn even tevreden over de manier waarop bewoners betrokken zijn bij Kulturhusgerelateerde besluitvormingsprocessen. 55% Van de respondenten geeft aan dat ze tevreden zijn over de manier waarop bewoners betrokken worden bij het organiseren van activiteiten in het Kulturhus. 57% Is tevreden over de manier waarop bewoners betrokken worden bij de totstandkoming van het programma van activiteiten. 68% Stelt tevreden te zijn met de manier waarop bewoners betrokken zijn geweest bij de bouw en komst van het Kulturhus. (zie ook bijlage 4.6.1)

Het verhaal achter de cijfers

In de bewonersbijeenkomsten is participatie van bewoners in Kulturhusgerelateerde processen vooral indirect aan de orde gekomen. Zo weten we uit het voorstelrondje aan het begin van de bewonersbijeenkomsten dat bewoners betrokken zijn bij het opstellen van het activiteitenprogramma en organiseren van activiteiten. Veel deelnemers zijn vrijwilliger bij één of meerdere verenigingen die partner zijn van het Kulturhus. Het participeren in het organiseren van activiteiten gebeurt vaak op 'persoonlijke titel vanuit een participerende vereniging', terwijl het participeren in het opstellen van het activiteitenprogramma juist vaak gebeurt als 'voorzitter, secretaris, commissielid, e.d. vanuit een participerende vereniging'.

Participatie van bewoners in de bouw en het tot stand komen van het Kulturhus is directer aan de orde gekomen, zij het in beperktere mate dan de verzorgingssituatie en het sociale klimaat. Hieruit komt naar voren dat het vooraf betrekken van bewoners om bijvoorbeeld na te gaan welke voorzieningen gewenst zijn een succesfactor is. Dit geldt ook voor de activiteiten en verenigingen die in een Kulturhus onder gebracht moeten worden en de indeling van en de eisen die dat aan ruimtes stelt. Het gaat hierbij om de grootte en plaats van verschillende ruimtes, het beperken van geluidsoverlast door de akoestiek en de mogelijkheden voor mensen met een lichamelijke beperking.

Bewoners zijn meestal betrokken geweest bij de komst van, het opzetten van het activiteitenprogramma en het organiseren van individuele activiteiten. Waar bewoners worden betrokken, krijgt het Kulturhus een ziel.

Opvallend is dat wanneer de bewoners actief hebben kunnen participeren in het ontstaan van het Kulturhus, het Kulturhus ook vaker als 'ziel' van het dorp of de wijk wordt gezien, zowel op het gebied van voorzieningen als ontmoetingen. De Kulturhusen waar overwegend negatief over wordt gesproken, hebben bewoners niet geparticipeerd. Daar vindt men dat de plank is misgeslagen.

“Ga eerst eens luisteren wat er op de vloer nodig is. Ga eerst eens luisteren wat er gedaan moet worden of wat gedaan kan worden en dan komt uiteraard het financiële plaatje kijken. Dat weet ik ook wel. Maar als je gaat zeggen van, het kan zus en daar en daar, als je nou gewoon hier kijkt en wat van begin af aan hier geprobeerd is. Wat hier eigenlijk in dit gebouw allemaal zou komen. Dan kom ik toch weer terug op die pinautomaat en noem maar op. Dan ben ik met meerderen zijn we ook bezig geweest om dingen toch hier te krijgen. Dat lukt niet, hè. Maar dat is wel beloofd. Dat bedoel ik eigenlijk te zeggen. Ga eerst eens kijken wat haalbaar is en praat dan met de mensen en ga dan naar een besluit toe. En uiteraard moet er altijd op een gegeven moment op een bepaalde manier bezuinigd worden, daar kom je ook niet onderuit. Maar er wordt heel vaak, maar dat is puur mijn persoonlijke mening, er wordt niet geluisterd. Ik ben bij een vergadering geweest en ik niet alleen, op die vergadering ben ik een van de mensen die er geweest is toen in [locatie x] die

voorstelling gegeven was. Hoeveel zijn d'r op het eind van de avond naar huis gegaan en zeggen ja, ze mogen rustig een keer een tweede keer zo'n vergadering houden, maar ik ga d'r niet meer naar toe, dat is onzin."

Stichtingen, bewonerscommissies en verenigingen zijn vaak jaren bezig geweest om een oud pand opgeknapt te krijgen of iets nieuws te realiseren. Veel oude dorps- en buurthuizen waren, voordat het Kulturhus er kwam, "echt aan vervanging toe". Dan biedt de Kulturhussubsidie mogelijkheden. Vervolgens wordt bij het ontwerp van het nieuwe gebouw op veel punten bezuinigd. Keuzes gemaakt door gemeenten, worden te weinig aan stichtingen/ omwonenden uitgelegd. De communicatie vanuit gemeenten kan dan ook beter.

"Mensen die dan in zo'n stichting zitten die vechten ervoor tot en met. Maar als je dan hoort waar ze allemaal op beknibbelen.. Op een gegeven moment hebben ze hun mond gehouden. Want ze zeiden ook van ja als je nog verder doorgaat krijgen we niks."

4.3.6 Overstijgende inzichten: Het Kulturhus als sociaal donorhart¹

Kulturhusen kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan de leefbaarheid en sociale samenhang in dorpen en wijken. Ze zijn als het ware een sociaal donorhart voor kernen waar deze leefbaarheid en samenhang onder druk staat.

"Ik zie het als een stukje redding van het dorp. Het begon een vrij grijs dorp te worden. Er was niet zoveel meer en kinderen van de meesten zijn weggetrokken naar andere plaatsen. Nu door het Kulturhus hebben we hier een mooi industrieterrein en veel woningen gekregen. Ik denk dat als er nu dertig woningen bijgebouwd worden, ze zo weer vol zitten met onze jeugd. Er was hier gewoon geen kans meer. En zeker nu er ook een zorgcentrum bij het Kulturhus komt. Het is gewoon een prachtig dorp geworden. Dat is allemaal begonnen met de komst van het Kulturhus. Daar hebben ze zich met een stel keihard voor ingezet jarenlang. Het leeft weer, het leeft weer."

"Ik denk dat alle bewoners hier wel heel erg trots op zijn. Iedereen komt hier graag. Of naar de bibliotheek of naar de dokter. Maar je ziet altijd mensen hier praten. Weet je, je ontmoet elkaar hier. Er zit echt loop in. Dat is ook wel heel belangrijk. Er is in de afgelopen paar jaar meer veranderd dan in de vorige tien jaar. Het is echt heel positief hoor."
"Het dorp gaat leven, hoor. Het Kulturhus is het centrale punt van het dorp geworden. Twintig jaar geleden hadden we hier een café, in het centrum. Maar dat is weg, al jaren weg. Nu zit alles hier in dit gebouw. Van jaarmarkt tot bibliotheek tot bloedprikken tot toneel tot muziekles tot kinderopvang tot judo, tot volleybal, tot school, tot grand café... Je kunt het zo gek niet bedenken of het zit hier."

In kernen en wijken waar de leefbaarheid onder druk staat, kan een Kulturhus een positieve bijdrage leveren aan die leefbaarheid. Ze is dan een 'sociaal donorhart': ze brengt leefbaarheid maar houdt de boel ook in beweging.

Door de komst van een Kulturhus kunnen voorzieningen behouden blijven of weer terug keren en hebben verenigingen een locatie waar ze bij elkaar kunnen komen. Hierdoor ontstaat in potentie een plek voor georganiseerde en niet geplande ontmoetingen. Ook de lokale economie kan hier een graantje van meepikken. Het beheer is vaak een betaalde baan of gegund aan een commerciële beheerder, soms is er sprake van een winkeltje en in één geval heeft het Kulturhus zelfs bijgedragen aan de komst van een industrieterrein. Daarnaast kan een Kulturhus een positieve bijdrage leveren aan de fysieke omgeving, bijvoorbeeld door de

¹ Deze paragraaf is gebaseerd op de data uit de bewonersbijeenkomsten. Aan de hand van de narratieve methode zijn deze overstijgende inzichten tot stand gekomen.

bijzondere uitstraling van het gebouw of door het schoon houden van de directe omgeving. Soms wordt ook de ruimtelijke structuur versterkt door nieuwbouw van woningen.

Een Kulturhus begint vaak klein met een beperkt aantal voorzieningen en partijen. Om een centrale ontmoetingsplek te worden moet er de eerste periode vaak veel inspanningen verricht worden om mensen binnen te krijgen. Wanneer dit eenmaal lukt, dan kan er spontane groei ontstaan van het aantal activiteiten, verenigingen en vrijwilligers, komen bewoners meer met elkaar in contact, groeit de saamhorigheid, zijn ze meer bereid om voor elkaar klaar te staan wanneer dat nodig is en kan er bijvoorbeeld integratie tussen verschillende geloofsgezindten plaats vinden. Een Kulturhus brengt dus leefbaarheid, maar houdt de boel ook in beweging. Het is dan ook verontrustend dat een aanjagende voorziening als een bibliotheek nu dreigt te sluiten als gevolg van bezuinigingen. Juist een bibliotheek zorgt voor aanloop, maar is onvoldoende om het gebouw te dragen.

Niet alle Kulturhusen hebben de functie van een sociaal donorhart. Wanneer we de Kulturhusen vergelijken die wel een sociaal donorhart zijn met de Kulturhusen die dit niet zijn, dan komen we tot een aantal bepalende elementen.

De locatie van een Kulturhus lijkt belangrijk te zijn. Wanneer een Kulturhus niet op een centrale of gemakkelijk bereikbare plek gelegen is, lijken bewoners minder gebruik te maken van het Kulturhus. Dit geldt vooral voor ouderen. Zo lag de oude bibliotheek tegenover een bejaardentehuis. Deze bibliotheek was de ontmoetingsplek voor veel van deze ouderen. Met de komst van het Kulturhus aan de andere kant van het dorp is de oude bibliotheek verplaatst naar het Kulturhus. Het gevolg was dat de ouderen geen ontmoetingsplek meer hadden. Een ander voorbeeld:

“Wat ik wel veel gehoord heb van oudere mensen is dat ze nu de afstand moeten overbruggen om naar hier toe te komen. Bijna alle activiteiten zijn hier naar toe verplaatst. Dan zeggen ze: ja maar ik ga geen taxi nemen om van thuis naar hier te komen. We laten dat koersballen maar vervallen. Dus daardoor zijn de contacten minder geworden voor de oudere mensen.”

De centrale ontmoetingsruimte / horecavoorziening lijkt essentieel te zijn, zowel voor de rendabiliteit als de ontmoetingsfunctie. Kulturhusen waar men positief over is, hebben allemaal een goede, gezellige en uitnodigende ontmoetingsruimte / horecavoorziening. De horecafunctie leidt ook tot veel vragen: hoe stem je af met andere horecagelegenheden in het dorp qua prijzen en aanbod van catering tijdens feesten, wat doen we wel en wat niet, welke prijzen hanteer je en wat zijn de openingstijden? Soms zijn er beperkingen vanuit wetgeving, zoals een Kulturhus met een school. Dan is er minder vrijheid in het schenken van drank. Desalniettemin wordt de horecafunctie door veel betrokkenen als één van de belangrijkste sleutels voor het welslagen van het Kulturhus gezien.

“Nou ik vind de foyer gewoon heel erg gezellig moet ik zeggen. Het ziet er echt gezellig uit. Je kunt er allerlei drank krijgen, je kunt een kop koffie krijgen en als je wat hartigs wilt hebben kun je het bestellen. Die mogelijkheden zijn hier gewoon te over dus wat dat betreft vind ik het top. Het kan ook goed ingedeeld worden. Het is de ontmoetingsruimte zou je kunnen zeggen, want als je hier binnen komt dan kom je eigenlijk automatisch via de foyer binnen.”

“Er zit een bar in maar die wordt nauwelijks bezocht en hij is te hoog. De barkruk is te hoog en het doet ook niet gezellig aan. Om lekker aan de bar te zitten dan moet je zo op die kruk kunnen gaat zitten. Dan moet je een beetje

kunnen hangen, laat ik maar zeggen. Als je een goede bar en een gezellige ruimte hebt dan brengt het ook nog iets business op.”

Een ziel in het gebouw is belangrijk: “Het Kulturhus moet leven”. Naast de centrale ontmoetingsruimte / horecavoorziening brengen activiteiten, verenigingen en zorgfuncties leven in het gebouw. Dit straalt weer af op de bevolking: hoe meer bedrijvigheid hoe meer het Kulturhus een centrale plek krijgt in de beleving en het sociale leven van mensen.

Voor het aantrekken van verenigingen en activiteiten is het belangrijk om vooraf met verenigingen en bewoners te praten over de inrichting van het gebouw. Zij zijn immers de eindgebruikers. Uit de gesprekken blijkt dat het belangrijk is om bij de bouw van een Kulturhus te kijken naar de activiteiten die er in onder gebracht moeten worden en de eisen die dat aan ruimtes stelt. Over de indeling en uitstraling van het gebouw moet vervolgens goed nagedacht worden. Het gaat hierbij om de grootte en plaats van verschillende ruimtes, het beperken van geluidsoverlast door de akoestiek en de mogelijkheden voor mensen met een lichamelijke beperking. Bij de indeling van de activiteiten moet er op gelet worden dat verenigingen en organisaties de voor hen juiste ruimte toegewezen krijgen. Enkele voorbeelden:

“Voor de muziek is de ruimte eigenlijk een beetje te klein.”

“Ik hoorde alleen van de ouderensoos dat ze het niet zo gezellig vonden. Nee, dat is het ook niet. Te groot met te weinig mensen.”

“De yoga is hier geweest, maar daar waren de ruimtes te luidruchtig voor en soms ook te koud. Die zijn naar andere plaatsen gegaan.”

“Ik wilde hier een keer met een schildergroepje starten. Toen ben ik hier naar de beheerder gegaan en ik wilde zo’n zaaltje huren als dit. Nou ja ik wilde eigenlijk een andere zaal, maar dat was er niet. Ik kon alleen zoiets als dit krijgen. Maar als je de stoelen hier ziet, als hier mensen met houtskool gezeten hebben en die pakken zo’n stoel vast... Ja dat werkt niet.”

De Kulturhusen waarover met waardering wordt gesproken zijn juist de Kulturhusen waar bewoners en verenigingen bij betrokken zijn. Bij Kulturhusen waar men vindt dat de plank is misgeslagen, zijn bewoners juist vaak niet betrokken. Het zou bijvoorbeeld goed zijn om bewoners te betrekken om na te gaan welke voorzieningen gewenst zijn. Nu heerst er vaak de indruk dat er niet alles aan gedaan is dat de desbetreffende voorziening er toch komt. Wanneer mensen en verenigingen worden meegenomen in de besluit- en visievorming ontstaat er vaak een vorm van eigenaarschap. Juist wanneer er een gevoel van eigenaarschap is, zijn mensen bereid zich in te zetten.

Een ander punt van aandacht is de concurrentie met andere gemeenschapsgebouwen. Kulturhusen zijn vaak relatief duur in de huur van de ruimte en de prijs van de consumpties ligt vaak aan de hoge kant. Wanneer er in de directe omgeving andere gemeenschapsgebouwen zoals buurthuizen zijn, dan komt er weinig tot geen activiteit in het gebouw.

De (commerciële) beheerder dan wel kulturhusmanager speelt een belangrijke rol. Hoe meer ondernemerschap een beheerder heeft, hoe beter het Kulturhus loopt. De starheid dan wel buigzaamheid van een beheerder is van invloed op de manier waarop een Kulturhus gebruikt wordt en op de cultuur van of sfeer die een Kulturhus uitademt:

Kulturhusen die centraal gelegen zijn, gezellig ingericht met een goede horecafunctie, geen concurrentie hebben van andere gemeenschapsgebouwen, waar beheerders ondernemerschap hebben, waar samenwerking gestimuleerd wordt en waar bewoners betrokken zijn, hebben de meeste kans van slagen.

“De exploitatie is uitbesteed aan een sociaal werkbedrijf en dat was even een hele gewenning moet ik zeggen. Want kijk, dat zijn mensen die zeggen ‘één uur is één uur en dan is het Schluss’. En dat geeft wel wat fricties moet ik zeggen. Daarnaast werken ze ook niet echt mee als je wat wil opzetten. Ze zijn wel behulpzaam hoor, maar het gaat niet vanzelf hè.”

“De beheerder zorgt voor gemak en openheid, voor een uitnodigend beleid. Je kunt ‘m gewoon met zijn voornaam aanspreken. Het is gewoon gemoedelijk. Kijk, je kunt ook een starre organisatie hebben dat als je om zes uur een ruimte hebt gehuurd, je er pas om kwart voor zes in kunt, want je hebt het pas vanaf zes gehuurd. Kijk, als je die cultuur hebt, die starre cultuur, dan beweeg je je ook niet lekker door zo’n gebouw. Maar dat is hier gelukkig helemaal niet zo. Als ik door de week of op een middag iets uit de kast nodig heb, dan kan ik er zo in. De beheerder gaat heus niet zeggen van ‘hallo, wat gebeurt hier? Jullie hebben de ruimte pas vanavond’. Dat kan hij theoretisch wel doen.”

Om het risico op het niet aanslaan van het sociale donorhart zo klein mogelijk te maken, moet vooraf goed worden nagedacht over deze elementen. Wanneer het gebouw er eenmaal staat, is het immers moeilijk om deze zaken te veranderen.

5. Conclusies en aanbevelingen

Hieronder presenteren we puntsgewijs de conclusies van dit onderzoek. Dit doen we aan de hand van de vraagstelling. We staan achtereenvolgens stil bij (1) het aantal operationele Kulturhusen, de samenstelling van partners en de samenwerking, (2) de rol van de provinciale middelen en inzet in de totstandkoming van Kulturhusen, (3) het maatschappelijk effect van Kulturhusen op de leefbaarheid, en (4) een aantal overstijgende inzichten. Tenslotte presenteren we een aantal aanbevelingen.

In zijn algemeenheid kunnen we stellen dat de 34 gerealiseerde Kulturhusen een positief maatschappelijk effect hebben. Ze dragen bij aan de leefbaarheid doordat ze het sociale klimaat, het verzorgingsniveau, het economisch klimaat, de woonomgeving en het bestuurlijk klimaat verbeteren dan wel versterken. De processen in het Kulturhus lopen niet altijd even soepel. Het beheer van het gebouw is één van de zorgenkindjes. De afstemming tussen partners als het gaat om huur van ruimte is meestal geen probleem, maar gezamenlijk optrekken om elkaars belangen te behartigen wordt al moeilijker. Samenwerken is een proces dat vraagt om een investering van de betrokken partijen. Dit gaat overigens wel steeds beter: al doende leert men.

5.1 Aantal operationele Kulturhusen, samenstelling partners en samenwerking

1. Op 28 november 2011 zijn er 34 Kulturhusen gerealiseerd: 5 in 2006, 6 in 2008, 8 in 2009, 6 in 2010 en 9 in 2011.
2. In alle Kulturhusen is voldaan aan de subsidievoorwaarde dat er minimaal drie van de volgende vijf functies aanwezig moeten zijn: welzijn, zorg, cultuur, educatie, maatschappelijke dienstverlening en zakelijke dienstverlening.
3. In het algemeen wordt er samengewerkt bij het beheer van het Kulturhus:
 - a. ruim de helft van de respondenten geeft aan dat er wordt samengewerkt bij het beheer.
 - b. Het beheer wordt op verschillende manieren vormgegeven: door een commerciële uitbater, door een door de gemeente ingehuurde beheerder, door een (sociaal werk)bedrijf of door vrijwilligers.
 - c. Het beheer door vrijwilligers wordt door veel betrokkenen als minst goede oplossing gezien: mensen zijn niet bereid of in staat om naast een fulltime baan ook veertig uur in de week te besteden aan het beheer van het Kulturhus.
4. Bij ongeveer de helft van de activiteiten uit het activiteitenprogramma wordt samengewerkt:
 - a. bij een kwart van de eigen activiteiten vindt afstemming met andere Kulturhuspartijen plaats, bij 15% van de eigen activiteiten worden bestaande activiteiten gecombineerd, en bij 10% van de activiteiten wordt samengewerkt voor (ver)nieuw(end) aanbod.
 - b. bij de meeste partijen is er een wil tot samenwerking. Dit gaat echter niet vanzelf: samenwerken is een proces dat tijd kost. Desalniettemin zetten de meeste partijen zich in voor samenwerking in het activiteitenprogramma.

5.2 De rol van de provinciale middelen en inzet in de totstandkoming van Kulturhusen is positief

1. Bijna 90% van de respondenten stelt dat de provinciale subsidie doorslaggevend is geweest in de totstandkoming van het Kulturhus.

2. De provinciale voorwaarden voor de subsidie zijn (sterk) stimulerend geweest.

5.3 Kulturhusen hebben een positief effect op de leefbaarheid

U vindt telkens tussen () welk percentage van de respondenten het (helemaal) eens is met de bijbehorende stelling

1. Kulturhusen leveren een bijdrage aan de leefbaarheid doordat ze een bescheiden bijdrage leveren aan de bestaanszekerheid van een dorp. Kulturhusen leiden tot extra werkgelegenheid (35%) en in een aantal gevallen hebben Kulturhusen bijgedragen aan het in stand houden of versterken van het winkelaanbod (25%).
2. Kulturhusen dragen bij aan de leefbaarheid doordat ze een positieve invloed hebben op de fysieke woonomgeving. Een Kulturhus heeft een positieve uitstraling op de omgeving waardoor deze aantrekkelijker wordt (85%). In een aantal gevallen heeft de komst van het Kulturhus ertoe geleid dat de omgeving schoner en beter onderhouden is en woningen (inclusief tuin) in de omgeving verbeterd zijn. Soms heeft een Kulturhus geleid tot nieuwbouw van woningen.
3. Kulturhusen dragen bij aan de leefbaarheid doordat ze het voorzieningenniveau positief beïnvloedt. Kulturhusen leveren een bijdrage aan het voorzieningenniveau in het dorp / de wijk (91%). Daarnaast was de relatie tussen het voorzieningenniveau en het Kulturhus, in positieve zin, één van de gespreksonderwerpen in de bewonersbijeenkomsten. Er worden soms ook voorzieningen gemist, zoals een pinautomaat, een huisarts en een bibliotheek.
4. Het Kulturhus draagt bij aan de leefbaarheid doordat het een positieve invloed heeft op het sociale klimaat. Ze kunnen fungeren als plek voor geplande en niet geplande ontmoetingen. Samen met het voorzieningenniveau was dit het favoriete gespreksonderwerp in de bewonersbijeenkomsten. Door de komst van het Kulturhus worden er meer activiteiten georganiseerd (81%) die steeds beter bezocht worden (60%). Deze activiteiten zorgen ervoor dat bewoners met elkaar in contact komen (87%), elkaar beter leren kennen (83%), meer met elkaar omgaan (64%) en meer voor elkaar klaar staan wanneer dat nodig is (46%). Daarnaast versterken deze activiteiten de saamhorigheid (72%) en de binding met het dorp of de wijk (76%). De komst van het Kulturhus heeft ook een positief effect op het aantal verenigingen (40%) en vrijwilligers (59%). Een Kulturhus veroorzaakt soms wel overlast (10%).
5. Bewoners zijn betrokken bij besluitvormingsprocessen rondom de bouw en komst van het Kulturhus (90%), bij de totstandkoming van het activiteitenprogramma (82%) en bij het organiseren van activiteiten (88%). Hierdoor kunnen ze zaken in de door hen gewenste richting duwen. Dit is belangrijk, want zij zijn immers de eindgebruiker. De meerderheid is telkens tevreden over de manier waarop bewoners betrokken zijn bij de bouw en komst van het Kulturhus (68%), de totstandkoming van het programma (57%) en het organiseren van activiteiten in het Kulturhus (55%).

5.4 Kulturhusen kunnen de functie van sociaal donorhart hebben

1. In kernen en wijken waar de leefbaarheid onder druk staat als gevolg van maatschappelijke ontwikkelingen als vergrijzing, individualisering, privatisering en schaalvergroting, kunnen Kulturhusen de functie van een sociaal donorhart hebben:
 - a. Ze brengen voorzieningen, ontmoetingen en in beperkte mate werkgelegenheid in kernen waar dit voorheen niet meer aanwezig was of steeds meer verdween.
 - b. Ze houden de boel in beweging door spin-off effecten, zoals sociale integratie en het aantrekken van meer voorzieningen, stijgende ontmoetingen en hulprelaties tussen bewoners.
2. Kulturhusen die functioneren als sociaal donorhart hebben de volgende kenmerken gemeen: een centrale locatie, gezellig ingericht met een goede horecafunctie, geen

concurrentie van andere gemeenschapsgebouwen, er zitten beheerders met ondernemerschap, samenwerking tussen betrokken partijen wordt gestimuleerd en bewoners en verenigingen zijn daadwerkelijk betrokken bij de komst en het functioneren van het Kulturhus.

5.5 Aanbevelingen

In deze paragraaf geven we twee aanbevelingen. De eerste aanbeveling heeft betrekking op het doen van evaluatieonderzoek. De tweede aanbeveling gaat over de inhoud van het Kulturhusenbeleid.

1. Verantwoording afleggen over de inzet van publieke middelen is een groot goed: doelmatigheid is immers één van de kenmerken van goed bestuur. Het evalueren van beleidsinspanningen, zoals nu met het Kulturhusenbeleid is gedaan, is daarom aan te bevelen. De doelmatigheid van (het Kulturhusen)beleid kan echter vergroot worden door evaluatie een prominentere plaats te geven in het beleidsproces:
 - a. De evaluatie van het Kulturhusenbeleid is niet gebaseerd op een 0- en 1-meting. Dit is een gemiste kans. Door gebruik te maken van een 0- en 1-meting worden veranderingen die een Kulturhus teweegbrengt, duidelijker zichtbaar.
 - b. Door met evalueren te starten aan het begin van het beleidsproces, kan er (nog) meer relevante kennis boven tafel gehaald worden. In eerste instantie lijkt dit tegenstrijdig: evalueren gaat immers over het resultaat van een al verrichte (beleids)inspanning. Door het evalueren echter al in het begin van het beleidsproces voor te bereiden, kan gerichter inzicht gegenereerd worden in de doelmatigheid van het (Kulturhusen)beleid. Dit kan bijvoorbeeld door vooraf heldere doelstellingen te formuleren en deze zo concreet mogelijk te operationaliseren. Leefbaarheid is immers een containerbegrip. Vooraf nadenken over de operationalisatie van leefbaarheid geeft een duidelijkere focus voor de richting en doelmatigheid van het Kulturhusenbeleid.
 - c. Het uitzetten van de enquête en het zorg dragen voor voldoende respons heeft veel tijd gekost. Deze respons viel achteraf tegen. Dit is onlosmakelijk verbonden met het houden van enquêtes. De verwachting is zelfs dat de 'enquêtebereidheid' van mensen verder afneemt. Het gevolg is echter wel dat het positieve maatschappelijke effect van Kulturhusen op de leefbaarheid geschetst is voor het niveau van de provincie. Het onderzoek levert dan ook geen beeld op van individuele Kulturhusen: zij wijken per definitie af van de hier gepresenteerde gemiddelde resultaten. Hoewel individuele Kulturhusen deze resultaten in vergelijkende zin kunnen gebruiken voor hun functioneren en hun bijdrage aan de leefbaarheid, is dit een gemiste kans. De lokale context is immers *the proof of the pudding*. Er zijn relatief goedkope manieren om wel voldoende respons te genereren. Dit kan bijvoorbeeld door gemeenten te betrekken bij de evaluatie in de vorm van een extra subsidievoorwaarde. Wanneer gemeenten de steekproef trekken en de enquête verspreiden, kost dit aanzienlijk minder tijd. Bovendien is het bereik van de enquête dan vele malen groter en zijn de kosten relatief laag. Met deze manier van werken hebben we goede ervaringen.
2. Kulturhusen, zo hebben we in deze rapportage laten zien, kunnen een bijdrage leveren aan de leefbaarheid in kernen waar deze onder druk staat. Dit is echter niet altijd het geval. De vraag is dan ook wat de succes- en faalfactoren zijn. In deze evaluatie is een aantal van deze factoren – als bijvangst – achterhaald (zie paragraaf 5.4). Deze factoren zijn niet compleet en nog steeds vrij algemeen van aard. Door meer inzicht te genereren in deze factoren en deze te verspreiden is het mogelijk om het Kulturhusconcept nog meer tot een succes te maken.

BIJLAGEN

INHOUDSOPGAVE BIJLAGEN

1. Methode	39
1.1 Kwantitatief deel: enquête	40
1.2 Kwalitatief deel: bewonersbijeenkomsten	51
2. Outputprestaties	59
3. Outputproces	69
4. Maatschappelijk effect van Kulturhusen op de leefbaarheid.....	71
4.1 Operationalisatie leefbaarheid	71
4.2 Het effect van Kulturhusen op de bestaanszekerheid	73
4.3 Het effect van Kulturhusen op het woonklimaat	75
4.4 Het effect van Kulturhusen op de verzorgingssituatie	79
4.5 Het effect van Kulturhusen op het sociaal klimaat.....	83
4.6 Het effect van Kulturhusen op het bestuurlijk klimaat.....	92

1. Methode

Bij het ontwerpen van dit onderzoek hebben we er alles aan gedaan om ‘tekortkomingen’ in het onderzoeksdesign zoveel mogelijk te voorkomen. Sommige tekortkomingen zijn echter niet te vermijden. Er is immers geen objectief criterium om de werkelijkheid te beschrijven. De vraag of Kulturhusen bijdragen aan de leefbaarheid is namelijk op meerdere manieren te beantwoorden. Onderzoekers hebben daarom een verantwoordingsplicht hoe ze tot hun conclusies zijn gekomen. Dit betekent dat een onderzoeker de gevolgde procedures om tot de resultaten te komen zo duidelijk en eerlijk mogelijk dient te beschrijven. Betrouwbaarheid en validiteit zijn hierbij belangrijke begrippen. In deze bijlage beschrijven we daarom, in aanvulling op hoofdstuk 3 uit de hoofdrapportage, de gehanteerde methode.

De mate van betrouwbaarheid van dit onderzoek

De betrouwbaarheid van onderzoek gaat over de vraag of hetzelfde onderzoek dezelfde resultaten oplevert wanneer het in de toekomst nogmaals uitgevoerd zou worden.

Betrouwbaarheid gaat dan ook voor de mate van toevalsfouten in de meting. Toevalsfouten ontstaan onder andere door “de situatie en het moment van onderzoek, en van de wijze waarop instrumenten gebruikt worden” (Swanborn, 2008: 23).

De remedie tegen toevalsfouten is standaardisering en herhaling. Gegeven de tijd en financiële middelen is dit onderzoek eenmalig uitgevoerd en heeft het achteraf plaats gevonden. Er is dus geen sprake van een 0- en 1-meting. Bovendien heeft er geen vergelijking plaats gevonden tussen kernen waar wel en waar geen Kulturhus is gekomen. De aard van het onderzoek is dan ook verkennend en beschrijvend en niet verklarend.

Hoewel de vraag of dit onderzoek in de toekomst dezelfde resultaten zou opleveren hypothetisch is, durven we toch met enige zekerheid te stellen dat hier dezelfde uitkomsten uit komen. Reden hiervoor is dat we gebruik hebben gemaakt van twee methodieken: vragenlijstonderzoek en focusgroepen op basis van de narratieve methode. Beide methodieken komen op hoofdlijnen tot dezelfde uitkomsten.

De mate van validiteit van dit onderzoek

Validiteit gaat onder andere over oorzakelijkheid. Dit noemen we ook wel interne validiteit.

Trekken we de juiste conclusies uit de onderzoeksgegevens? Oftewel: dragen Kulturhusen bij aan de leefbaarheid? Ons antwoord hierop is ja. Om ‘Huub Stapel’-taferelen te voorkomen, bewaren we de data. Zo kunnen, indien er getwijfeld wordt aan de uitkomsten, de getrokken conclusies gecontroleerd kunnen worden op waarheid. Uiteraard geschiedt dit wel op basis van vertrouwelijkheid: respondenten dienen te allen tijde anoniem te blijven.

Validiteit gaat ook over generaliseerbaarheid: zijn de resultaten ook geldig voor de niet onderzochte groepen? Dit noemen we ook wel externe validiteit. Op basis van de data van de twee enquêtes hebben we geen diepgravende verklarende analyses uitgevoerd, maar hebben we ons beperkt tot beschrijvende statistiek. Redenen hiervoor zijn dat er geen sprake is van een 0- en 1-meting, de respons te laag is, er geen steekproef is getrokken en er geen sprake is van vergelijkend onderzoek tussen kernen waar wel en geen Kulturhus is gekomen. Gegeven de tijd en de financiële middelen was dit niet mogelijk. Het is dan ook verleidelijk en veilig om hier te stellen dat de uitkomsten alleen geldig zijn voor de groep onderzochte respondenten. Dit doen we niet. Reden hiervoor is dat we meer dan sterke vermoedens hebben dat de uitkomsten ook geldig zijn voor andere groepen. Hoewel een andere samenstelling van respondenten zeer waarschijnlijk een andere uitkomst oplevert, zijn de huidige uitkomsten zo positief dat we het vermoeden hebben dat bij een andere samenstelling de uitkomsten nog steeds positief zijn. Bovendien hebben we gebruik gemaakt van twee methodieken (vragenlijstonderzoek en

focusgroepen): op basis van de onderzoeksgegevens van beide methodieken komen we op hoofdlijnen tot dezelfde conclusies.

Validiteit gaat ook over begripsvaliditeit: meten wat we willen weten? Oftewel: is er sprake van een goede operationalisatie van de begrippen? Dit geldt zeker voor containerbegrippen als leefbaarheid. In bijlage 4.1 is de operationalisatie van leefbaarheid opgenomen.

1.1. Kwantitatief deel: enquête

Er zijn twee enquêtes gemaakt. Eén enquête was specifiek gericht aan de managers/bestuurders, programmaraden en participanten van de Kulturhusen. Zij kregen vragen voorgelegd over de mate en manier van samenwerking en het effect van het Kulturhus op de leefbaarheid. De tweede enquête was door iedereen in te vullen. Naast de hierboven genoemde respondentgroepen gaat het hier ook om de gebruikers van de Kulturhusen. Deze enquête bevatte alleen de vragen over het effect van het Kulturhus op de leefbaarheid. Beide enquêtes bevatten ook vragen over de rol van de provincie in de totstandkoming van Kulturhusen. Deze vragen zijn alleen voorgelegd aan de initiatiefnemers van de Kulturhusen.

In deze bijlage beschrijven we de gehanteerde procedure bij het vragenlijstonderzoek. Deze procedure bestond uit drie stappen: (1) opzetten van de enquêtes, (2) uitzetten van de enquêtes, en (3) analyse en rapportage. Tevens zijn de twee enquêtes opgenomen.

Opzetten van de enquêtes

Aan de hand van bureauonderzoek is onder meer het begrip leefbaarheid geoperationaliseerd. Op basis van deze operationalisatie zijn enquêtevragen geformuleerd. De operationalisatie en enquêtevragen (zie bijlage 4.1) zijn voorgelegd aan de begeleidingscommissie. De enquêtevragen zijn intern aan twee collega-onderzoekers voorgelegd om onder andere moeilijke woorden en suggestieve vragen te vermijden, precisie van de vragen te vergroten, en taal- en spelfouten te corrigeren. Bovendien zijn de vragenlijsten intern getest.

Uitzetten van de enquêtes

De enquêtes zijn digitaal uitgezet onder alle operationele Kulturhusen in Gelderland. Genodigden hadden echter ook de mogelijkheid om de vragenlijst schriftelijk in te vullen. De looptijd van de enquête was in eerste instantie drie weken. Deze is met twee weken verlengd. Alle kulturhusbesturen, programmaraden, managers/beheerders en participanten zijn tweemaal schriftelijk benaderd met de vraag de enquête in te vullen. Tevens is ze gevraagd om de gebruikersenquête onder de aandacht te brengen van bezoekers, klanten en leden. Als bijlagen zijn een ondersteunende brief van de provincie toegevoegd en een poster. Daarnaast is met een aantal Kulturhusbesturen telefonisch contact gezocht en is een e-mail verstuurd om de enquête extra onder de aandacht te brengen. Ook zijn een aantal genodigden van de bewonersbijeenkomsten gevraagd om de enquête in te vullen en deze in hun lokale netwerk te verspreiden.

179 respondenten hebben de algemene enquête ingevuld en 44 respondenten hebben de enquête voor de organisatie en participanten ingevuld. In zijn totaliteit zijn er dus 224 respondenten. Van deze respondenten hebben er 34 aangegeven tot de categorie organisatie te behoren, 66 tot de categorie participanten, 103 tot de categorie gebruikers. 21 respondenten hebben de categorie 'anders' aangekruist. Los van deze categorieën hebben 43 respondenten aangegeven een initiatiefnemer van het Kulturhus te zijn (een respondent kan dus bijvoorbeeld gebruiker of participant en tegelijkertijd initiatiefnemer zijn).

Analyse en rapportage van de onderzoeksgegevens

De data is door twee onderzoekers verwerkt en geanalyseerd. Onderzoeker 1 heeft de data van de enquêtes verwerkt en heeft de eerste analyse gedaan. Onderzoeker 2 heeft deze analyse gecontroleerd en vervolgens gerapporteerd in een eerste concept. Dit eerste concept is uitvoerig besproken in de begeleidingscommissie. Op basis hiervan is een tweede concept geschreven. Deze is vervolgens weer besproken in de begeleidingscommissie. Het derde concept is input geweest voor een 'evaluatiebijeenkomst' bij de provincie. Bij deze bijeenkomst zijn de resultaten van het onderzoek gepresenteerd aan en bediscussieerd met een aantal beleidsambtenaren.

De enquêtes

Hieronder vindt u de enquête voor Kulturhusbesturen, Kulturhusmanagers, programmaraden en participanten. De Lay-out is in werkelijkheid anders vormgegeven: zo is bijvoorbeeld de ruimte voor toelichten op vragen in groter. De algemene enquête hebben we hier niet opgenomen. Reden hiervoor is dat de vragen overeenkomen met de vragen van de hier weergegeven enquête (vanaf vraag 26).

1. **Bij welke van de onderstaande Kulturhusen bent u het meest betrokken?** U kunt slechts één antwoord aanvinken.

☐ Borchhuus	☐ MFC Dok Zuid	☐ MFC Presikhaven	☐ Eper	☐ Dennenkamp,
☐ Kulturhus	☐ Apeldoorn	☐ Arnhem	☐ Gemeentewoning	☐ Oosterbeek
☐ MFA Ewijk	☐ De Meent	☐ 't Harde	☐ De Essenburcht	☐ Angeren
☐ De Brede Blik	☐ Veluvine	☐ De Talter	☐ Ruurlo	☐ De Rietborgh
☐ De Breehoek	☐ Beek	☐ Jachtlust	☐ D'n Dulper	☐ De Nieuwhof
☐ Voorzieningenhart 't Hert	☐ 't Warnshuus	☐ Lintelo	☐ Anders, namelijk:	

2. **Wat is uw 'relatie' met het Kulturhus?** U kunt slechts één antwoord aanvinken.

☐ Ik vul deze enquête in als vertegenwoordiger van een kulturhuspartner (instelling, vereniging of organisatie die gebruik maakt van het Kulturhus)	
☐ Ik vul deze enquête in als bestuurslid van het Kulturhus	→ Ga verder met vraag 10
☐ Ik vul deze enquête in als manager / beheerder van het Kulturhus	→ Ga verder met vraag 10
☐ Ik vul deze enquête in als lid van de programmaraad van het Kulturhus	→ Ga verder met vraag 10
☐ Anders, namelijk:	→ Ga verder met vraag 10

3. **In welke van de onderstaande sectoren is uw vereniging, organisatie of instelling actief?**

☐ Welzijn	☐ Dienstverlening
☐ Zorg	☐ Sport
☐ Educatie	☐ Wonen
☐ Cultuur	☐ Anders, namelijk:

4. **Er volgt nu een aantal stellingen over het activiteitenaanbod van uw vereniging, instelling of organisatie.**

	Bij alle activiteiten	Bij bijna alle activiteiten	Bij sommige activiteiten	Bij geen enkele activiteit
Voor de meeste activiteiten die wij organiseren werken we niet samen met de andere partijen in het Kulturhus	☐	☐	☐	☐
De activiteiten die wij organiseren stemmen we af met de andere partijen in het Kulturhus (bijvoorbeeld op welk moment u een ruimte gebruiken kan of overleg zodat er een aansluitend programma van activiteiten is)	☐	☐	☐	☐
Wij werken samen met andere partijen in het Kulturhus door bestaande activiteiten te combineren (bijvoorbeeld een school die gebruik maakt van het activiteitenaanbod van de muziekschool)	☐	☐	☐	☐

Wij werken samen met andere partijen in het Kulturhus om een vernieuwend aanbod te realiseren (bijvoorbeeld de bieb organiseert een voorleesochtend tijdens de activiteiten van een verzorgingstehuis) 0 0 0 0

5. Hieronder staan de vier vormen van 'samenwerking' nog een keer genoemd. Kunt u aangeven wat bij uw vereniging, organisatie of instellingen ongeveer de verhouding is tussen deze vier vormen van samenwerking? Let u er op dat het totaal op 100% uitkomt?

De activiteiten die wij zonder samenwerking of afstemming organiseren vormen ongeveer	procent
De activiteiten die wij afstemmen met andere partners vormen ongeveer	procent
De activiteiten waarbij we samenwerken met andere partners door bestaand aanbod te combineren vormen ongeveer	procent
De activiteiten waarbij we samenwerken met andere partners om nieuw aanbod te realiseren vormen ongeveer	procent

6. Door samen onder één dak te zitten en samen te werken, kunnen partners tal van voordelen hebben. Dit was één van de leidende gedachten achter het Kulturhusconcept. De vraag is of dat ook klopt. Hieronder ziet u een lijst met mogelijke voordelen voor uw vereniging, organisatie of instelling. Kunt u aangeven in hoeverre u de onderstaande voordelen ook in de praktijk ziet?

	Geen voordeel	Klein voordeel	Groot voordeel
Goedkoper en meer aanbod aan de eigen doelgroep	0	0	0
Afstemming van diensten en producten met andere partijen	0	0	0
De beschikbaarheid en het efficiënter gebruiken van meer en mooiere ruimtes en materialen	0	0	0
Het delen van kosten, zoals voor menskracht, overhead en reparaties	0	0	0
Het beter rond krijgen van de exploitatie	0	0	0
Het delen van expertise en kennis	0	0	0
Kortere lijnen met andere instellingen, organisaties en verenigingen voor de eigen activiteiten	0	0	0
Breder bereik via elkaars doelgroepen door het organiseren van activiteiten met andere partijen	0	0	0
Het bereiken van nieuwe doelgroepen door een breder aanbod	0	0	0
Meer leden of klanten	0	0	0
Meer vrijwilligers of actieve leden bij activiteiten	0	0	0
Anders, namelijk:	0	0	0
Anders, namelijk:	0	0	0
Anders, namelijk:	0	0	0

7. Ruimte voor toelichting op de bovenstaande stellingen

8. Hebt u ook nadelen ervaren?

- Nee
- Ja, namelijk:

9. Ruimte voor toelichting op de bovenstaande vraag

10. Is er sprake van een gezamenlijk beheer van het Kulturhus?

- Ja
- Nee

11. Bent u tevreden over de manier waarop het beheer van het Kulturhus georganiseerd is?

- Heel erg ontevreden
- Ontevreden
- Niet tevreden, niet ontevreden
- Tevreden
- Heel erg tevreden

12. Ruimte voor toelichting op de bovenstaande vraag

13. Is er sprake van een gezamenlijke programmering van activiteiten in het Kulturhus?

- Ja
- Nee

14. Bent u tevreden over de manier waarop er gezamenlijk geprogrammeerd wordt in het Kulturhus?

- Heel erg ontevreden
- Ontevreden
- Niet tevreden, niet ontevreden
- Tevreden
- Heel erg tevreden

15. Ruimte voor toelichting op de bovenstaande vraag

16. Is er sprake van een gezamenlijke PR (public relations) in het Kulturhus?

- Ja
- Nee

17. Bent u tevreden over de manier waarop de PR in het Kulturhus georganiseerd is?

- Heel erg ontevreden
- Ontevreden
- Niet tevreden, niet ontevreden
- Tevreden
- Heel erg tevreden

18. Ruimte voor toelichting op de bovenstaande vraag

19. Wordt er nog op andere terreinen samengewerkt?

- Nee
- Ja, namelijk:

20. Kunt u voor de volgende stellingen aangeven in hoeverre u het er mee eens of oneens bent?

	Helemaal mee oneens	Mee oneens	Niet mee eens, niet mee oneens	Mee eens	Helemaal mee eens
De partijen in het Kulturhus organiseren de meeste activiteiten zelf, zonder afstemming of samenwerking met andere partners	0	0	0	0	0
De partijen in het Kulturhus stemmen hun activiteiten op elkaar af	0	0	0	0	0
De partijen in het Kulturhus werken samen aan bestaande activiteiten: ze zoeken elkaar op voor hun bestaande activiteiten en maken gebruik van elkaars aanbod	0	0	0	0	0
De partijen in het Kulturhus werken samen voor (ver)nieuwe(nde) activiteiten	0	0	0	0	0
De samenwerking tussen partijen in het Kulturhus vindt vooral vanuit de deelnemende partijen zelf					

plaats	0	0	0	0	0
De samenwerking tussen partijen in het Kulturhus vindt vooral plaats op initiatief van de kulturhusmanager, het bestuur en / of de programmaraad	0	0	0	0	0

21. Ruimte voor toelichting op de bovenstaande stellingen

22. In hoeverre zetten de volgende personen / partijen zich in voor het zoeken naar kansen voor bestaande activiteiten?

	Zet(ten) zich helemaal niet in	Zet(ten) zich niet in	Zet(ten) zich wel in	Zet(ten) zich heel sterk in	Niet van toepassing	Weet niet
De kulturhusmanager / beheerder	0	0	0	0	0	0
Het bestuur	0	0	0	0	0	0
De programmaraad	0	0	0	0	0	0
De partners van / partijen in het Kulturhus	0	0	0	0	0	0

23. In hoeverre zetten de volgende personen / partijen zich in voor het zoeken naar kansen voor (ver)nieuwe(nde) activiteiten?

	Zet(ten) zich helemaal niet in	Zet(ten) zich niet in	Zet(ten) zich wel in	Zet(ten) zich heel sterk in	Niet van toepassing	Weet niet
De kulturhusmanager / beheerder	0	0	0	0	0	0
Het bestuur	0	0	0	0	0	0
De programmaraad	0	0	0	0	0	0
De partners van / partijen in het Kulturhus	0	0	0	0	0	0

24. Kunt u aangeven in hoeverre u het eens of oneens bent met de volgende stellingen?

	Helemaal mee oneens	Mee oneens	Niet mee eens, niet mee oneens	Mee eens	Helemaal mee eens	Niet van toepassing
De Kulturhusmanager / beheerder is goed in staat om zonder dwang partijen bij elkaar te brengen om gezamenlijke activiteiten op te zetten en uit te voeren	0	0	0	0	0	0
Het bestuur is goed in staat om zonder dwang partijen bij elkaar te brengen om gezamenlijke activiteiten op te zetten en uit te voeren	0	0	0	0	0	0

De programmaraad is goed in staat om zonder dwang partijen bij elkaar te brengen om gezamenlijke activiteiten op te zetten en uit te voeren	0	0	0	0	0	0
De deelnemende partijen zijn goed in staat om zonder dwang gezamenlijke activiteiten op te zetten en uit te voeren	0	0	0	0	0	0

25. Ruimte voor toelichting op de bovenstaande stellingen

26. Hieronder staan een aantal stellingen over de bereikbaarheid van het Kulturhus. Kunt u aangeven in hoeverre u het eens of oneens bent met de volgende stellingen?

	Helemaal mee oneens	Mee oneens	Niet mee eens, niet mee oneens	Mee eens	Helemaal mee eens
Het Kulturhus is gemakkelijk bereikbaar (lopend, fiets, ov, auto)	0	0	0	0	0
Het Kulturhus is telefonisch of via e-mail gemakkelijk te bereiken	0	0	0	0	0
KH is goed toegankelijk, ook voor mensen met een beperking	0	0	0	0	0

27. Ruimte voor toelichting op de bovenstaande stellingen

28. Bent u op de hoogte van de openingstijden van het Kulturhus?

- Ja
- Nee → *ga verder met vraag 30*

29. De openingstijden zijn toereikend

- Helemaal mee oneens
- Mee oneens
- Niet mee eens, niet mee oneens
- Mee eens
- Helemaal mee eens

30. Nu volgen een aantal stellingen over de 'veiligheid' van het Kulturhus.

	Helemaal mee oneens	Mee oneens	Niet mee eens, niet mee oneens	Mee eens	Helemaal mee eens
Het kulturhus is een veilige plek om binnen te komen	0	0	0	0	0
Het kulturhus is een veilige plek om te zijn	0	0	0	0	0
Door de komst van het kulturhus zijn er minder vernielingen in de directe omgeving	0	0	0	0	0
Door de komst van het kulturhus is er minder overlast in de directe omgeving van het kulturhus (denk bijvoorbeeld aan overlast van jongeren)	0	0	0	0	0
Door de komst van het kulturhus is het veiliger geworden in de directe omgeving van het Kulturhus	0	0	0	0	0

Het Kulturhus veroorzaakt overlast (bijvoorbeeld door hangjongeren, geluidsoverlast door aanloop of parkeerproblemen)	0	0	0	0	0

31. Ruimte voor toelichting op de bovenstaande stellingen

32. De volgende stellingen gaan over de ruimtes en faciliteiten van het Kulturhus. Kunt u aangeven in hoeverre u het eens of oneens bent met de stellingen?

	Helemaal mee oneens	Mee oneens	Niet mee eens, niet mee oneens	Mee eens	Helemaal mee eens	Weet niet / niet van toepassing
Hoe beoordeelt u de ruimtes waar u gebruik van maakt?	0	0	0	0	0	0
Hoe beoordeelt u de sanitaire ruimtes waar u gebruik van maakt?	0	0	0	0	0	0
Hoe beoordeelt u de faciliteiten die u ter beschikking worden gesteld?	0	0	0	0	0	0
Hoe beoordeelt u de ontmoetings-/barruimte?	0	0	0	0	0	0
Hoe beoordeelt u de service in zijn algemeenheid?	0	0	0	0	0	0
De ruimtes in het Kulturhus zijn overzichtelijk aangeduid / gemakkelijk te vinden	0	0	0	0	0	0

33. Ruimte voor toelichting op de bovenstaande stellingen

34. De volgende stellingen gaan over de uitstraling van het Kulturhus op de directe omgeving.

	Helemaal mee oneens	Mee oneens	Niet mee eens, niet mee oneens	Mee eens	Helemaal mee eens
Het gebouw heeft een positieve uitstraling op de directe omgeving	0	0	0	0	0
Het gebouw is een architectonische aanwinst voor het dorp / de wijk	0	0	0	0	0
Door de komst van het Kulturhus is de directe omgeving van het Kulturhus schoner (zwerfvuil e.d.)	0	0	0	0	0
Sinds de opening van het Kulturhus is de directe omgeving aantrekkelijker geworden	0	0	0	0	0
Sinds de opening van het Kulturhus is de directe omgeving beter onderhouden (bijvoorbeeld het onderhoud van het groen en de straat)	0	0	0	0	0
Sinds de opening van het Kulturhus zijn de woningen in de directe omgeving verbeterd	0	0	0	0	0
Sinds de opening van het Kulturhus zijn de voortuinen van woningen in de directe omgeving beter onderhouden	0	0	0	0	0
Het gebouw past goed in de omgeving	0	0	0	0	0

35. Ruimte voor toelichting op de bovenstaande stellingen

36. In een Kulturhus zitten vaak een aantal voorzieningen. Het kan bijvoorbeeld gaan om een bibliotheek, een school, een cultureel podium, een sportzaal, een huisarts, een pinautomaat, een welzijnsorganisatie, een café/restaurant, et cetera.

Hieronder volgen een aantal vragen over de voorzieningen in uw Kulturhus.

37. Bent u op de hoogte welke voorzieningen er zijn in uw Kulturhus?

- Ja
- Nee → ga verder met vraag 39

38. Bent u tevreden over de samenstelling van voorzieningen in uw Kulturhus?

- Ja, want
- Nee, want

39. Mist u nog voorzieningen?

- Nee
- Ja, namelijk:

40. Door de komst van het Kulturhus is het aantal voorzieningen in het dorp / de wijk:

- Gedaald
- Gelijk gebleven
- Gestegen
- Weet niet

41. Kunt u aangeven in hoeverre u het eens of oneens bent met de volgende stellingen?

	Helemaal mee oneens	Mee oneens	Niet mee eens, niet mee oneens	Mee eens	Helemaal mee eens
Door de komst van het Kulturhus is de kwaliteit van het voorzieningenaanbod in ons dorp / onze wijk verbeterd	0	0	0	0	0
Het Kulturhus levert een bijdrage aan het voorzieningniveau in ons dorp / onze wijk	0	0	0	0	0
Het Kulturhus levert een bijdrage aan de werkgelegenheid in ons dorp / onze wijk	0	0	0	0	0
Mede door het Kulturhus is het winkelaanbod in ons dorp / onze wijk gelijk gebleven of verbeterd	0	0	0	0	0
Mede door het Kulturhus verhuizen bedrijfjes / ondernemers niet naar een andere locatie buiten het dorp / de wijk	0	0	0	0	0

42. Ruimte voor toelichting op de bovenstaande stellingen

43. Elk Kulturhus heeft een programma van activiteiten. Hieronder volgt een aantal vragen over dit activiteitenprogramma.

Neemt u wel eens deel aan de activiteiten die het Kulturhus aanbiedt?

☐ Nooit ☐ 1 keer per week of vaker ☐ 2 keer per maand of vaker ☐ 1 keer per maand of vaker ☐ 1 keer per 2 maanden of vaker	☐ 1 keer per 3 maanden of vaker ☐ 1 keer per 4 maanden of vaker ☐ 1 keer per half jaar of vaker ☐ 1 keer per jaar of vaker

44. Bent u op de hoogte van het programma van activiteiten dat het Kulturhus aanbiedt?

- o Ja
- o Nee → *ga verder met vraag 47*

45. Bent u tevreden over dit programma van activiteiten?

- o Zeer ontevreden
- o Ontevreden
- o Niet tevreden, niet ontevreden
- o Tevreden
- o Zeer tevreden

46. Waarom bent wel al dan niet tevreden? U bent niet verplicht te antwoorden op deze vraag

47. Door de komst van het Kulturhus is het aantal activiteiten dat door verenigingen en organisaties georganiseerd wordt

- o Gedaald
- o Gelijk gebleven
- o Gestegen
- o Weet niet

48. Door de komst van het Kulturhus worden er ook nieuwe activiteiten georganiseerd in ons dorp / onze wijk (bijvoorbeeld eerst geen toneel, nu wel)

- o Ja
- o Nee
- o Weet niet

49. Door de komst van het Kulturhus is het aantal verenigingen in ons dorp / onze wijk

- o Gedaald
- o Gelijk gebleven
- o Gestegen
- o Weet niet

50. Door de komst van het Kulturhus is het aantal vrijwilligers in ons dorp / onze wijk

- o Gedaald
- o Gelijk gebleven
- o Gestegen
- o Weet niet

51. Hieronder volgen een aantal stellingen over de activiteiten

	Helemaal mee oneens	Mee oneens	Niet mee eens, niet mee oneens	Mee eens	Helemaal mee eens
Door de komst van het Kulturhus gaan bewoners meer met elkaar om	o	o	o	o	o
De activiteiten in het Kulturhus worden goed bezocht	o	o	o	o	o
Er doen steeds meer bewoners mee aan de activiteiten die door het Kulturhus georganiseerd worden	o	o	o	o	o
Het zijn steeds dezelfde bewoners die deelnemen aan de activiteiten die georganiseerd worden door het Kulturhus	o	o	o	o	o
Het Kulturhus is met enige regelmaat gespreksonderwerp in ons dorp / onze wijk	o	o	o	o	o

Het Kulturhus is dé ontmoetingsplek in ons dorp / onze wijk	0	0	0	0	0
De activiteiten in het Kulturhus bieden mensen de gelegenheid om (dicht bij huis) nieuwe ervaringen op te doen	0	0	0	0	0

52. Ruimte voor toelichting op de bovenstaande stellingen

53. Door de georganiseerde activiteiten in het Kulturhus

	Helemaal mee oneens	Mee oneens	Niet mee eens, niet mee oneens	Mee eens	Helemaal mee eens
Komen bewoners met elkaar in contact	0	0	0	0	0
Leren bewoners elkaar beter kennen	0	0	0	0	0
Wordt de binding van bewoners met ons dorp / onze wijk versterkt	0	0	0	0	0
Wordt de saamhorigheid onder de bewoners van ons dorp / onze wijk versterkt	0	0	0	0	0
Staan bewoners meer voor elkaar klaar wanneer dat nodig is	0	0	0	0	0

54. Ruimte voor toelichting op de bovenstaande stellingen

55. We willen u nog enkele vragen stellen over de manier waarop bewoners betrokken zijn geweest bij de bouw van het Kulturhus. En of bewoners betrokken zijn bij het opzetten van activiteiten in het Kulturhus.

Bewoners zijn betrokken bij de bouw en komst van het Kulturhus

- Ja
- Nee
- Weet niet → *Ga verder met vraag 58*

56. Ik ben tevreden over de manier waarop bewoners betrokken zijn bij de bouw en komst van het Kulturhus

- Helemaal mee oneens
- Mee oneens
- Niet mee eens, niet mee oneens
- Mee eens
- Helemaal mee eens

57. Ruimte voor toelichting op de bovenstaande stellingen

58. Bewoners worden betrokken bij de totstandkoming van het programma van activiteiten in het Kulturhus

- Ja
- Nee
- Weet niet → *Ga verder met vraag 61*

59. Ik ben tevreden over de manier waarop bewoners betrokken zijn bij de totstandkoming van het programma van activiteiten in het Kulturhus

- Helemaal mee oneens
- Mee oneens
- Niet mee eens, niet mee oneens
- Mee eens
- Helemaal mee eens

60. Ruimte voor toelichting op de bovenstaande stellingen

61. Bewoners worden betrokken bij het organiseren van activiteiten in het Kulturhus

- Ja
- Nee
- Weet niet → *Ga verder met vraag 64*

62. Ik ben tevreden over de manier waarop bewoners betrokken zijn bij de activiteiten in het Kulturhus

- Helemaal mee oneens
- Mee oneens
- Niet mee eens, niet mee oneens
- Mee eens
- Helemaal mee eens

63. Ruimte voor toelichting op de bovenstaande stellingen

64. Bent u één van de initiatiefnemers van het Kulturhus?

- Ja
- Nee → *ga naar vraag 68*

65. Is de provinciale subsidie aan het Kulturhus van € 300.000,- doorslaggevend geweest in de totstandkoming van het Kulturhus?

- Ja
- Nee
- Weet niet

66. Zijn de voorwaarden die de provincie voor subsidiëring heeft gesteld remmend of stimulerend geweest voor de realisering van het Kulturhus?

	Sterk remmend	Remmend	Stimulerend	Sterk stimulerend	Weet niet
De voorwaarden t.a.v. samenwerking	0	0	0	0	0
De voorwaarden t.a.v. programmering	0	0	0	0	0
De voorwaarden t.a.v. beheer	0	0	0	0	0
De voorwaarden t.a.v. architectonische waarde	0	0	0	0	0

67. Ruimte voor toelichting op de bovenstaande stellingen

68. U bent aan het einde gekomen van deze vragenlijst.

Als u nog op- en/of aanmerkingen heeft over de vragenlijst of bepaalde zaken ten aanzien van het Kulturhus nog wilt noemen, dan kunt u dit doen in het onderstaande veld.

Hartelijk dank voor het invullen van de vragenlijst. Graag tot ziens!

1.2 Kwalitatief deel: bewonersbijeenkomsten op basis van de narratieve methode

Naast vragenlijstonderzoek hebben we in samenwerking met het lectoraat 'Lokale Dienstverlening vanuit Klantperspectief' van de HAN ook tien bewonersbijeenkomsten gehouden bij tien Kulturhusen. Dit is gedaan op basis van de narratieve methode. Een narratieve analyse gaat verder dan een reguliere kwalitatieve analyse van open interviews. Reden hiervoor is dat niet alleen wordt gekeken naar de inhoudelijke thema's die aan de orde komen. Met behulp van analyses van de taal wordt gekeken vanuit welk perspectief mensen iets zeggen en op welke manier zij dat doen. Juist bij subjectieve belevingsbegrippen als leefbaarheid is dit een geschikte manier. Leefbaarheid wordt door ieder individu anders ervaren en is moeilijk te vatten in abstracte begrippen. Het vertellen van verhalen geeft dan een betrouwbaarder en inspirerender inzicht.

In de narratieve onderzoeksmethode is niet het aantal respondenten de analyse-eenheid – zoals gebruikelijk is bij kwantitatief onderzoek – maar het aantal narratieven. Narratieven zijn alle gegevens in proza die niet voortkomen uit gesloten vragen of stellingnames. Het zijn kleine verhaaltjes: interviewfragmenten waar doorgaans sprake is van een plot of ontwikkelingsverloop en een opeenvolging van voor de respondent betekenisvolle gebeurtenissen. Ze gaan over biografische bijzonderheden van gebeurtenissen zoals ze verteld worden door degenen die ze hebben meegemaakt.

Voorafgaand aan de focusgroepen zijn negen adviseurs van Spectrum door de HAN getraind in de narratieve methode. Zij hebben een training gevolgd waarbij alle fasen van de narratieve onderzoeksmethode aan bod zijn gekomen: vanaf het maken van een interviewgide, een training open interviewen, het houden van de interviews, tot het uitwerken, transcriberen en coderen van de interviews en het opstellen van de onderzoeksvragen.

Hieronder gaan we dieper in op de gevolgde procedure. We staan achtereenvolgens stil bij (1) het opzetten van de focusgroepen, (2) het uitvoeren van de focusgroepen, (3) het uitwerken van de data afkomstig uit de gehouden focusgroepen, en (4) analyse en rapportage van de data.

Opzetten van de focusgroepen

De keuze voor de tien Kulturhusen is tot stand gekomen op basis van een categorisatie naar mate van stedelijkheid, regio en het aantal participanten. Spectrum heeft de categorisatie gemaakt en een voorstel gedaan. De provincie heeft de uiteindelijke keuze voor de tien Kulturhusen gemaakt, te weten: Kulturhus Schooldijk (Lintelo), Kulturhus De Rietborgh (Terborg), Kulturhus de Essenburcht (Kootwijkerbroek), Kulturhus 't Harde (Elburg), Kulturhus De Talter (Oldebroek), Kulturhus De Meent (Afferden), Kulturhus D'n Dulper (Boven-Leeuwen), Kulturhus Beek (Beek), Kulturhus 't Sprengenhuis (Laag Soeren) en MFC Dok Zuid (Apeldoorn).

De bewoners zijn met de hulp van het bestuur of de beheerder van de desbetreffende Kulturhusen uitgenodigd voor de bewonersbijeenkomsten. Hen is gevraagd een suggestie te doen voor minimaal tien bewoners die goed ingevoerd zijn in het wel en wee van hun dorp of wijk. Bij het geven van deze suggesties is hen ook gevraagd om geen namen van bestuurders door te geven en daarnaast ook suggesties te doen voor bewoners die geen of weinig gebruik maken van het Kulturhus. De bewoners zijn vervolgens door Spectrum uitgenodigd.

Uitvoeren van de focusgroepen

In totaal hebben 69 bewoners deelgenomen aan de bewonersbijeenkomsten. Bij deze focusgroepen waren, op één bijeenkomst na, telkens twee adviseurs van Spectrum aanwezig: één als gespreksleider en één als 'meeschrijver'. De bijeenkomsten zijn digitaal opgenomen: de deelnemers hebben hier toestemming voor gegeven. Om het ijs te breken is telkens begonnen met een voorstelronde. Na dit voorstelronde begon de eigenlijke focusgroep.

In de narratieve methode stuurt de gespreksleider slechts op één moment, namelijk aan het begin van het gesprek door middel van één centrale vraag. Deze luidde in dit onderzoek: *Kunt u iets vertellen over de relatie tussen het Kulturhus en de leefbaarheid in uw plaats? Is de leefbaarheid sinds de komst van het Kulturhus toegenomen, afgenomen of juist gelijk gebleven?* De aanwezigen vertellen vervolgens verhalen in relatie tot deze centrale vraag, haken op elkaar in, gaan soms met elkaar in discussie en stellen vragen aan elkaar. De gespreksleider stelt geen andere vragen dan doorvragen als 'kunt u een voorbeeld geven', 'kunt u dat verduidelijken', 'kunt u aangeven waarom u dat vindt', et cetera. Hierdoor vertellen de respondenten hun verhaal in plaats van het geven van antwoord op een hoeveelheid vragen.

Uitwerken van de data focusgroepen

De bewonersbijeenkomsten zijn letterlijk uitgeschreven en vervolgens zijn de narratieve elementen gecodeerd met een vooraf ontworpen axiaal categorieënsysteem. Dit categorieënsysteem is niet gebruikt tijdens de bewonersbijeenkomsten maar juist achteraf, om de verhalen van de deelnemers te duiden. Ze bestaat uit drie hoofdcategorieën: het 'wat', het 'wie' en het 'hoe'.

Het eerste categorieënsysteem betreft inhoudsdomeinen voor kwaliteit van leven (leefbaarheid), oftewel categorieën van het 'WAT': waar gaat het verhaal van de respondent over? Deze inhoudsdomeinen zijn met name gebaseerd op de levensdomeinen van Schalock en Begab (1990), de classificatie van het menselijk functioneren ICF (WHO, 2001). Deze categorieën van onderwerpen worden *niet* gebruikt als vragenlijst voor de respondent (tijdens de dataverzameling), maar als richtlijn voor het coderen (na de dataverzameling). De categorieën van het WAT staan opgesomd in Tabel 1.1.

Tabel 1.1 Categorieën van het WAT.

De categorieën geven aan binnen welk domein van de kwaliteit van leven het onderwerp van het narratief valt. In feite geeft deze categorie weer *waarover* de respondent spreekt.

WAT	Categorielabel	Omschrijving
1	Fysieke omgeving	Fysieke omgeving betreft alle fysieke aspecten in de omgeving van een geïnterviewde, bijvoorbeeld voorzieningen of obstakels IN een woning, huisvesting of gebouw (fysieke toegankelijkheid, grote van een woning, aanwezigheid badkamer, drempels, etc.), staat van de woning, obstakels in een straat of bijvoorbeeld het groen of riolering in een wijk .
2	Toegankelijkheid	Toegankelijkheid van voorzieningen gaat over de vraag in hoeverre iedereen recht heeft op of van een product of vorm van dienstverlening gebruik kan maken. Bv. over de wijze waarop klanten worden ontvangen door baliepersoneel, of ze worden bijgestaan bij het invullen van formulieren aan de hand van een duidelijke handleiding, enzovoort. Het gaat hier om <i>figuurlijke</i> bereikbaarheid.
3	Bereikbaarheid	Bereikbaarheid betreft de geografische ligging of afstand tot gebouwen, voorzieningen of activiteiten, alsmede de vervoersmogelijkheden om hier te komen. Het gaat hier om <i>letterlijke</i> (fysieke) bereikbaarheid.
4	Sociale relaties	Sociale relaties betreft de sociale samenhang, controle, contacten, of mensen iets voor elkaar over hebben en vertrouwen tussen mensen binnen één huis (familie en vrienden), in een straat (buren) of een wijk (alle mensen met wie men een sociale relatie kan hebben). Tevens valt hieronder het 'gevoel' van mensen 'er bij te horen' of de aan- of afwezigheid van een sociaal netwerk. Alles wat tussen mensen gebeurt en als betekenisvol

WAT	Categorielabel	Omschrijving
		wordt gezien kan hier onder vallen.
5	Welbevinden: somatisch	Onder somatisch welbevinden wordt verstaan de uitingen ten aanzien van de fysieke gezondheid en de lichamelijke situatie van de geïnterviewden.
6	Welbevinden: psychisch	Onder psychisch welbevinden wordt verstaan de uitingen ten aanzien van de psychische en emotionele (stemmings-)gesteldheid van de geïnterviewden.
7	Zelfredzaamheid	Zelfredzaamheid betreft de mate van (on-)afhankelijkheid van zorg, service, ondersteuning, begeleiding, of voorzieningen ten behoeve van beperkingen in het persoonlijke welbevinden. Bijvoorbeeld ondersteuning door mantelzorg, professionele zorg, een boodschappenservice, buurttaxi, strijkwasservice of een aanpassing van een woning of een rolstoel.
8	Financieel en materieel	Concrete of gevoelsmatige uitingen over de financiële en materiële situatie van de geïnterviewde of zijn/haar omgeving. Hieronder kunnen vallen inkomen, uitkeringen, subsidies, persoonsgebonden budget en materiële bezittingen.
9	Zingeving	Zingeving betekent het zoeken naar of toewijzen van zin, bedoeling of doel van of aan het leven, grote gebeurtenissen of activiteiten in het leven. Hieronder vallen ook uitspraken over levenshouding. Bijvoorbeeld praktisering van een religie, lidmaatschap van een vrijwilligersorganisatie, coping van <i>life events</i> , levensmotto's.
10	Gemeenschapsactiviteiten	Gemeenschapsactiviteiten zijn alle (georganiseerde) activiteiten welke in een gemeenschap worden georganiseerd en waar mensen elkaar kunnen ontmoeten (Bingo, Kaarten, Fanfare, Volkstuin, activiteiten in een buurthuis, wandeltochten, etc.).
11	Culturele voorzieningen	Culturele activiteiten of deelname aan cultuur. (zoals bibliotheek, filmhuis, museum, galerie, et cetera)
12	Commerciële voorzieningen	Commerciële voorzieningen zijn dagelijkse voorzieningen in het maatschappelijk verkeer die commerciële diensten of producten aanbieden zoals winkels en banken.
13	Zorg- en dienstverlening	Zorg- en dienstverlening gaat over diensten of producten die ingrijpen in aspecten van gezondheid en ziekte. Hieronder wordt verstaan lichamelijke zowel als geestelijke gezondheidszorg alsook aanverwante paramedische of alternatieve diensten (zoals bijv. homeopathie)
14	Veiligheid	Veiligheid betekent zowel algemene gevoelens van veiligheid en/of angst als ook specifieke aspecten van veiligheid zoals verkeersveiligheid, criminaliteit, (in)stabile, (on)voorspelbare omgeving of (on)veilig fysieke inrichting van de woonomgeving.
15	Persoonlijke Ontwikkeling	Onderwijs, cursussen, vrijwilligerswerk, beroeps- en vrijetijdsactiviteiten, omgaan met technologie welke de geïnterviewde onderneemt of doet in het kader van de persoonlijke ontwikkeling .
16	Autonomie	Autonomie heeft betrekking op de ervaren mogelijkheden van mensen om eigen beslissingen in vrijheid te kunnen nemen (keuzevrijheid, zelfbeschikking).
17	Biografische informatie	De respondent gaat in op biografische en persoonlijke informatie zoals leeftijd, aantal kinderen, achtergrondinformatie over het verleden, hoe lang in X woonachtig.

WAT	Categorielabel	Omschrijving
18	Overig	Alles wat door de geïnterviewde gezegd wordt, wat niet geplaatst kan worden in de hierboven genoemde categorieën

Het tweede categorieënsysteem gaat over de radius of schaal waar de geïnterviewde, van dichtbij tot veraf, over spreekt, ook wel aangeduid als het perspectief van de spreker, en de rollen van spreker of andere actanten in de narratieven. Dit zijn de categorieën van het 'WIE' (zie Tabel 1.2), hieronder. De eerste drie rijen gaan over het ruimtelijk perspectief. 'Woning', 'straat' en 'wijk' en kunnen gezien worden als schaalniveaus, de nabijheid van waar de respondenten het over hebben. De laatste drie rijen gaan over de verteller en het vertelniveau. Door de inbedding van taaluitingen in narratieve teksten ontstaan verschillende vertelniveaus. De verteller haalt immers anderen aan, die op hun beurt weer een ander kunnen citeren. Daarnaast is de identiteit van degene die spreekt van belang. Er zijn vertellers die niet alleen als verteller optreden, maar tevens zelf deel uitmaken van het verhaal; dat is zeker bij narratieve interviews het geval. Dit onderscheid wordt aangegeven met de categorieën 'eigen', 'naasten' en 'veraf'.

De auteur van de tekst is altijd de respondent zelf, deze vertelt immers. De respondent kan echter fungeren als verteller van zijn eigen of andermans verhaal. De wijze waarop deze dat doet wordt de focalisatie genoemd. Ten aanzien van de categorieën 1, 2 en 3: het gaat hier om het zogeheten *perspectief* in de focalisatie, waar richt de verteller zich op. Ten aanzien van de categorieën 4, 5 en 6: het gaat hier om het *positie* van de focalisatie, presenteert de verteller zichzelf als de centrale figuur (primaire verteller), of een naaste of een derde (secundaire verteller). Ten aanzien van de categorieën 7 t/m 12: deze labels geven de *rolinvulling* van de focalisatie weer, welke negatieve of positieve kenmerken worden het centrale personage toegedicht.

Tabel 1.2 Categorieën van het WIE.

Hierbij wordt onderscheiden vanuit welk perspectief het WAT moet worden geïnterpreteerd.

WIE	Categorielabel	Omschrijving
1	Woning	Eigen woning, wooneenheid
2	Straat	Straat, omvat verscheidene wooneenheden ook op te vatten als gang of galerij in een flat/complex
3	Wijk	Wijk, omvat verscheidene straten ook op te vatten als buurt of complex
4	Eigen	De geïnterviewde spreekt over/namens zichzelf
5	Naasten	De geïnterviewde spreekt over/namens directe familie en bureu, goede vrienden
6	Derden	De geïnterviewde spreekt over/namens een abstracte ander, zoals 'jongeren', 'ouderen' of 'allochtonen', niet-bewoners, of een concrete ander zoals een professional, een buurtbewoner, vrijwilliger
7	Machthebber	De persoon van waaruit gesproken wordt heeft invloed over (zaken in) de eigen situatie
8	Onderdaan	De persoon van waaruit gesproken wordt heeft geen of weinig invloed over (zaken in) de eigen situatie
9	Helper	De persoon van waaruit gesproken wordt helpt of ondersteunt een ander
10	Tegenstander	De persoon van waaruit gesproken wordt werkt een ander tegen
11	Actief	De persoon van waaruit gesproken wordt neemt initiatief, komt in beweging of handelt
12	Passief	De persoon van waaruit gesproken wordt laat het initiatief bij anderen, staat stil of staat buiten de handeling

Tenslotte bevat het derde categorieënsysteem categorieën van de *kwaliteit* of de *modus* van het WAT, namelijk het 'HOE' (zie Tabel 1.3, hieronder): is de respondent er positief over of juist negatief, biedt de respondent iets aan anderen aan, of heeft de respondent zelf juist een behoefte, ziet de respondent het als een probleem en zo ja welke oplossing ziet de respondent daarvoor? Met deze indeling geven we aan of de onderwerpen die de respondent noemenswaardig vindt een keuzes, zorgen of discussiepunten weerspiegelen. Daarnaast wordt ook het gebruik van stijlfiguren geanalyseerd. Hoe probeert iemand zijn verhaal te verduidelijken? Dit laatste aspect biedt meerwaarde omdat juist in de wijze waarop iemand zijn taal kiest informatie besloten kan zitten die niet in de woorden zelf tot uitdrukking komt. Denk hierbij bijvoorbeeld aan het gebruik van clichématige uitdrukkingen om commentaar te geven op pijnlijke zaken of taboes (bijvoorbeeld: "ja zo is dat nu eenmaal", "je hebt het er maar mee te doen", "maar ja dood gaan we allemaal").

Voor de analyse van het HOE is van belang op welke wijze iemand een uitspraak doet. Dit kan zowel gaan over de mening van de respondent over het WAT, maar ook over de wijze waarop de taal vorm gegeven wordt in termen van stijlfiguren en idioom. Bij de eerste twee categorieën gaat het om positieve dan wel negatieve geladenheid of emoties, opgevat als positieve dan wel negatieve kwalificaties van het 'wat'. Bij de categorieën vraag versus aanbod, probleem versus oplossing, betrokken versus neutraal en conflict versus harmonie is bepalend hoe iemand het 'wat' ziet. Dit zijn zogeheten dichotome paren, maar dit sluit evenwel niet uit dat beide termen van een paar tegelijk van toepassing zijn op een narratief. De laatste vijf categorieën gaan in op de diverse stijlfiguren die mensen hanteren om hun verhaal kracht bij te zetten, en geven inzicht in het gebruik van de taal (dit is met name van belang omdat hier letterlijk iets anders wordt gezegd dan eigenlijk wordt bedoeld, zoals bij spot, bijv. "nou dat is lekker!").

Tabel 1.3 Categorieën van het HOE.

Hierbij wordt onderscheiden hoe iemand over het WAT verteld.

HOE	Categorielabel	Omschrijving
1	Positief	de geïnterviewde geeft een positieve kwalificatie over het 'wat', of is tevreden over de kwaliteit van het 'wat', vindt het 'wat' waardevol, is trots op het 'wat', heeft sympathie voor het 'wat'
2	Negatief	de geïnterviewde geeft een negatieve kwalificatie over het 'wat', of is niet tevreden over de kwaliteit van het 'wat', hecht geen waarde aan het 'wat', schaamt zich voor het 'wat', heeft een afkeer voor het 'wat'
3	Aanbod	de geïnterviewde biedt zelf het 'wat' aan, heeft iets bij te dragen
4	Vraag	de geïnterviewde heeft behoefte aan het 'wat' vraagt ernaar of ervaart het 'wat' als een gemis
5	Probleem	de geïnterviewde beschouwt het 'wat' als een probleem, of problematiseert een situatie
6	Oplossing	de geïnterviewde ziet het 'wat' als een oplossing, of oppert een oplossingsrichting
7	Betrokken	de geïnterviewde geeft blijk van persoonlijke of emotionele binding met het 'wat' (zowel positief als negatief)
8	Neutraal	de geïnterviewde geeft geen blijk van betrokkenheid danwel emotionele binding met het 'wat', spreekt op zakelijke wijze over het 'wat'
9	Conflict	de geïnterviewde spreekt over sterk tegengestelde standpunten of frictie tussen betrokken personen of gebeurtenissen
10	Harmonie	de geïnterviewde spreekt over met elkaar overeenstemmende standpunten of kwalificaties van personen of gebeurtenissen of is het met anderen eens
11	Beeldspraak	De geïnterviewde probeert zijn verhaal te verduidelijken door een

HOE	Categorielabel	Omschrijving
		vergelijking te maken met iets anders
12	Overdrijving	Om het verhaal kracht bij te zetten maakt de geïnterviewde gebruik van overdrijving
13	Cliché	De geïnterviewde gebruikt afgezaagde uitdrukkingen
14	Cynisme	De geïnterviewde gebruikt een verbitterde vorm van spot om wat duidelijk te maken
15	Ironie	De geïnterviewde gebruikt een milde vorm van spot, niet kwetsend bedoeld

Analyse en rapportage

De gecodeerde narratieven zijn de input voor de analyse. Op basis van een vooraf opgestelde vraagstelling voor elk van de vijf dimensies van leefbaarheid, worden 'vraagsetjes' gemaakt. Vraagsetjes zijn selecties van de gecodeerde narratieven: 'Wat' x 'Wie' x 'Hoe'. Voor de vijf dimensies van leefbaarheid verwijzen we u naar bijlage 4.1.

Voor de dimensie bestaanszekerheid is de volgende vraagstelling gebruikt: In hoeverre dragen Kulturhusen bij aan de bestaanszekerheid op het micro- (individu) en macroniveau (kern/wijk)? De vraagsetjes die gebruikt zijn voor de analyse zijn:

Tabel 1.4 Vraagsetjes voor de dimensie 'bestaanszekerheid'.

Alle denkbeeldige combinaties tussen de hieronder genoemde items van het 'wat', het 'wie' en het 'hoe' zijn geanalyseerd. Uitgangspunt hierbij is dat één van de items van het 'wat' altijd onderdeel uitmaakt van het vraagsetje.

Wat	X	Wie	X	Hoe
Financieel & Materieel Commerciële dienstverlening		Straat		Positief
		Wijk		Negatief
		Eigen		Probleem
		Naasten		Oplossing
		Derden		Vraag Aanbod

Voor de dimensie woonklimaat is de volgende vraagstelling gebruikt: Wat is de rol van Kulturhusen in het woonklimaat? De vraagsetjes die gebruikt zijn voor de analyse zijn:

Tabel 1.5 Vraagsetjes voor de dimensie 'woonklimaat'.

Alle denkbeeldige combinaties tussen de hieronder genoemde items van het 'wat', het 'wie' en het 'hoe' zijn geanalyseerd. Uitgangspunt hierbij is dat één van de items van het 'wat' altijd onderdeel uitmaakt van het vraagsetje.

Wat	X	Wie	X	Hoe
Fysieke omgeving		Woning		Positief
		Straat		Negatief
		Wijk		Probleem
				Oplossing
				Vraag Aanbod

Voor de dimensie verzorgingssituatie is de volgende vraagstelling gebruikt: Hoe draagt een Kulturhus bij aan de verzorgingssituatie? De vraagsetjes die gebruikt zijn voor de analyse zijn:

Tabel 1.6 Vraagsetjes voor de dimensie ‘verzorgingssituatie’.

Alle denkbeeldige combinaties tussen de hieronder genoemde items van het ‘wat’, het ‘wie’ en het ‘hoe’ zijn geanalyseerd. Uitgangspunt hierbij is dat één van de items van het ‘wat’ altijd onderdeel uitmaakt van het vraagsetje.

Wat	X	Wie	X	Hoe
Culturele voorzieningen		Straat		Positief
Commerciële voorzieningen		Wijk		Negatief
Zorg- en dienstverlening		Eigen		Probleem
Toegankelijkheid		Naasten		Oplossing
Bereikbaarheid		Derden		Vraag
Zelfredzaamheid				Aanbod

Voor de dimensie sociaal klimaat is de volgende vraagstelling gebruikt: In hoeverre dragen Kulturhusen bij het sociale klimaat als het gaat om alledaagse contacten, sociale netwerken en georganiseerde activiteiten? De vraagsetjes die gebruikt zijn voor de analyse zijn:

Tabel 1.7 Vraagsetjes voor de dimensie ‘sociaal klimaat’.

Alle denkbeeldige combinaties tussen de hieronder genoemde items van het ‘wat’, het ‘wie’ en het ‘hoe’ zijn geanalyseerd. Uitgangspunt hierbij is dat één van de items van het ‘wat’ altijd onderdeel uitmaakt van het vraagsetje.

Wat	X	Wie	X	Hoe
Sociale relaties		Straat		Positief
Gemeenschapsactiviteiten		Wijk		Negatief
Culturele voorzieningen		Eigen		Probleem
Zingeving		Naasten		Oplossing
		Derden		Vraag
				Aanbod

Voor de dimensie bestuurlijk klimaat is de volgende vraagstelling gebruikt: In hoeverre dragen Kulturhusen bij aan betrokkenheid van bewoners bij lokale besluitvormingsprocessen? De vraagsetjes die gebruikt zijn voor de analyse zijn:

Tabel 1.8 Vraagsetjes voor de dimensie ‘bestuurlijk klimaat’.

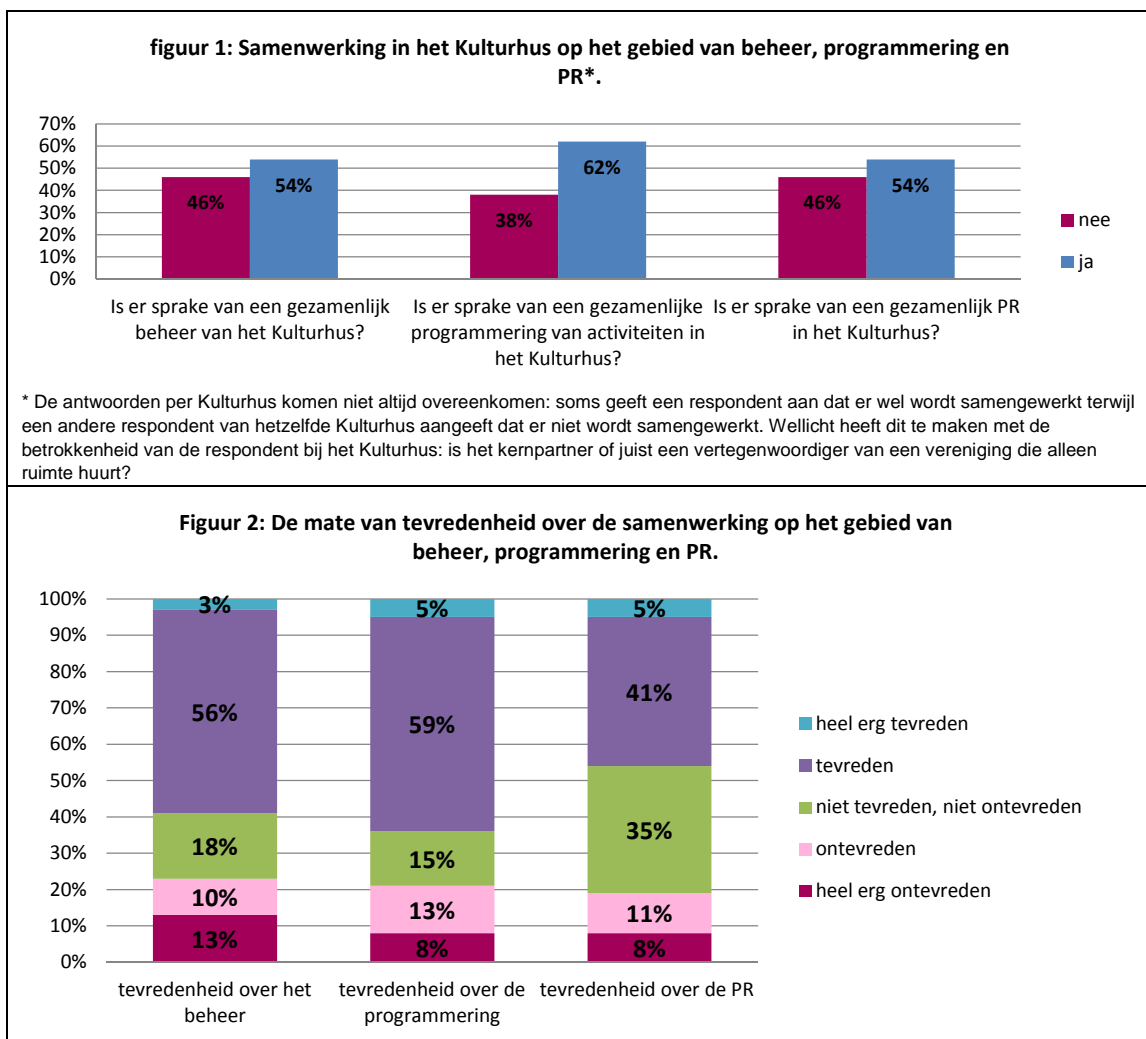
Alle denkbeeldige combinaties tussen de hierboven genoemde items van het ‘wat’, het ‘wie’ en het ‘hoe’ zijn geanalyseerd. Uitgangspunt hierbij is dat één van de items van het ‘wat’ altijd onderdeel uitmaakt van het vraagsetje.

Wat	X	Wie	X	Hoe
Fysieke omgeving		Machthebber		Positief
Gemeenschapsactiviteiten		Onderdaan		Negatief
Autonomie		Helper		Probleem
Culturele voorzieningen		Tegenstander		Oplossing
Commerciële voorzieningen		Actief		Vraag
Zorg- en dienstverlening		Passief		Aanbod
				Betrokken
				Neutraal
				Conflict
				Harmonie

De vraagsetjes zijn in tweetallen geanalyseerd. In groepsdiscussies zijn de resultaten van de analyse vervolgens aangescherpt.

2. Outputprestaties

De respondenten is gevraagd of er sprake is van samenwerking op het gebied van beheer, programmering en PR (zie figuur 1 hieronder). Ruim de helft van de respondenten geeft aan dat er sprake is van een gezamenlijk beheer en een gezamenlijke PR. Bijna tweederde geeft aan dat er sprake is van een gezamenlijke programmering. Een meerderheid is (zeer) tevreden over deze samenwerking over de samenwerking bij het beheer en het gezamenlijke programmeren (zie figuur 2, hieronder). Een kleine minderheid is (zeer) tevreden over de samenwerking bij de gezamenlijke PR.

Gezamenlijk beheer

Dat niet alle respondenten aangeven dat er sprake is van een gezamenlijk beheer, wil niet zeggen dat er niet wordt samengewerkt bij het beheer. Soms is er sprake van een commerciële beheerder die op basis van samspraak met de betrokken partners invulling geeft aan het beheer. Soms is er sprake van een betaalde kracht, die al dan niet direct of indirect via een organisatie of een sociaal werkbedrijf wordt ingehuurd. Beheer op basis van samenwerking en vrijwilligers, zo wordt enkele keren bij de open antwoorden in de enquête en tijdens de focusgroepen aangegeven, wordt niet echt gezien als een optie:

“Kijk, niemand gaat in de avonduren nog in zo’n gebouw. Dan kunnen ze het van Provinciale Staten net zo mooi voorschrijven en dan kun je zeggen

vrijwilligers. Maar niemand gaat hier iedere avond staan, he, gewoon voor een prikkie of als vrijwilliger de boel schoon te maken. We willen allemaal wel vrijwilligershulp doen en er wordt hier heel veel door vrijwilligers gedaan, maar het moet geen vrijwilligershulp zijn wat een verplichting wordt. Kijk, nu is het gebouw open. Hier is continu de hele week is hier iemand. En hij mag feestjes geven. Dus ook zijn grand Café kan hij gebruiken. Al is dat goed of niet goed, laten we dat in het midden laten. Maar dat je het in ieder geval mag schenken. Dus dat hij daar ook zijn verdienste uit haalt. Iemand die gewoon normaal een baan heeft en veel vrijwilligerswerk doet of kan doen in een vereniging, er zijn er daar best mensen bij die een of twee avonden een keer ergens iets insteken. Maar ik wil wel eens een voorbeeld hebben van iemand die veertig uur per week werkt of zesendertig en dan ook nog eens voor veertig uur in een gebouw gaan staan voor noppie. Ja, daar krijg je niemand voor. Daar krijg je niemand voor. En dat is gewoon een heel sterk punt.”

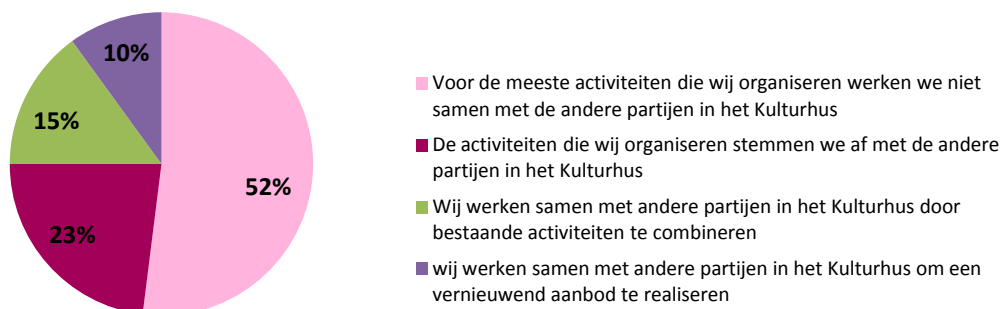
Samenwerken is ook een proces dat langzaam vorm krijgt. Zo geven respondenten in de enquête aan met allen hard bezig te zijn om vorm te geven aan de samenwerking rondom het activiteitenprogramma en om de website operationeel te krijgen en/of actueel te houden. Samenwerken, zo geven ze aan, kost tijd omdat ze het niet gewend zijn om zo intensief te doen. Partijen moeten toch eerst wat meer “aan elkaar snuffelen en een vorm vinden”. Dit gaat gemakkelijk wanneer er in een dorp al sprake is van veel gezamenlijkheid en gezamenlijke activiteiten. Als verenigingen of organisaties gewend zijn geweest om alles zelf te doen, moeten ze eerst een cultuuromslag maken. Dit is niet altijd even gemakkelijk. Het behartigen van of rekening houden met de belangen van een andere organisatie of vereniging is nog geen vanzelfsprekendheid:

“Ja denk er om, wij moeten dan een paar zaterdagen in het jaar gebruik maken van de sportzaal. Je kunt hier fantastische mooie concerten geven dat is echt een voordeel van dit, want deze sportzaal ombouwen tot concertzaal, nou, dat kan gewoon. En dan heb je hier een hele mooie akoestiek. Je kunt een mooi podium neerzetten, er kunnen zeker vierhonderd mensen in en die komen ook. Maar daar is de volleybalvereniging niet blij mee, want die moeten weer met hun competitieprogramma daar rekening mee houden. En dan zeggen ze ja, het is een sportzaal. Weet je wel? Die kunnen de knop een beetje moeilijker omzetten.”

Gezamenlijk activiteitenprogramma

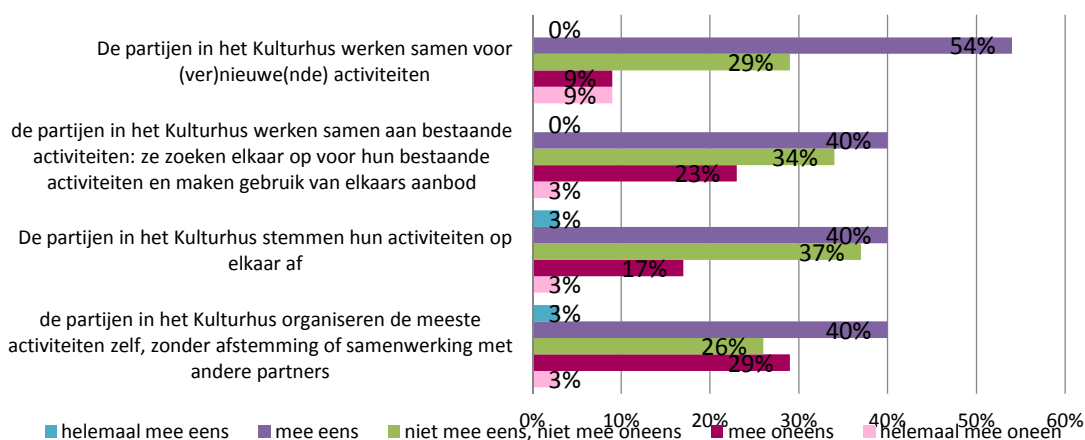
De participanten geven aan dat zij bij ongeveer de helft van de eigen activiteiten samenwerken met andere partijen in het Kulturhus (zie figuur 3, hieronder). Bijna een kwart van hun activiteiten stemmen ze af met andere partijen in het Kulturhus. Bij vijftien procent van de activiteiten wordt samengewerkt door bestaande activiteiten te combineren en bij tien procent van de activiteiten wordt samengewerkt om vernieuwend aanbod te realiseren.

Figuur 3: De mate waarin participanten in het Kulturhus samenwerken bij eigen activiteiten.

De respondenten is ook gevraagd naar de mate van samenwerking tussen de partners in het Kulturhus (zie figuur 4, hieronder). Ruim de helft van de respondenten geeft aan dat er samengewerkt wordt voor (ver)nieuwe(nde) activiteiten. Telkens veertig procent van de respondenten stelt dat partijen samenwerken bij bestaande activiteiten, dat activiteiten op elkaar worden afgestemd en dat partijen de meeste activiteiten zelf, zonder afstemming of samenwerking, organiseren.

Figuur 4: De mate waarin participanten samenwerken bij activiteiten in het Kulturhus

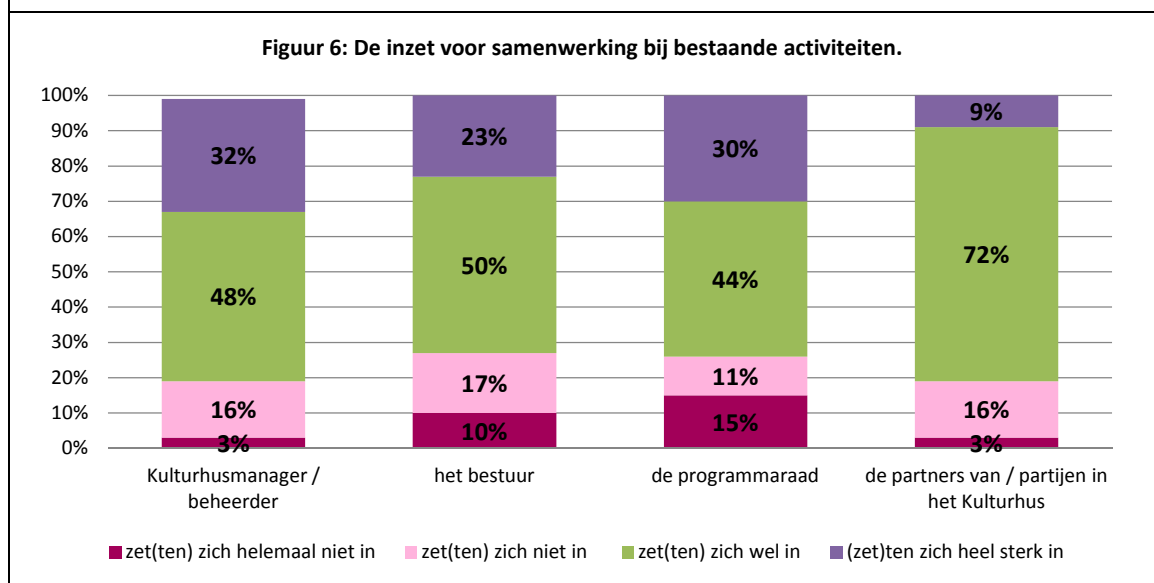
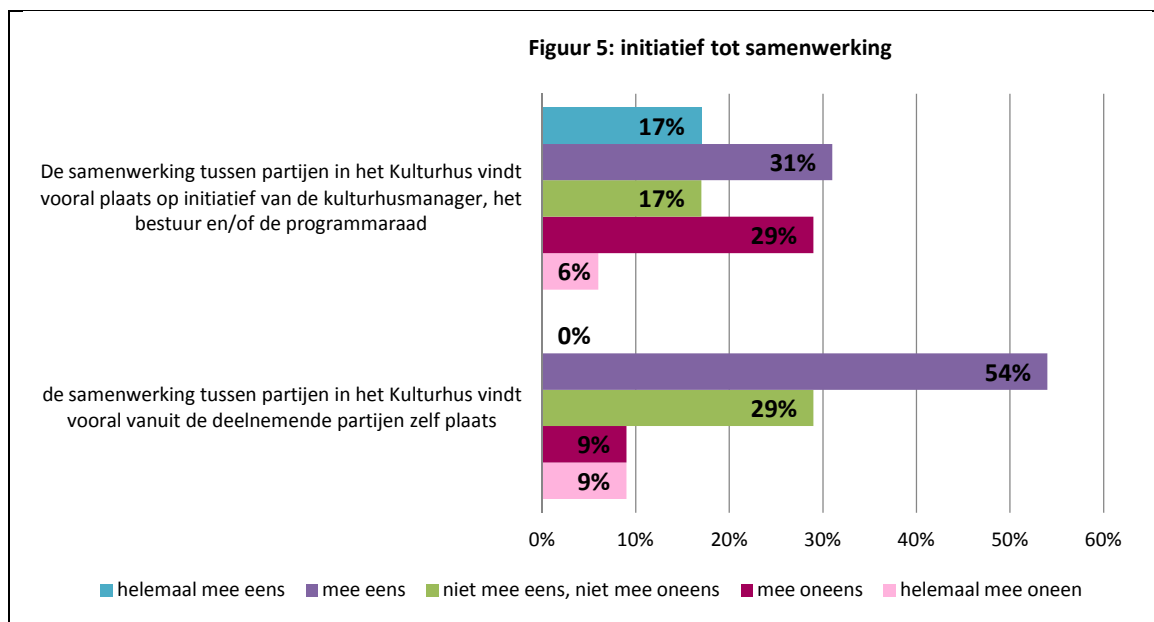

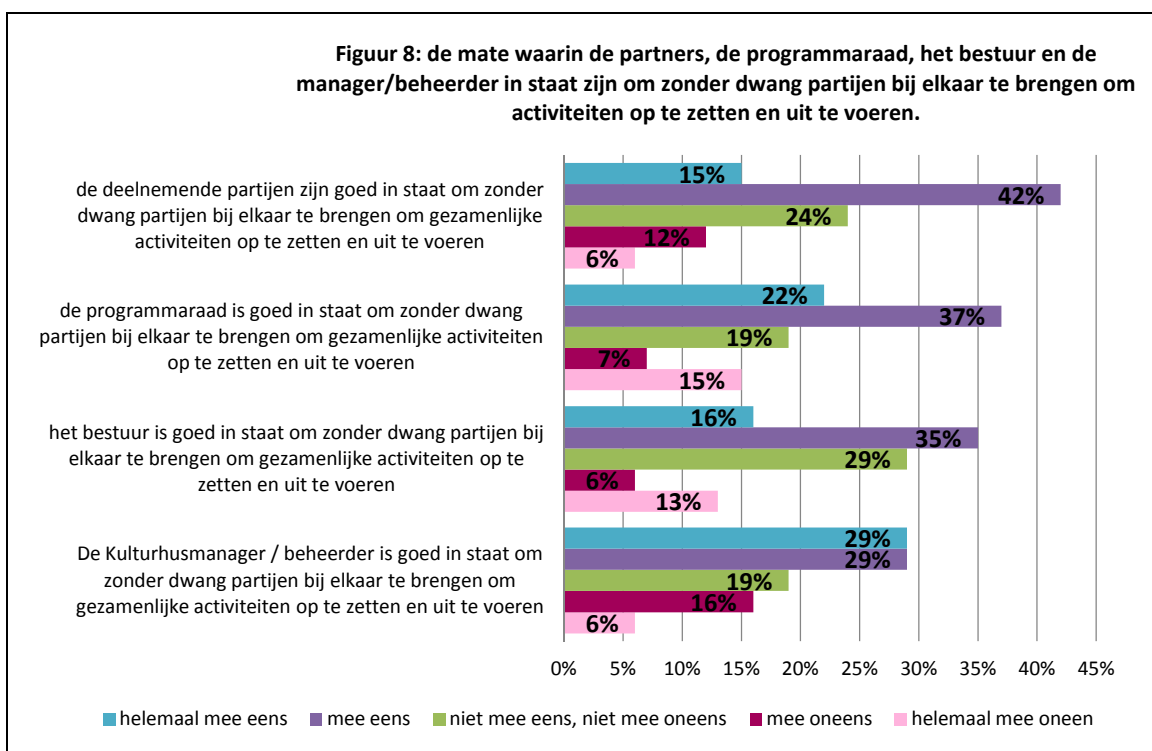
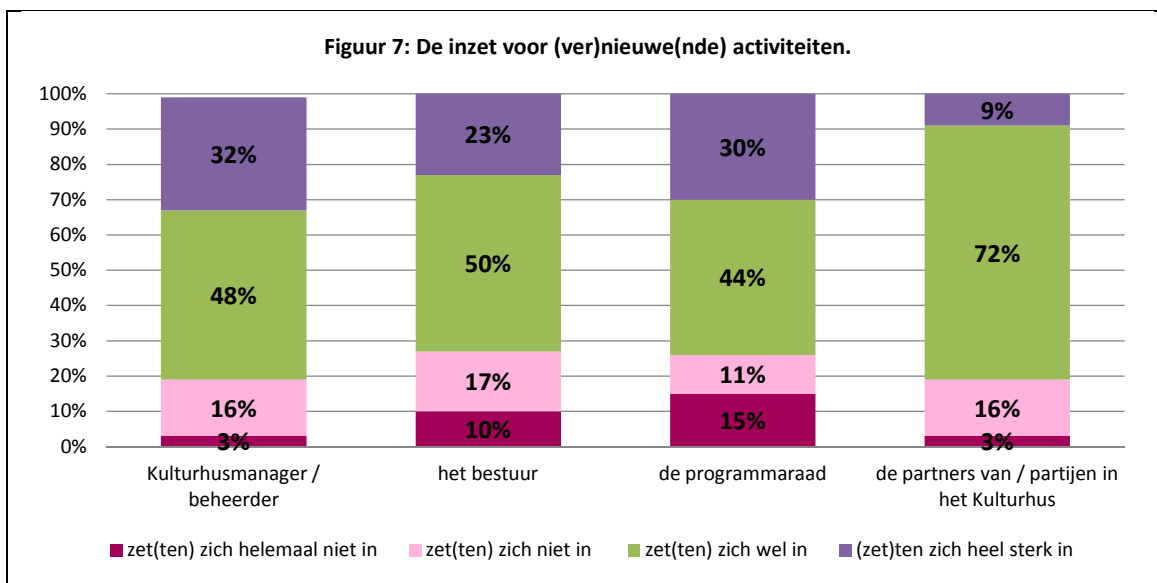
Samenwerking bij het organiseren van activiteiten is vooral een kwestie van willen:

“Je moet ook van jezelf willen, hè. Ja, moet van jezelf willen. Dat is inderdaad, eh, mensen moeten zo’n samenwerking willen. Ja dat is het, hè. Maar de mensen moeten ook geïnteresseerd zijn, denk ik.”

Als we afgaan op de enquête dan is er een wil om samen te werken. Ongeveer de helft van de respondenten geeft aan dat de samenwerking in het Kulturhus vooral plaats vindt op initiatief van de deelnemende partijen zelf. De andere helft geeft juist aan dat de samenwerking vooral tot stand komt vanuit de kulturhusmanager, het bestuur en/of de programmaraad (zie figuur 5 hieronder). Dit betekent niet dat de andere partijen zich niet inzetten wanneer er initiatief is genomen: de overgrote meerderheid van de respondenten stelt dat zowel de Kulturhusmanager / beheerder, het bestuur, de programmaraad en de partijen in het Kulturhus zich

inzetten voor deze samenwerking (zie figuur 6, hieronder). Ditzelfde geldt voor de samenwerking bij (ver)nieuwe(nde) activiteiten (zie figuur 7, hieronder). Het is dan ook niet verbazingwekkend dat de meerderheid van de respondenten stelt dat de deelnemende partijen, de Kulturhusmanager / beheerder, de programmaraad en het bestuur goed in staat zijn om zonder dwang partijen bij elkaar te brengen om gezamenlijke activiteiten op te zetten en uit te voeren (zie figuur 8, hieronder). Gemiddeld één vijfde is het hier niet mee eens.

Naast de rol voor de deelnemende participanten zelf (de bereidheid tot samenwerking), is er ook een belangrijke rol weggelegd voor de manager / beheerder en het bestuur. In de focusgroepen kwam regelmatig naar voren dat de beheerder grote invloed heeft op de sfeer in een Kulturhus:

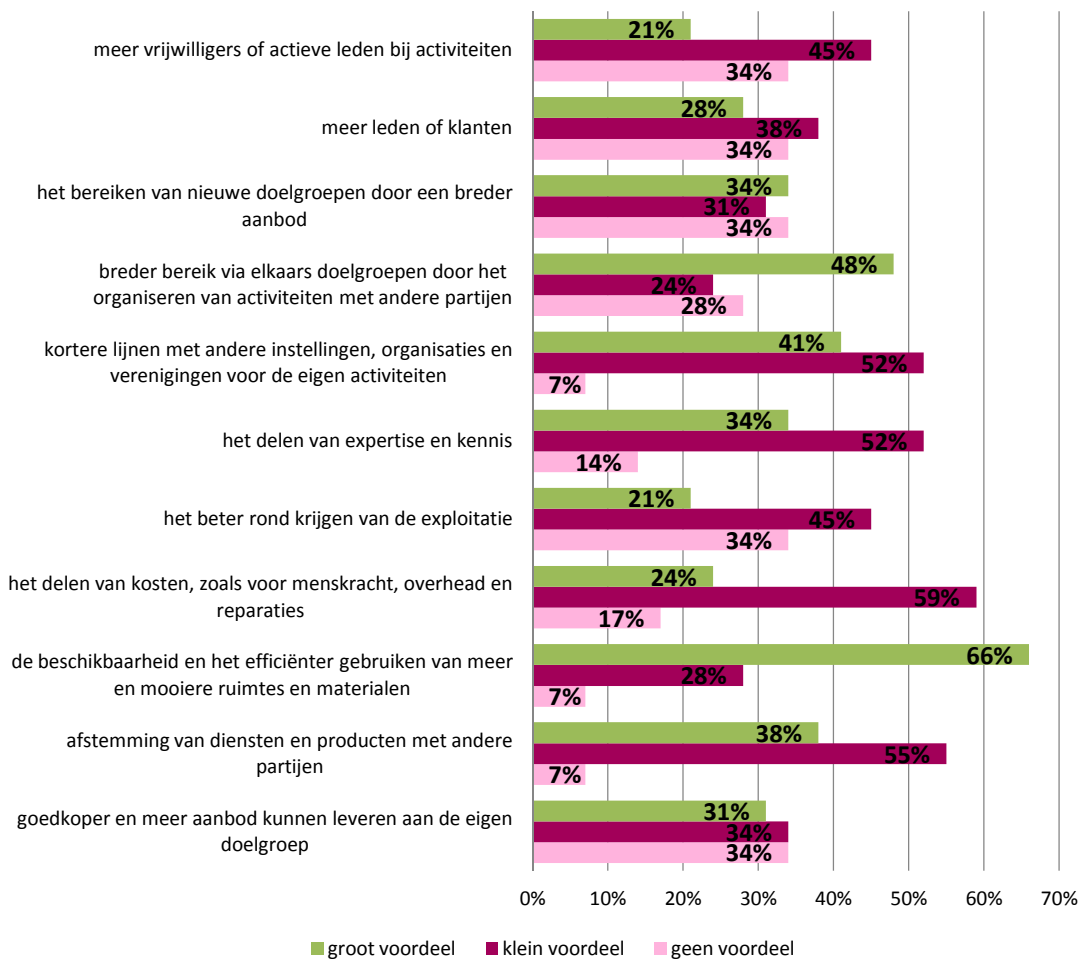
“Wanneer een beheerder zich formeel opstelt – ‘exact tot 01.00 uur open’, ‘niet eerder dan 19.00 uur in de zaal want vanaf dan heb je gereserveerd’ – nodigt dit niet uit tot samenwerken maar juist tot een sfeer waar iedereen voor zichzelf bezig is.”

Voor- en nadelen samenwerking

Door samen onder één dak te zitten en samen te werken, kunnen de deelnemende partijen tal van voordelen hebben. Dit was één van de leidende gedachten achter het Kulturhusconcept. Het grootste voordeel, volgens de respondenten van de verenigingen en instellingen in het Kulturhus, is de beschikbaarheid en het efficiënter gebruiken van meer en mooiere ruimtes en materialen. Daarna volgt het hebben van een breder bereik via elkaars doelgroepen door het organiseren van activiteiten met andere partijen en het hebben van kortere lijnen met andere instellingen, organisaties en verenigingen voor de eigen activiteiten (zie figuur 9, hieronder). Ze stellen het minste voordeel van het Kulturhusconcept te hebben als het gaat om meer leden / klanten, meer vrijwillige of actieve leden, het bereiken van nieuwe doelgroepen door een breder aanbod, het beter rond kunnen krijgen van de exploitatie en het kunnen leveren van goedkoper en meer aanbod aan de eigen doelgroep. Andere voordelen die genoemd werden, zijn:

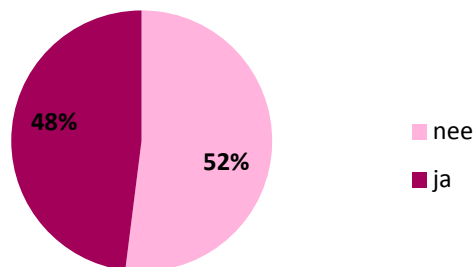
- betere bekendheid van een vereniging
- financieel voordeel
- gezamenlijke bekendheid
- zichtbaar in de wijk
- met meerdere partners onder 1 dak
- vaste oefenruimte
- meer levendigheid in gebouw door aanwezigheid andere verenigingen
- meer deelnemers bij activiteiten
- meer uitstraling
- iedere dag een beheerder aanwezig in het gebouw. Wij zijn zelf maar 2 dagen in de week aanwezig
- organiseren grotere activiteiten
- bereikbaar
- elkaar helpen
- goede locatie
- het delen van faciliteiten, zoals de toiletten
- aantrekkingskracht voor personen buiten het eigen dorp
- meer werkplezier
- delen van de kosten
- directer betrokken
- elkaars spullen gebruiken
- beheerder altijd aanwezig

Figuur 9: De voordelen van samenwerking en het onder één dak zitten volgens de instellingen en verenigingen in het Kulturhus.

Bijna de helft van de respondenten heeft ook nadelen ervaren (zie figuur 10, hieronder).

Figuur 10: Percentage respondenten (verenigingen en instellingen) dat nadelen heeft ervaren.

Nadelen die zij noemden waren:

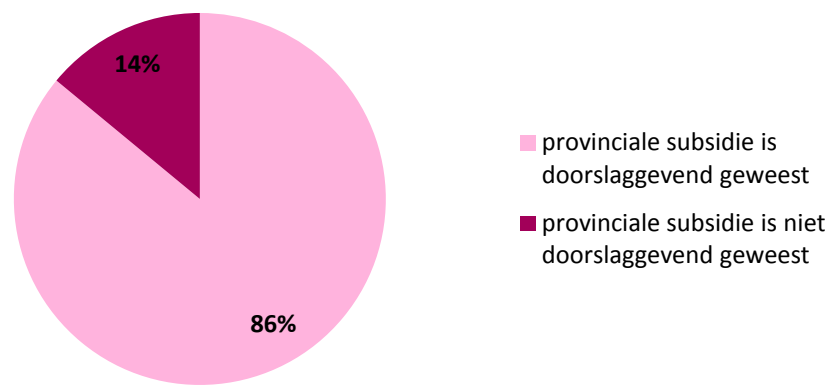
- Doordat er 6 jaar geen beheer is geweest zijn de partijen gewend ieder voor zich te werken, dit is aan het veranderen maar we zijn er nog niet.
- Er zijn altijd verbeterpunten te noemen. maar het beheer en onderhoud is steeds groeiende, als men maar open blijft staan voor verbeteringen, veranderingen en vernieuwingen.
- Omdat we voorheen een bestaande instelling waren was onze ruimte groot en overzichtelijk. Hierop zijn we achteruit gegaan. Wel hebben we de beschikking om ruimtes te delen maar dat is minder overzichtelijk.
- Het Kulturhus draagt amper bij aan de verbinding van partners, iedereen zal dit op eigen kracht moeten doen. Er is m.i. dus ook geen voordeel van alleen onder één dak. De meeste organisaties bestaan uit vrijwilligers, de aansluiting met onze organisatie is mede daardoor erg lastig, de noodzaak en het innovatieve aspect speelt bij hen minder (of wij merken de behoefte niet). Onderling is er geen (nauwelijks) communicatie.
- het voordeel van het Kulturhus zit hem m.n. in de grotere sportruimte (beter voor het handbalspel voor de jongste jeugd)waar we gebruik van kunnen maken.
- Voor de komst van het Kulturhus, konden wij gebruik maken van een leegstaand gebouw waarvoor we nauwelijks huur hoefden te betalen. Financiële of exploitatievoordelen heeft de verhuizing naar het Kulturhus ons dus niet opgeleverd. We betalen nu meer huur voor een kleinere ruimte. De ruimte is echter wel veel mooier, het is prettig dat je samen met anderen in een gebouw zit en dat de faciliteiten gezamenlijk zijn. Voor klanten is het fijn dat ze een bezoek aan ons kunnen combineren met andere activiteiten. In dat opzicht biedt het kulturhus ons veel voordelen.
- De ruimtes zijn qua grootte(m2) en huurkosten in drie categorieën ingedeeld. Het middelste segment (40-100m2) omvat praktisch alle ruimtes. Voor een kleine vereniging is het huren van een kleine ruimte (40-60m2) niet kostenbesparend doordat er te weinig differentiatie is in de categorieën.
- dat bewoners in de directe omgeving meteen klaar staan om planschade te claimen. Zij denken nl. dat de gemeente dit moet betalen. Echter het komt op het bordje van het Kulturhus.
- Angst om samen te werken
- Kostenverhogend, minder flexibel, bibliotheek is te bepalend voor het gebouw. Buitenruimte wordt onvoldoende gebruikt en zou met een kleine aanpassing beter gebruikt kunnen worden.
- Minder overzicht doordat elkaars materialen gebruikt worden
- Werken met vrijwilligers is anders dan met beroepskrachten. Vanuit het bestuur dient dus aandacht te worden besteed aan het blijvend stimuleren van vrijwilligers om mee te blijven doen en tijdig in te grijpen als mensen niet volgens hun eigen verwachting kunnen functioneren. Ook werkt het KH-concept volgens ons niet zonder een goede programmamanager.
- Vrijwilligers zijn geen beroepskrachten. De leiding moet zorgen dat de betrokkenen gemotiveerd blijven en ingezet worden op plaatsen die zij ambiëren. Dat vraagt zorg en aandacht. Ook training van vrijwilligers moet mogelijk zijn.
- Andere organisaties + beheer organisatie zijn nog niet veranderd. Kulturhusgedachte zit nog niet in de haarvaten.
- Het Kulturhus heeft diverse ruimtes die echter bijna allemaal door vaste gebruikers worden gehuurd, het is bijna onmogelijk om gebruik te maken van elkaars ruimte. Andere partijen ervaren de noodzaak niet en zijn gericht op één activiteit. de BSO en Kinderopvang welke ik vertegenwoordig heeft regelmatig behoefte aan een extra ruimte voor een activiteit, de overige organisaties zijn niet bereid hun ruimte te verhuren en of zijn onbereikbaar omdat ze veelal door vrijwilligers worden bestuurd.
- Motivatie is niet bij alle betrokkenen even groot om samen te werken, ook niet iedereen heeft evenveel mogelijkheden voor inzet van medewerkers om vorm te geven aan Kulturhusconcept.

- Akoestiek van oefenruimte is niet optimaal (weerkaatsen geluid), maar er is al aan verbetering gewerkt.
- We beschikken nu over een kleinere ruimte (er is niet meer ruimte beschikbaar).
- De huurprijzen zijn sterk gestegen
- Gezamenlijk toezicht op de vrijwilligers is stroperig. Gezamenlijke overeenstemming met gemeente laat te wensen over.
- Moeilijkheden in afstemmen van samen besturen

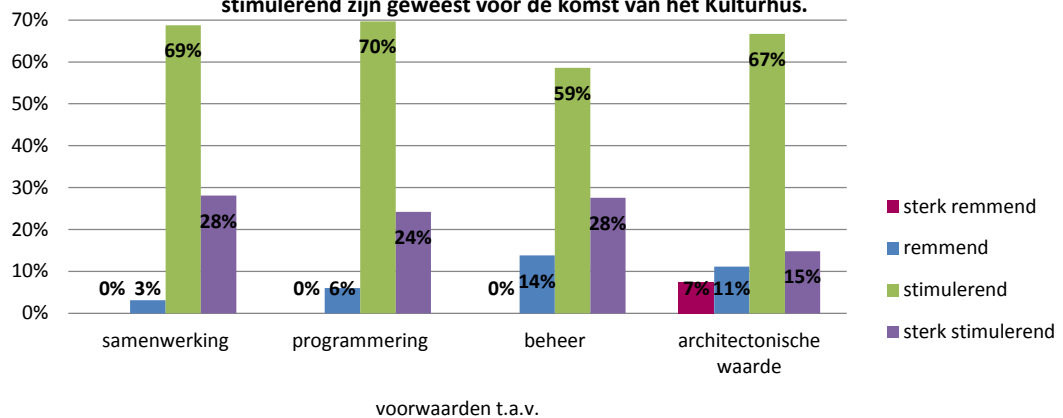
3. Output-proces

Aan de initiatiefnemers van het Kulturhus is gevraagd naar de rol van de provinciale inzet en middelen in de totstandkoming van het Kulturhus. Een zeer grote meerderheid is van mening dat de provinciale subsidie doorslaggevend is geweest voor de komst van het Kulturhus (zie figuur 11, hieronder). De meeste initiatiefnemers stellen dat de voorwaarden voor subsidie (sterk) stimulerend zijn geweest voor de komst van het Kulturhus (zie figuur 12, hieronder)

Figuur 11: Is de provinciale subsidie van € 300.000 doorslaggevend geweest in de komst van het Kulturhus?

Figuur 12: De mate waarin de provinciale voorwaarden voor subsidie remmend of stimulerend zijn geweest voor de komst van het Kulturhus.

4. Maatschappelijk effect van Kulturhusen op de leefbaarheid op basis van de enquête

In deze bijlage gaan we in op het maatschappelijk effect van Kulturhusen op de leefbaarheid. Allereerst staan we in bijlage 4.1 stil bij de operationalisatie van leefbaarheid. We operationaliseren leefbaarheid aan de hand van de volgende vijf aspecten: bestaanszekerheid, woonklimaat, verzorgingssituatie, sociaal klimaat en bestuurlijk klimaat. In de bijlagen 4.2 tot en met 4.6 presenteren we de resultaten van dit onderzoek op deze vijf aspecten van leefbaarheid. We maken hierbij telkens een onderscheid naar het totaalbeeld dat naar voren komt en het beeld dat naar voren komt op basis van de volgende vier groepen: bestuur, participanten, gebruikers en initiatiefnemers.

4.1 Operationalisatie leefbaarheid

Leefbaarheid is een containerbegrip: een goede operationalisatie is dan ook belangrijk om tot valide uitspraken te komen over het effect van Kulturhusen op de leefbaarheid. In de operationalisatie is het inhoudelijke onderwerp – het concept Kulturhus – richtinggevend. De term leefbaarheid wordt bijvoorbeeld veel gebruikt in onderzoek in en naar achterstandswijken. De term wordt dan veelal geoperationaliseerd naar de drie-eenheid 'schoon, heel en veilig' (zie bijvoorbeeld De Hart, 2002). Een dergelijke operationalisatie heeft in de context van achterstandswijken zeker zijn waarde, maar is in de context van het Kulturhusconcept onvoldoende bruikbaar: ze is te eng geoperationaliseerd.

Leede en Ensink (1993) maken een onderscheid naar vijf aspecten van leefbaarheid:

1. Bestaanszekerheid (het hebben van werk en inkomen)
2. Woonklimaat (waardering van woning en woonomgeving)
3. Verzorgingssituatie (aard en peil van de aanwezige voorzieningen)
4. Sociaal klimaat (waardering van de sociale contacten is plusminus sociale cohesie)
5. Bestuurlijk klimaat (de betrokkenheid van de bewoners bij de lokale besluitvorming)

Deze aspecten lijken een zinvol startpunt voor de operationalisatie van leefbaarheid vanuit het oogpunt van het Kulturhusconcept. Het Kulturhusconcept heeft immers de beleidstheorie dat samenwerking in het beheer en aanbod leidt tot het in stand houden of zelf verbeteren van de sociale vitaliteit van dorpen en wijken. Hieronder gaan we dieper in op deze vijf aspecten.

Ad 1: bestaanszekerheid

Bestaanszekerheid, zoals Leede & Ensink (1993) dit omschrijven, is 'het hebben van werk en inkomen'. Ze doelen dan ook op het economische aspect van leefbaarheid. Leefbaarheid en bedrijvigheid hebben een positieve relatie in de context van wijken. Hoe hoger de kwaliteit van de leefbaarheid hoe beter bedrijven presteren en hoe minder snel ze geneigd zijn te verhuizen naar een andere locatie (Planbureau voor de leefomgeving, 2010). Over de relatie tussen kwaliteit van leefbaarheid en bedrijvigheid in dorpen is bij de onderzoekers niets bekend. In de Amerikaanse context zien we in dorpen echter dezelfde relatie tussen leefbaarheid en bedrijvigheid als in de hierboven beschreven context van wijken (zie bijvoorbeeld Kiltenny e.a., 1999; Korsching & Allen, 2004). De vraag is dan ook: draagt een Kulturhus bij aan de werkgelegenheid en economische vitaliteit van een dorp of wijk?

Ad 2: woonklimaat

Het woonklimaat, zoals Leede en Ensink (1993) dit omschrijven, is de waardering van woningen en woonomgeving. Ze doelen hiermee dan ook op de waardering van de eigen woning en de

fysieke verschijningsvorm van de woonomgeving. Zowel de waardering van de eigen woning als de waardering van de fysieke woonomgeving hebben een positieve relatie met de leefbaarheid: hoe hoger de waardering hoe groter de kans dat de ervaren leefbaarheid groter is (zie bijvoorbeeld Leidelmeijer e.a., 2008). Bij de waardering van de eigen woning gaat het om zaken als ventilatie, aantal kamers, de aanwezigheid van een tuin en dergelijke. Bij de waardering van de fysieke woonomgeving gaat het om zaken als ruimte, groen en de kwaliteit van de publieke ruimte.

In dit onderzoek is het Kulturhus de verklarende variabele: heeft het Kulturhus een positief effect op het woonklimaat? Logisch redenerend kan een positief effect op twee manieren plaatsvinden. Enerzijds kan de fysieke verschijningsvorm *an sich* - het Kulturhus als gebouw – een meerwaarde hebben voor de directe omgeving waar het Kulturhus staat. Anderzijds kan het Kulturhus een katalysator zijn om de fysieke woonomgeving te verbeteren.

Ad 3: Verzorgingssituatie

De verzorgingssituatie, zoals Leede & Ensink (1993) dit omschrijven, is 'de aard en peil van de aanwezige voorzieningen'. Opvallend is dat de subjectieve ervaring van de invloed van voorzieningen op de leefbaarheid groter is dan wanneer het daadwerkelijke aantal voorzieningen in verband wordt gebracht met de ervaren leefbaarheid (Leidelmeijer e.a., 2008). Het gaat hier bijvoorbeeld over de ervaren nabijheid van winkels voor de dagelijkse boodschappen. Voor culturele voorzieningen zoals een school is niet bekend of ze een positieve relatie hebben met de ervaren leefbaarheid (idem).

In onderzoek naar de relatie tussen voorzieningen en leefbaarheid op het platteland komt naar voren dat niet zozeer het aantal voorzieningen maar de bereikbaarheid van de voorzieningen een positieve relatie heeft met de ervaren leefbaarheid (Gardenier e.a., 2011). Als het gaat om de relatie tussen bereikbaarheid van voorzieningen en de ervaren leefsituatie dan is er een positief verband: hoe makkelijker voorzieningen bereikbaar zijn, hoe groter de ervaren leefbaarheid. De relatie tussen het aantal voorzieningen en de ervaren leefbaarheid is gecompliceerder. Bewoners uit dorpen met de meeste voorzieningen (4 tot en met 6 voorzieningen) scoren het laagst op de ervaren leefsituatie. Dorpen met weinig voorzieningen (1 tot en met 3 voorzieningen) scoren hoger, waarbij de ervaren leefsituatie het hoogst is in dorpen met drie voorzieningen.

In potentie kan het Kulturhus dus een bijdrage leveren aan de ervaren leefbaarheid als het gaat om het voorzieningenniveau. Kulturhusen zijn immers clusters van voorzieningen en de mate en bereikbaarheid van voorzieningen dragen in theorie bij aan de ervaren leefbaarheid. De vraag is dan ook: draagt een Kulturhus bij aan het voorzieningenniveau?

Ad 4: sociaal klimaat

Sociaal klimaat, zoals Leede & Ensink (1993) dit omschrijven, is de waardering van de sociale contacten. Hiermee doelen ze dan ook op de sociale relaties tussen dorps- of wijkbewoners. De term 'sociale cohesie' wordt vaak in verband gebracht met de aard en kwaliteit van sociale relaties binnen het sociale klimaat van het dorp of de wijk (zie bijvoorbeeld De Hart, 2002). Sociale cohesie – de interne bindingskracht van een dorp of wijk – is echter te beperkt om de invloed van een Kulturhus op het sociale klimaat te meten. Door technologische en maatschappelijke ontwikkelingen is de wijk of het dorp als socialiseringseenheid minder belangrijk geworden. Zo wonen vrienden en familie vaak niet meer in hetzelfde dorp/wijk, werken en recreëren we in toenemende mate buiten de 'territoriale grenzen' van het dorp/de wijk en is door de komst van internet een virtuele sociale wereld ontstaan naast de fysieke sociale wereld. Het is dan ook verstandig om alledaagse relaties – de lichtere variant van sociale cohesie – mee te nemen in de enquête. Het gaat hier bijvoorbeeld om het elkaar groeten, of men elkaar überhaupt weleens spreekt en of bewoners rekening met elkaar houden (zie Leidelmeijer e.a., 2002).

Kulturhusen kunnen op verschillende manieren bijdragen aan het sociale klimaat van een dorp of wijk. Ze kunnen gespreksonderwerp zijn of als ontmoetingsplaats fungeren. De activiteiten die georganiseerd worden kunnen als vliegwiel dienen voor maatschappelijke meerwaarde als meer vrijwilligers en verenigingen, meer saamhorigheid en het helpen van elkaar wanneer dat nodig is. Daarnaast kan de komst van een Kulturhus ook overlast veroorzaken (aanloop, hangjongeren e.d.) of er juist voor zorgen dat de omgeving veiliger wordt.

Ad 5: bestuurlijk klimaat

Bestuurlijk klimaat, zoals Leede en Ensink (1993) dit omschrijven, is 'de betrokkenheid van bewoners bij de lokale besluitvorming'. Waar het bij het sociale klimaat (ad 4) vooral ging over informele participatie, gaat dit aspect van leefbaarheid over 'formele participatie'. Door bewoners te betrekken bij besluitvorming, is het mogelijk om het gepercipieerde gat tussen burger en bestuur te verkleinen en de controlefunctie van de burger op het bestuur te vergroten (zie bijvoorbeeld Dryzek, 2000; Akkerman e.a., 2004; Edelenbos e.a., 2005; Hajer e.a., 2001). Daarnaast leidt participatie van bewoners tot een betere kwaliteit en effectiviteit (zie bijvoorbeeld Helleman & Den Heijer, 2004; Wagenaar, 2005; 2007; Edelenbos e.a., 2001; Dryzek, 1997). Bovendien leidt bewonersparticipatie tot meer draagvlak (zie bijvoorbeeld Duineveld & Beunen, 2006; Woltjer, 2000: 34-40; Throgmorton, 1996). Als laatste leidt participatie tot het empoweren van bewoners (zie bijvoorbeeld Wandersman, 2009; Booher & Innes, 2002; Engbersen e.a., 2008; Sadan, 2004; Floris & Wandersman, 1990). Kortom: door bewoners te betrekken bij het Kulturhus kunnen ze invloed uitoefenen op de door hen gewenste ontwikkelingen.

Als het gaat om 'formele participatie' kunnen bewoners op drie manieren betrokken worden bij het Kulturhus. Bewoners kunnen betrokken zijn bij de totstandkoming van het Kulturhus zelf, het programma van activiteiten en bij individuele activiteiten.

4.2 Het effect van Kulturhusen op de bestaanszekerheid op basis van de enquête

Draagt een Kulturhus bij aan de economische vitaliteit in dorpen en wijken? Ja, zo lijkt het, maar in beperkte mate. Uit de enquête komt naar voren dat Kulturhusen soms een kleine bijdrage leveren aan de werkgelegenheid en het in stand houden of vergroten van het winkelaanbod. Van de vier groepen zijn de participanten het meest positief over de bijdrage van een Kulturhus aan het economische klimaat, gevolgd door de initiatiefnemers, de organisatie en de gebruikers. De gebruikers zijn het minst negatief, gevolgd door de participanten, initiatiefnemers en de organisatie.

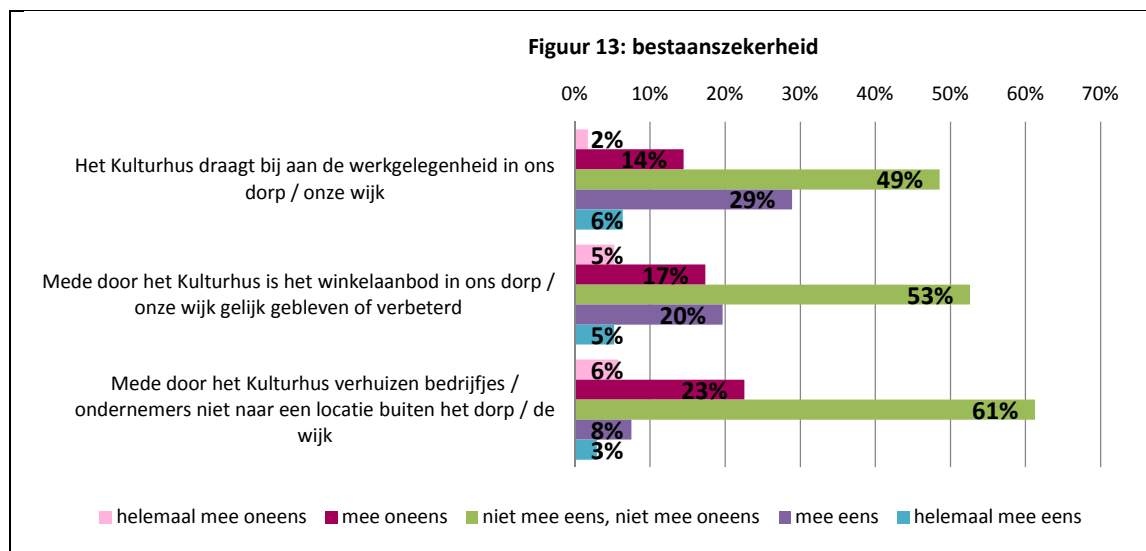
Leeswijzer

Hieronder gaan we dieper in op het effect van Kulturhusen op de bestaanszekerheid. Dit doen we door eerst het totaalbeeld te presenteren van de enquête. Vervolgens zoomen we dieper in op de verschillen tussen de vier groepen:

1. De organisatie: bestuursleden, de manager / beheerder, leden van de programmaraad.
2. De participanten: de deelnemende verenigingen en instellingen in het Kulturhus.
3. De gebruikers: de klanten, leden en bezoekers van de participerende verenigingen en instellingen.
4. De initiatiefnemers: de personen die het initiatief hebben genomen om het Kulturhusconcept toe te passen in hun dorp / wijk.

4.2.1 Totaalbeeld

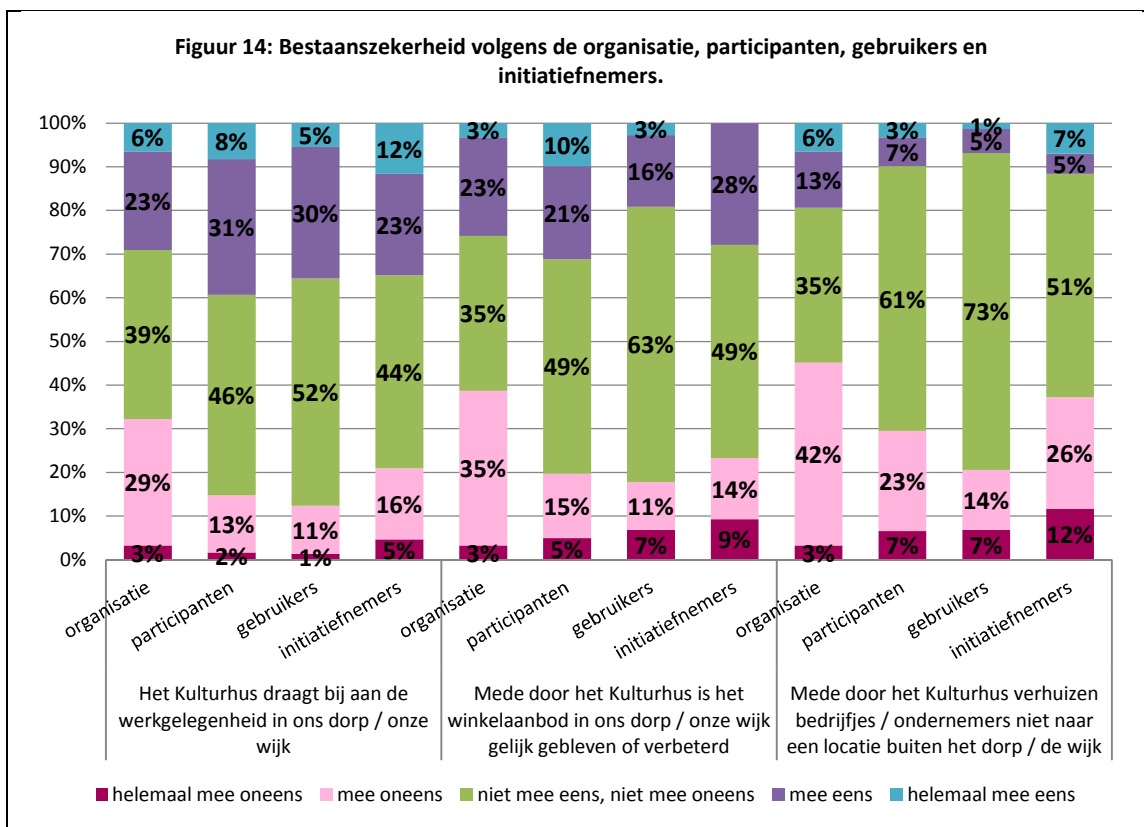
De respondenten geven aan dat een Kulturhus in beperkte mate bijdraagt aan de bestaanszekerheid van een dorp of wijk (zie figuur 13, hieronder). Een meerderheid van de respondenten stelt dat het Kulturhus bijdraagt aan de werkgelegenheid: 35% is het eens en 16% is het oneens met deze stelling. Ongeveer hetzelfde percentage van de respondenten is het eens (25%) dan wel oneens (23%) met de stelling 'mede door het Kulturhus is het winkelaanbod in ons dorp / onze wijk gelijk gebleven of verbeterd'. Meer respondenten zijn het oneens (29%) dan eens (11%) met de stelling dat door het Kulturhus bedrijfjes en ondernemers niet naar een locatie buiten het dorp of de wijk verhuizen.

4.2.2. vergelijking groepen

Wanneer we de leden van de organisatie, de participanten, de gebruikers en de initiatiefnemers met elkaar vergelijken, dan zien we dat leden van de organisatie de meest uitgesproken mening hebben: De groene balk is hier het kleinst (zie figuur 14, hieronder). Dit wil niet zeggen dat ze de stellingen positiever of negatiever hebben beantwoord dan de andere drie groepen:

- Het Kulturhus draagt bij aan de werkgelegenheid in ons dorp / onze wijk:
 - 29% van de organisatie, 35% van de gebruikers en initiatiefnemers en 39% van de participanten is het (helemaal) eens met deze stelling.
 - 12% van de gebruikers, 15% van de participanten, 21% van de initiatiefnemers en 32% van de organisatie is het (helemaal) oneens met deze stelling.
- Mede door het Kulturhus is het winkelaanbod in ons dorp / onze wijk gelijk gebleven of verbeterd:
 - 19% van de gebruikers, 26% van de organisatie, 28% van de initiatiefnemers en 31% van de participanten is het (helemaal) eens met deze stelling.
 - 18% van de gebruikers, 20% van de participanten, 23% van de initiatiefnemers en 38% van de organisatie is het (helemaal) oneens met deze stelling.
- Mede door het Kulturhus verhuizen bedrijfjes/ondernemers niet naar een locatie buiten het dorp / de wijk:
 - 6% van de gebruikers, 10% van de participanten, 12% van de initiatiefnemers en 19% van de organisatie is het (helemaal) eens met deze stelling.
 - 21% van de gebruikers, 30% van de participanten, 38% van de initiatiefnemers en 45% van de organisatie is het (helemaal) oneens met deze stelling.

4.3 Het effect van Kulturhusen op het woonklimaat op basis van de enquête

Draagt een Kulturhus bij aan de kwaliteit van de fysieke woonomgeving? Ja. Een grote meerderheid van de respondenten is van mening dat het gebouw een positieve invloed en uitstraling heeft op de directe omgeving. Het is een echte architectonische waarde voor het dorp/de wijk en een gebouw dat goed in de omgeving past. Door de komst van een Kulturhus is de directe woonomgeving aantrekkelijker en schoner geworden en beter onderhouden. Een klein gedeelte van de respondenten (minder dan een kwart) is ook van mening dat, door het Kulturhus, de woningen en voortuinen van woningen in de directe omgeving zijn verbeterd. Van de vier groepen zijn de initiatiefnemers het positiefst over de bijdrage van een Kulturhus aan het woonklimaat, gevolgd door de participanten, de gebruikers en de organisatie.

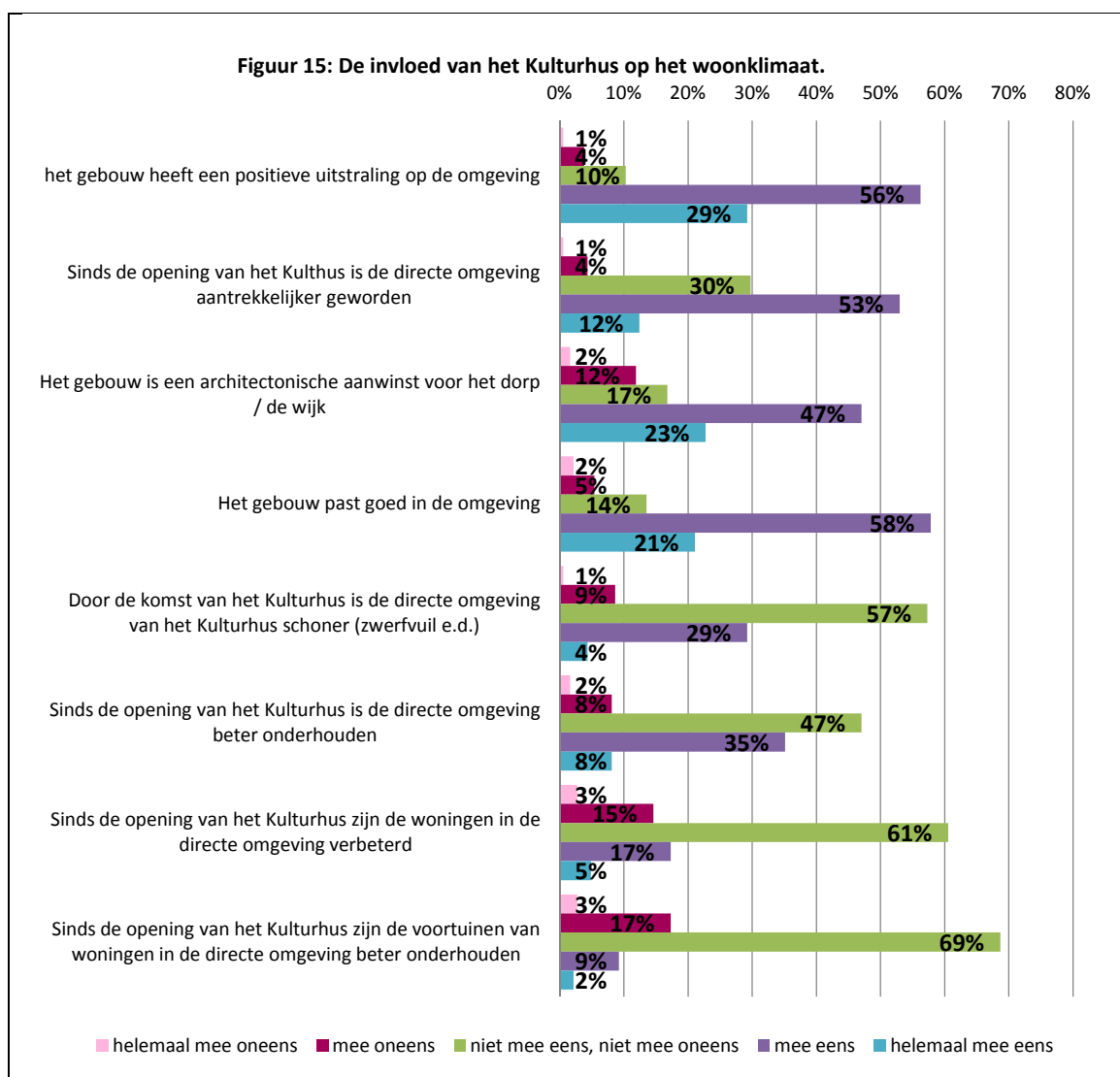
Leeswijzer

Hieronder gaan we dieper in op het effect van Kulturhusen op de bestaanszekerheid. Dit doen we door eerst het totaalbeeld te presenteren van de enquête. Vervolgens zoomen we dieper in op de verschillen tussen de vier groepen:

1. De organisatie: bestuursleden, de manager / beheerder, leden van de programmaraad.
2. De participanten: de deelnemende verenigingen en instellingen in het Kulturhus.
3. De gebruikers: de klanten, leden en bezoekers van de participerende verenigingen en instellingen.
4. De initiatiefnemers: de personen die het initiatief hebben genomen om het Kulturhusconcept toe te passen in hun dorp/wijk.

4.3.1 totaalbeeld

In zijn algemeenheid zijn de respondenten van mening dat het Kulturhus een positieve invloed heeft op de directe woonomgeving (zie figuur 15, hieronder). 85% van de respondenten geeft aan dat het gebouw een positieve uitstraling heeft op de omgeving en 65% stelt dat de directe omgeving door de komst van het Kulturhus aantrekkelijker is geworden. Het is een echte architectonische aanwinst volgens 79% van de respondenten en 70% stelt dat het gebouw goed in de omgeving past. Door de komst van het Kulturhus is de directe omgeving schoner geworden (86%) en wordt de directe omgeving beter onderhouden (43%). 23% stelt dat sinds de opening van het Kulturhus de woningen in de directe omgeving verbeterd zijn en 11% van de respondenten vindt dat de voortuinen van de woningen in de directe omgeving van het Kulturhus beter zijn onderhouden.

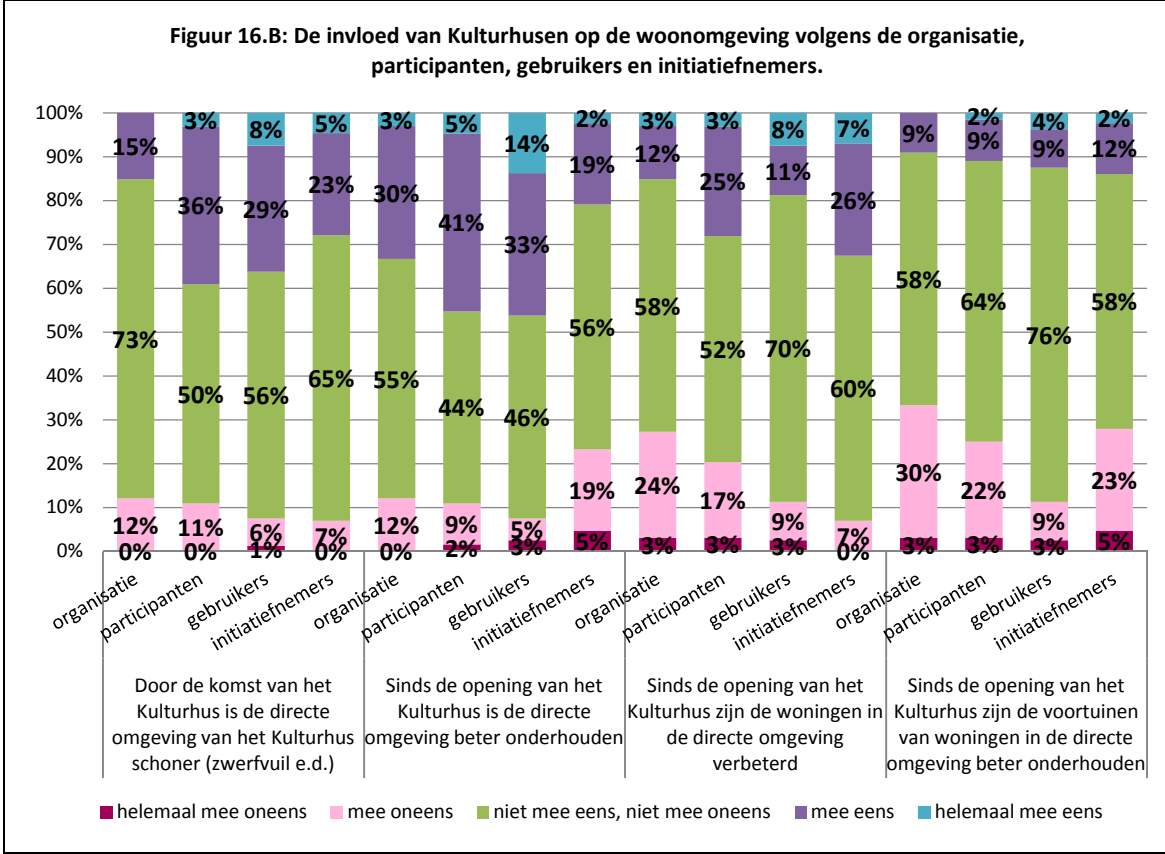
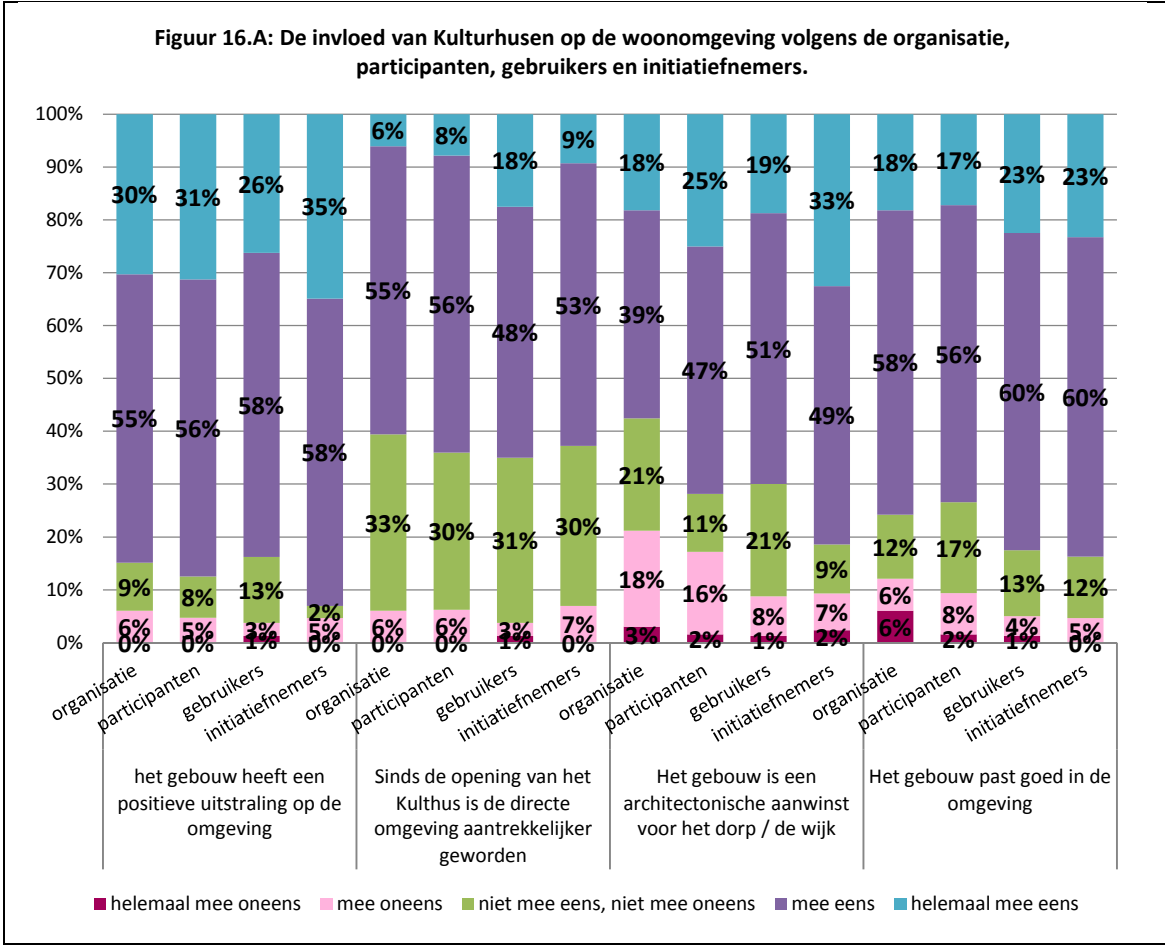

4.3.2 vergelijking groepen

Als het gaat om het effect van Kulturhusen op het woonklimaat, dan zijn de initiatiefnemers het positiefst over de bijdrage van een Kulturhus aan het woonklimaat, gevolgd door de participanten, de gebruikers en de organisatie. Wanneer we de vier groepen vergelijken, dan zien we het volgende beeld (zie figuren 16.A en 16.B, hieronder):

- Het gebouw heeft een positieve uitstraling op de omgeving:

- 84% van de gebruikers, 85% van de organisatie 87% van de participanten en 93% van de initiatiefnemers is het (helemaal) eens met deze stelling.
- 3% van de gebruikers, 5% van de participanten en initiatiefnemers en 6% van de organisatie is het (helemaal) oneens met deze stelling.
- Sinds de opening van het Kulturhus is de directe omgeving aantrekkelijker geworden:
 - 84% van de gebruikers, 85% van de organisatie, 87% van de participanten en 93% van de initiatiefnemers is het (helemaal) eens met deze stelling.
 - 4% van de gebruikers 5% van de participanten, 6% van de organisatie en 7% van de initiatiefnemers is het (helemaal) oneens met deze stelling.
- Het gebouw is een architectonische aanwinst voor het dorp / de wijk:
 - 57% van de organisatie, 70% van de gebruikers, 72% van de participanten en 82% van de initiatiefnemers is het (helemaal) eens met deze stelling.
 - 9% van de gebruikers en initiatiefnemers, 18% van de participanten en 21% van de organisatie is het (helemaal) oneens met deze stelling.
- Het gebouw past goed in de omgeving:
 - 73% van de participanten, 76% van de organisatie, en 83% van de gebruikers en initiatiefnemers is het (helemaal) eens met deze stelling.
 - 5% van de gebruikers en initiatiefnemers, 10% van de participanten en 12% van de organisatie is het (helemaal) oneens met deze stelling.
- Door de komst van het Kulturhus is de directe omgeving van het Kulturhus schoner (zwerfvuil e.d.):
 - 15% van de organisatie, 28% van de initiatiefnemers, 37% van de gebruikers en 39% van de participanten is het (helemaal) eens met deze stelling.
 - 7% van de gebruikers en initiatiefnemers, 11% van de participanten en 12% van de organisatie is het (helemaal) oneens met deze stelling.
- Sinds de opening van het Kulturhus is de directe omgeving beter onderhouden:
 - 21% van de initiatiefnemers, 33% van de organisatie, 46% van de participanten en 47% van de gebruikers is het (helemaal) eens met deze stelling.
 - 8% van de gebruikers, 11% van de participanten, 12% van de organisatie en 24% van de initiatiefnemers is het (helemaal) oneens met deze stelling.
- Sinds de opening van het Kulturhus zijn de woningen in de directe omgeving verbeterd:
 - 15% van de organisatie, 19% van de gebruikers, 28% van de participanten en 33% van de initiatiefnemers is het (helemaal) eens met deze stelling.
 - 7% van de initiatiefnemers, 12% van de gebruikers, 20% van de participanten en 27% van de organisatie is het (helemaal) oneens met deze stelling.
- Sinds de opening van het Kulturhus zijn de voortuinen van woningen in de directe omgeving beter onderhouden:
 - 9% van de organisatie, 11% van de participanten, 13% van de gebruikers en 14% van de initiatiefnemers is het (helemaal) eens met deze stelling.
 - 12% van de gebruikers, 25% van de participanten, 28% van de initiatiefnemers en 33% van de organisatie is het (helemaal) oneens met deze stelling.

4.4 Het effect van Kulturhusen op de verzorgingssituatie op basis van de enquête

Draagt een Kulturhus bij aan het voorzieningenniveau? Ja. Een grote meerderheid van de respondenten vindt dat het Kulturhus een bijdrage levert aan (de kwaliteit van) het voorzieningenniveau van hun kern of wijk. Het voorzieningenaanbod is verbeterd en gestegen. Men is ook tevreden over de voorzieningsamenstelling, maar meer dan de helft mist ook voorzieningen. De gebruikers zijn het meest positief over de bijdrage van het Kulturhus aan de verzorgingssituatie, gevolgd door de participanten, de organisatie en de initiatiefnemers.

Leeswijzer

Hieronder gaan we dieper in op het effect van Kulturhusen op de verzorgingssituatie. Dit doen we door eerst het totaalbeeld te presenteren van de enquête. Vervolgens zoomen we dieper in op de verschillen tussen de vier groepen:

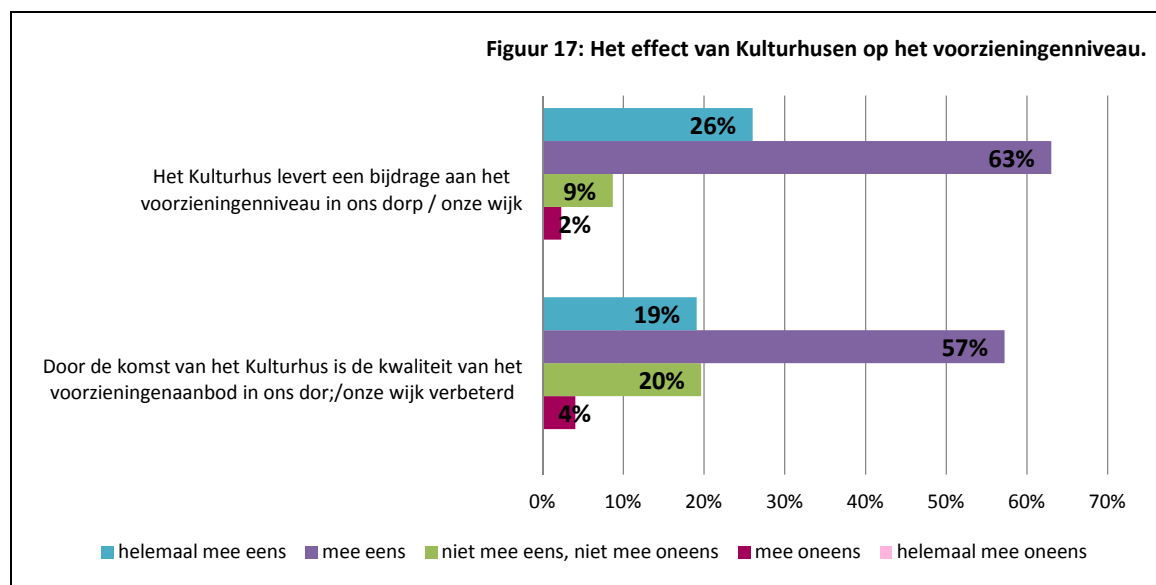
1. De organisatie: bestuursleden, de manager / beheerder, leden van de programmaraad.
2. De participanten: de deelnemende verenigingen en instellingen in het Kulturhus.
3. De gebruikers: de klanten, leden en bezoekers van de participerende verenigingen en instellingen.
4. De initiatiefnemers: de personen die het initiatief hebben genomen om het Kulturhusconcept toe te passen in hun dorp / wijk.

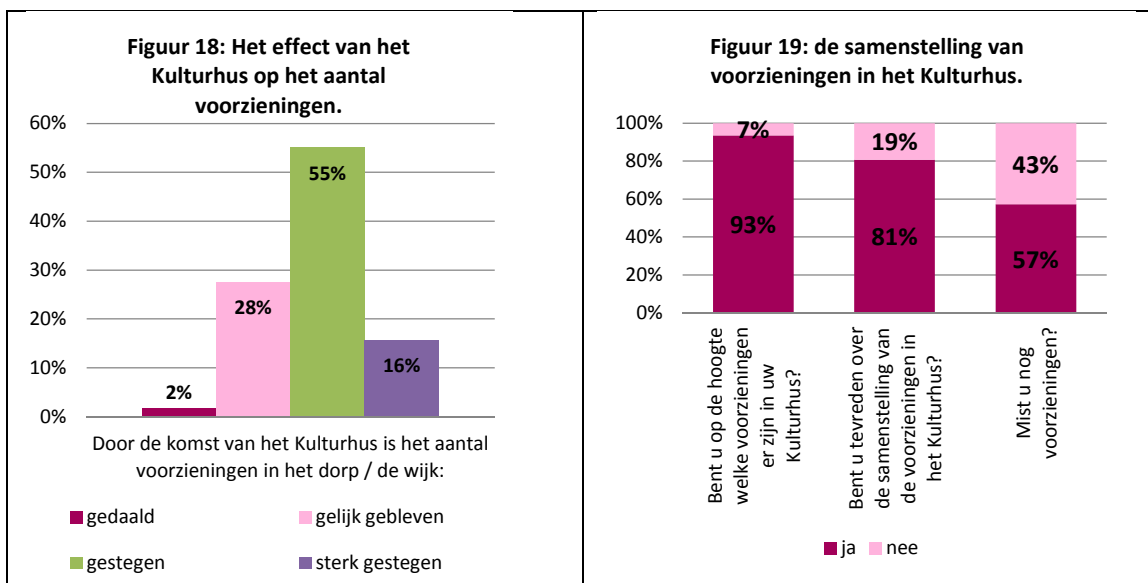
4.4.1 totaalbeeld

Volgens de respondenten heeft een Kulturhus een positief effect op de verzorgingssituatie van het dorp of de wijk (zie figuur 17, hieronder). 92% van de respondenten geeft aan dat het Kulturhus een bijdrage levert aan het voorzieningenniveau in hun dorp / wijk en 76% stelt dat met de komst van Kulturhus de kwaliteit van het voorzieningenaanbod verbeterd is (zie figuur 17, hieronder). Het aantal voorzieningen is volgens 71% van de respondenten gestegen (zie figuur 18, hieronder). Over de samenstelling van voorzieningen is men over het algemeen tevreden (82%), maar meer dan de helft van de respondenten (57%) mist nog voorzieningen in het Kulturhus (zie figuur 19, hieronder). Het gaat hier dan om voorzieningen als:

- een bowling of kegelbaan
- bibliotheek, bankvoorziening
- niet voor mij persoonlijk maar wel voor de ouderen een pinautomaat
- Pinautomaat
- duidelijk iets voor de jongeren tussen 12 en 18
- AED in het gebouw; daglicht en ventilatieramen in de sportzaal; schoonmaak van de gymzaal laat te wensen over. Geen radio-ontvangst en mobiele telefoonverkeer in de gymzaal mogelijk.
- Leuke kleine bedrijfjes in de hal. Wordt het wat gezelliger van. Mensen uit de buurt die iets willen verkopen o.i.d.
- huisartsenpost, bibliotheek, pinautomaat
- volgens mij is er geen pinapp. van de bank.
- laagdrempelige voorzieningen, en organisaties die toeloop genereren zoals gemeentelijke diensten/VVV
- draadloos internet.
- Geldautomaat
- Het zou leuk zijn wanneer ook de bibliotheek en de naschoolse opvang er bij in kwamen
- een pinapparaat of een kleine supermarkt
- toiletgroep voor de grote zaal
- filmactiviteiten
- bibliotheek, (WMO) loket
- bibliotheek
- kleedkamer en artiestenkamer
- Op termijn zal er meer ruimte nodig zijn voor tussenschoolse en naschoolse opvang
- bibliotheek en huisartsenpost

- kind- en jeugdzorg
- meer invalide toiletten
- vrije rookruimte,
- anti-rookplek
- Er verdwijnen teveel voorzieningen.
- meer invalide toiletten.
- de accommodatie biedt nog ruimte voor allerlei activiteiten
- je houdt altijd wensen.
- elke trap voorzien van een lift of anders bouwkundige ingrepen zoadt de eerste verdieping bereikbaar is voor iedere burger (conform de Europese regelgeving)
- Meer speelruimte.
- Meer ruimte voor dagopvang van 0 tot 4 jaar
- een goede yogaruimte
- Een muziekschool, evt. een oefenruimte voor bands (met opslagruimte voor apparatuur), een theaterschool
- Publieksfuncties zouden altijd welkom zijn.
- markten van deelnemende partijen; beurzen e.d. zouden hier goed gehouden kunnen worden; t plein beter benutten
- ruimte om elkaar de gehele dag door te ontmoeten
- podium, plek om films te vertonen
- gemeentelijke diensten, VVV, buurthuis
- wellicht kan er onder de jongeren behoefte gepeild worden naar activiteiten die niet in het dorp aanwezig zijn en waarvoor ze elders moeten

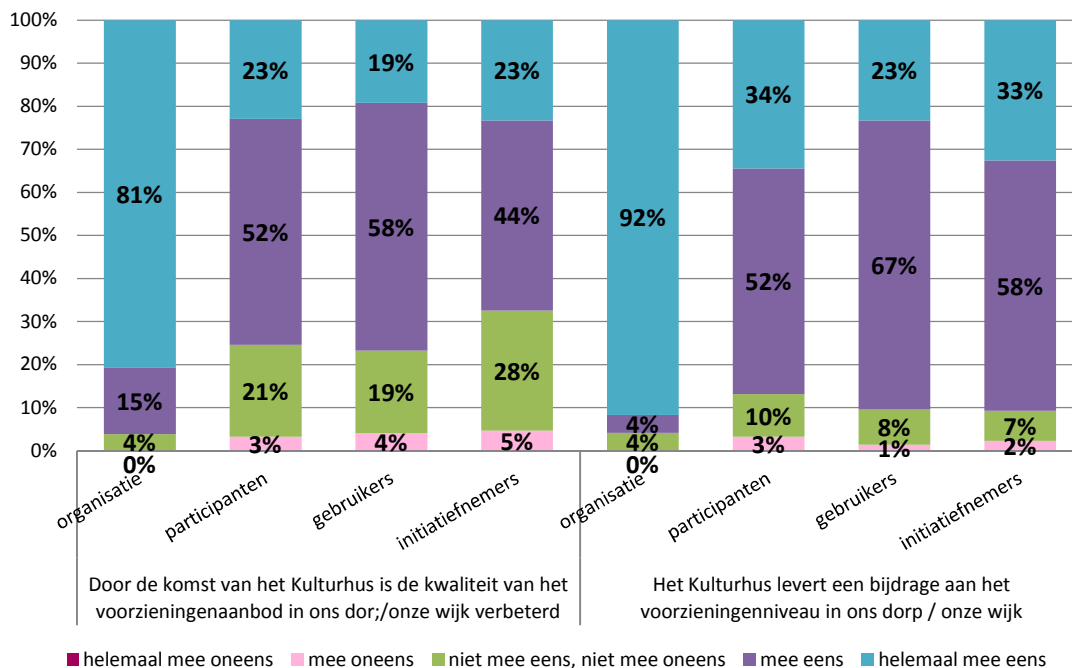

4.4.2 Vergelijking groepen

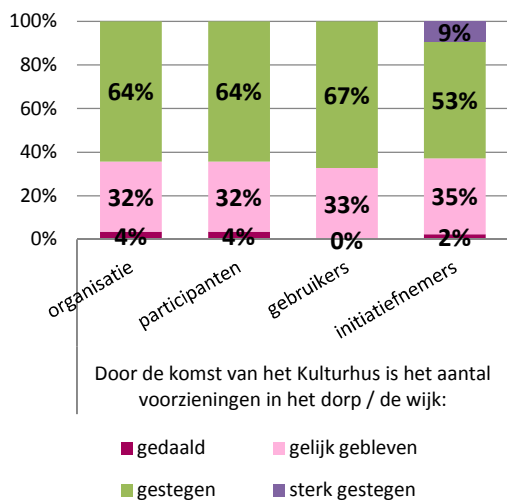
Alle vier de groepen stellen dat het Kulturhus een bijdrage levert aan de verzorgingssituatie. De gebruikers zijn het meest positief over de bijdrage van het Kulturhus aan de verzorgingssituatie, gevolgd door de participanten, de organisatie en de initiatiefnemers. Wanneer we de vier groepen vergelijken voor de stellingen die horen bij de dimensie verzorgingssituatie, komen we tot de volgende resultaten (zie figuren 20, 21 en 22, hieronder):

- Het Kulturhus levert een bijdrage aan het voorzieningenniveau in ons dorp / onze wijk:
 - 67% van de initiatiefnemers, 75% van de participanten, 77% van de gebruikers en 96% van de organisatie zijn het (helemaal) eens met deze stelling.
 - 0% van de organisatie, 3% van de participanten, 4% van de gebruikers en 5% van de initiatiefnemers zijn het (helemaal) oneens met deze stelling.
- Op de vraag of het Kulturhus heeft geleid tot een daling of stijging van het aantal voorzieningen, zijn de initiatiefnemers het meest positief, maar ontlopen de vier groepen elkaar nauwelijks.
 - Ongeveer tweederde stelt dat het voorzieningenniveau (sterk) is gestegen.
 - Een derde stelt dat het voorzieningenniveau gelijk is gebleven.
 - 4% van de organisatie en participanten, 2% van de initiatiefnemers en 0% van de gebruikers stellen dat het voorzieningenniveau gedaald is.
 - 87% van de gebruikers, 75% van de participanten, 74% van de organisatie en 72% van de initiatiefnemers zijn tevreden over het voorzieningenaanbod.
 - 68% van de organisatie, 60% van de initiatiefnemers, 44% van de participanten en 32% van de gebruikers missen voorzieningen.

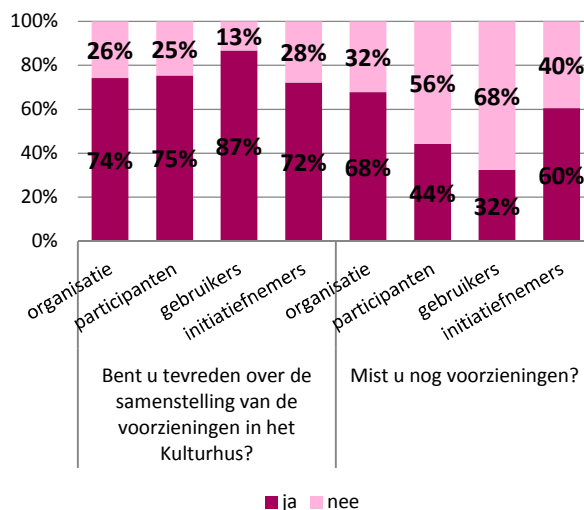
Figuur 20: Het effect van Kulturhusen op het voorzieningenniveau volgens de organisatie, participanten, gebruikers en initiatiefnemers.

Figuur 21: Het effect van het Kulturhus op het aantal voorzieningen volgens de organisatie, participanten, gebruikers en initiatiefnemers.

Figuur 22: de samenstelling van voorzieningen in het Kulturhus volgens de organisatie, participanten, gebruikers en initiatiefnemers.

4.5 Het effect van Kulturhusen op het sociaal klimaat op basis van de enquête

Draagt een Kulturhus bij aan de sociale cohesie? Ja. Het Kulturhus is met regelmaat gespreksonderwerp in het dorp, het is vaak dé ontmoetingsplek en de activiteiten worden goed en steeds beter bezocht. Het zijn wel vaak dezelfde mensen die op deze activiteiten afkomen. Een grote meerderheid vindt dat door de activiteiten in het Kulturhus bewoners elkaar beter leren kennen en meer met elkaar om gaan, bewoners meer verbonden zijn met het dorp en de saamhorigheid versterkt wordt. Iets minder dan de helft geeft ook aan dat bewoners nu meer voor elkaar klaar staan wanneer dat nodig is. Daarnaast heeft de komst van het Kulturhus er toe bijgedragen dat er meer activiteiten door organisaties en verenigingen georganiseerd worden en er meer verenigingen en vrijwilligers zijn gekomen. Kulturhusen veroorzaken relatief weinig overlast. Sterker nog, een klein percentage stelt zelfs dat er door de komst van het Kulturhus minder overlast en minder vernielingen zijn. Wanneer we de vier groepen vergelijken dan zijn de initiatiefnemers het meest positief over de bijdrage van een Kulturhus aan het sociale klimaat op de voet gevolgd door de gebruikers. Op ruime afstand volgen vervolgens de participanten en de organisatie, maar zij zijn gemiddeld genomen nog steeds zeer positief.

Leeswijzer

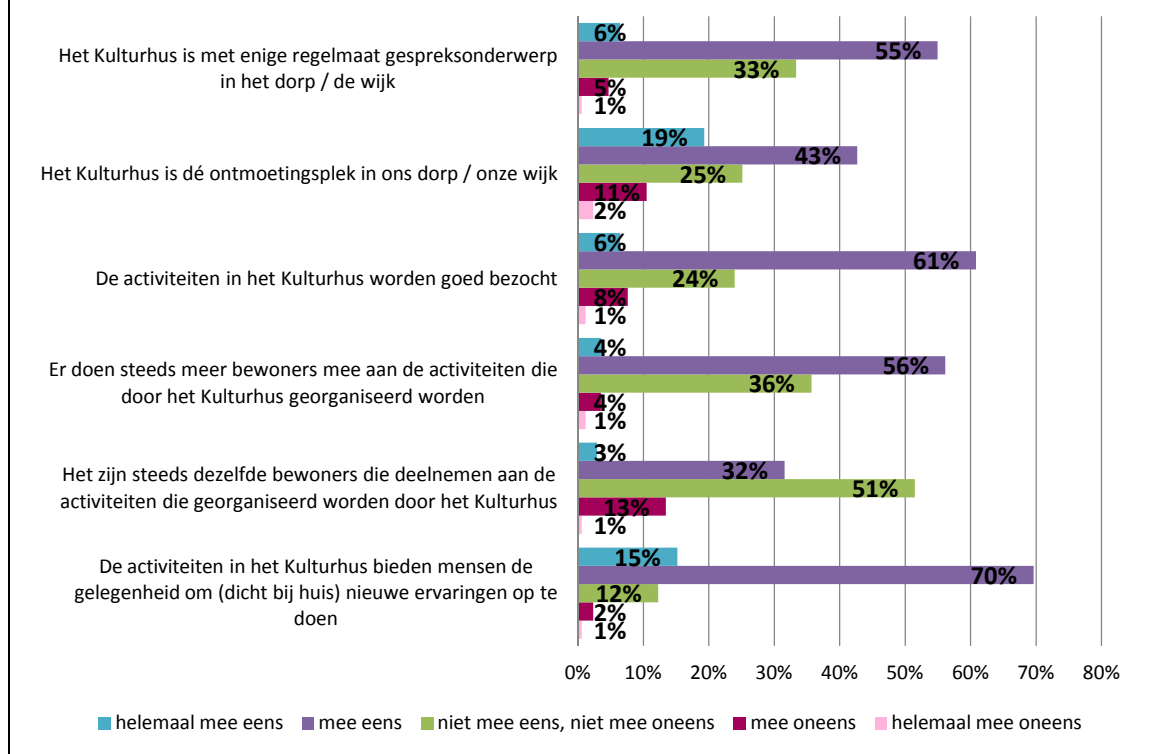
Hieronder gaan we dieper in op het effect van Kulturhusen het sociale klimaat. Dit doen we door eerst het totaalbeeld te presenteren van de enquête. Vervolgens zoomen we dieper in op de verschillen tussen de vier groepen:

1. De organisatie: bestuursleden, de manager / beheerder, leden van de programmaraad.
2. De participanten: de deelnemende verenigingen en instellingen in het Kulturhus.
3. De gebruikers: de klanten, leden en bezoekers van de participerende verenigingen en instellingen.
4. De initiatiefnemers: de personen die het initiatief hebben genomen om het Kulturhusconcept toe te passen in hun dorp / wijk.

4.5.1 totaalbeeld

Volgens 61% van de respondenten is het Kulturhus met enige regelmaat gespreksonderwerp en voor 62% van de respondenten is het Kulturhus dé ontmoetingsplek in het dorp of de wijk (zie figuur 23, hieronder). Ook de activiteiten worden goed bezocht (67%) en 60% geeft aan dat de activiteiten steeds beter bezocht worden. 35% van de respondenten geeft wel aan dat het steeds dezelfde bewoners zijn die deelnemen aan de activiteiten. Deze activiteiten bieden volgens 85% van de respondenten mensen de gelegenheid om (dicht bij huis) nieuwe ervaringen op te doen.

Figuur 23: De potentiële bijdrage van een Kulturhus aan het sociale klimaat van een dorp of wijk.

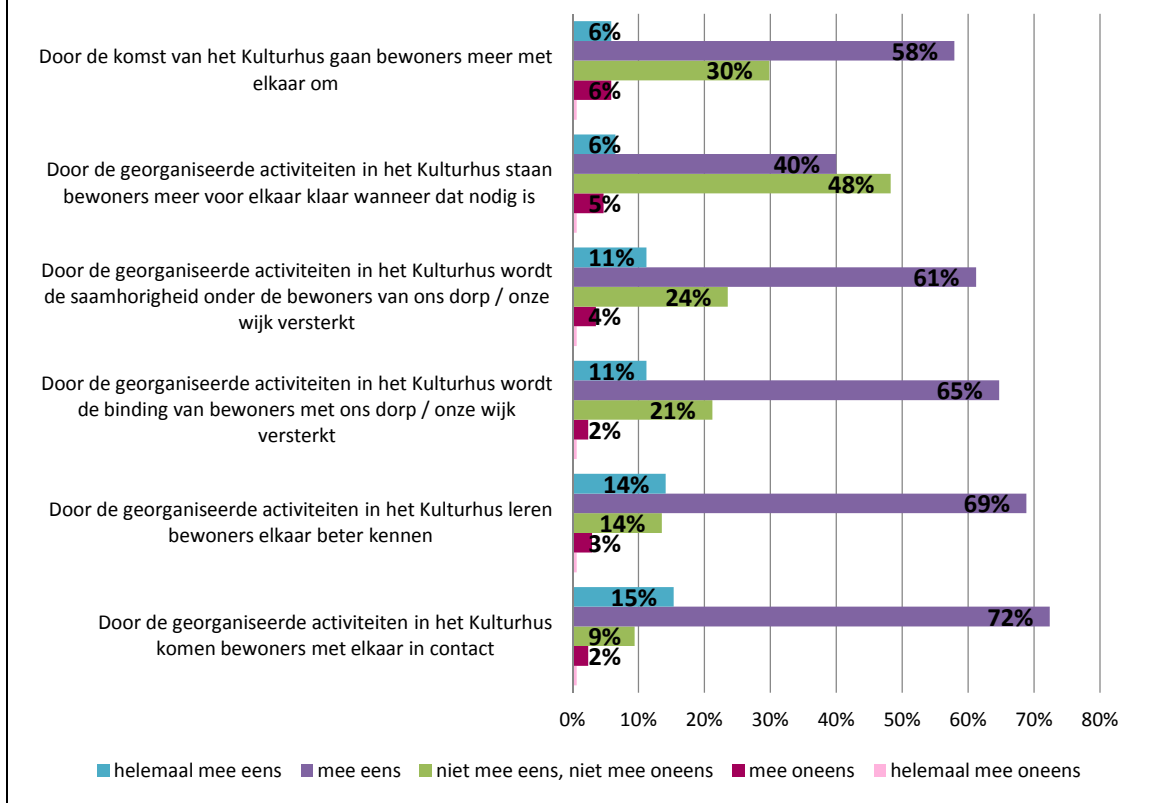

Als het gaat om de maatschappelijke opbrengsten van het Kulturhus voor het sociale klimaat van het dorp of de wijk dan zijn de respondenten positief (zie figuur 24, hieronder). 64% geeft aan dat door de komst van het Kulturhus bewoners meer met elkaar omgaan. 46% van respondenten geeft aan dat door de georganiseerde activiteiten bewoners meer voor elkaar klaar staan wanneer dat nodig is. 72% stelt dat de saamhorigheid versterkt wordt door de georganiseerde Kulturhusactiviteiten. Deze activiteiten leiden ook tot een grotere binding van bewoners met het dorp of de wijk (76%), leren bewoners elkaar beter kennen (83%) en komen bewoners met elkaar in contact (87%).

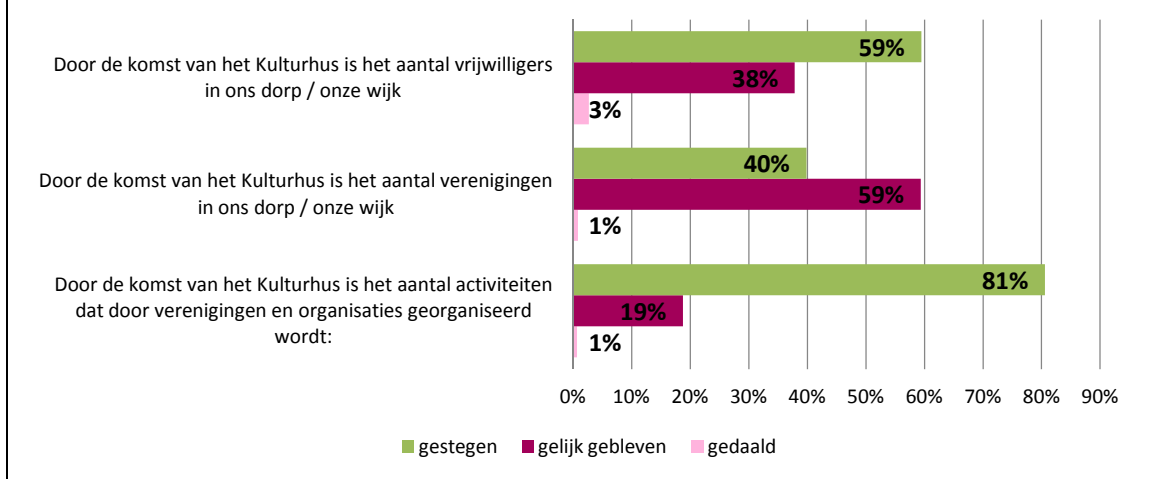
Naast de bovenstaande maatschappelijke opbrengsten geeft 59% van de respondenten aan dat het aantal vrijwilligers in het dorp of de wijk door de komst van het Kulturhus gestegen is (zie figuur 25, hieronder). 40% geeft aan dat door de komst van het Kulturhus het aantal verenigingen gestegen is en 81% van de respondenten stelt dat door de komst van het Kulturhus het aantal activiteiten dat door verenigingen en organisaties georganiseerd wordt gestegen is.

Een Kulturhus kan, net als ieder ander (publiek) gebouw, ook negatieve effecten hebben op het sociale klimaat in de vorm van bijvoorbeeld overlast (zie figuur 26, hieronder). 10% van de respondenten stelt dat het Kulturhus overlast veroorzaakt, terwijl 62% aangeeft dat dit niet zo is. 30% van de respondenten stelt dat door de komst van het Kulturhus de omgeving veiliger is geworden. 24% stelt dat door de komst van het Kulturhus er minder overlast is in de directe omgeving van het Kulturhus en 25% geeft aan dat door de komst van het Kulturhus er minder vernielingen zijn in de directe omgeving.

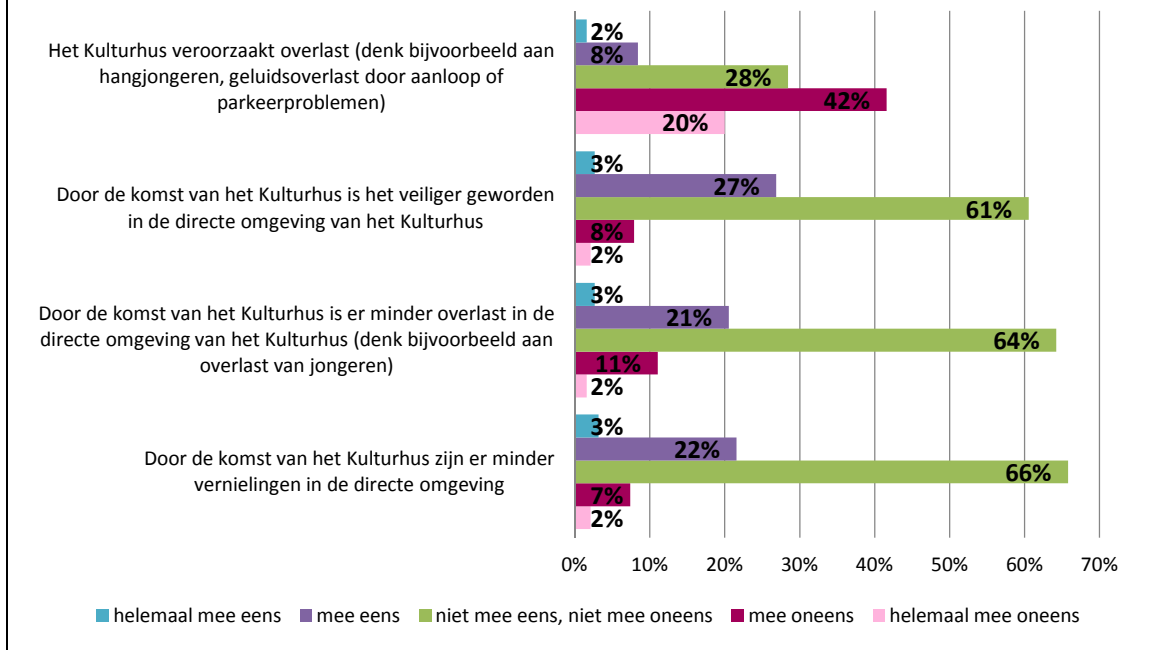
Figuur 24: De maatschappelijke opbrengsten van een Kulturhus voor het sociale klimaat.

Figuur 25: Het effect van het Kulturhus op het aantal vrijwilligers, verenigingen en door verenigingen en organisaties georganiseerde activiteiten.

Figuur 26: De relatie tussen het Kulturhus, veiligheid en overlast.

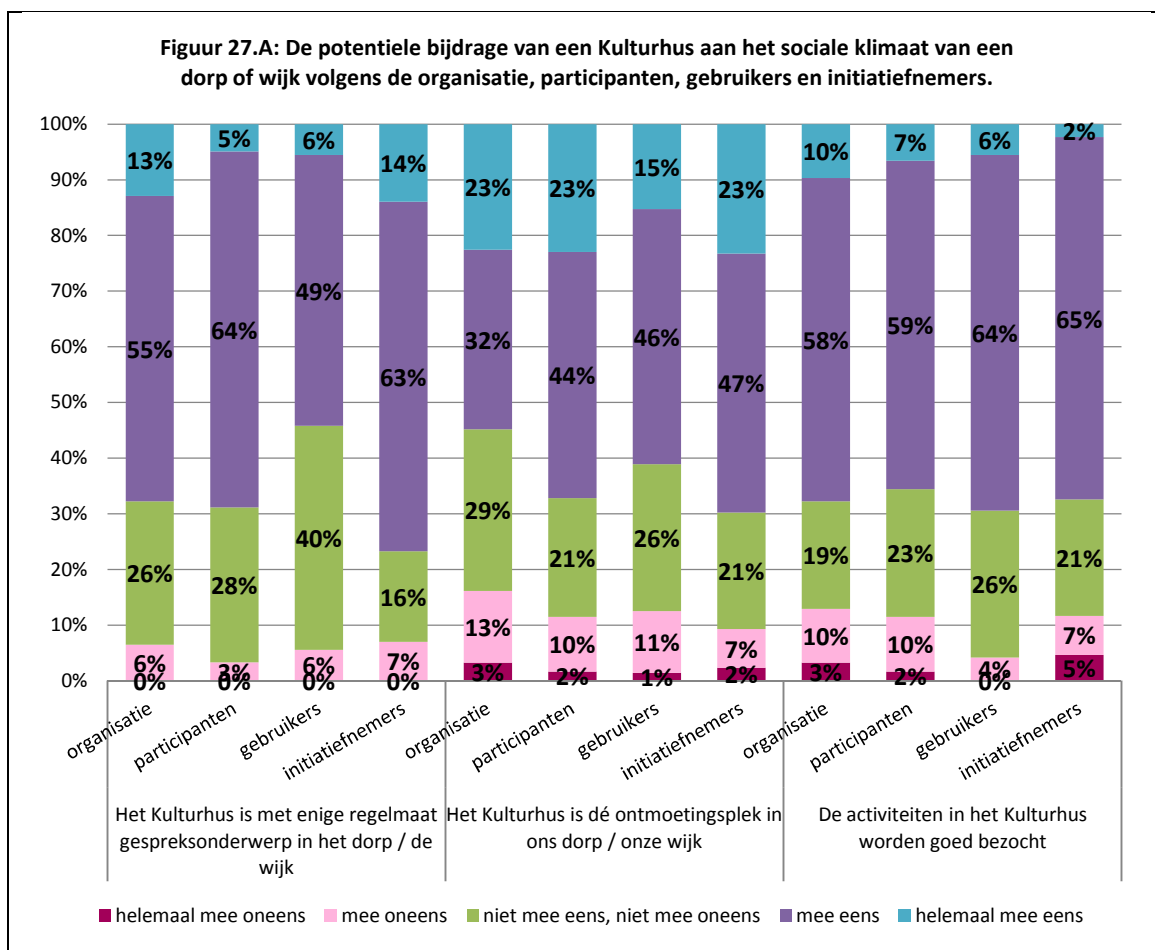

4.5.2 vergelijking groepen

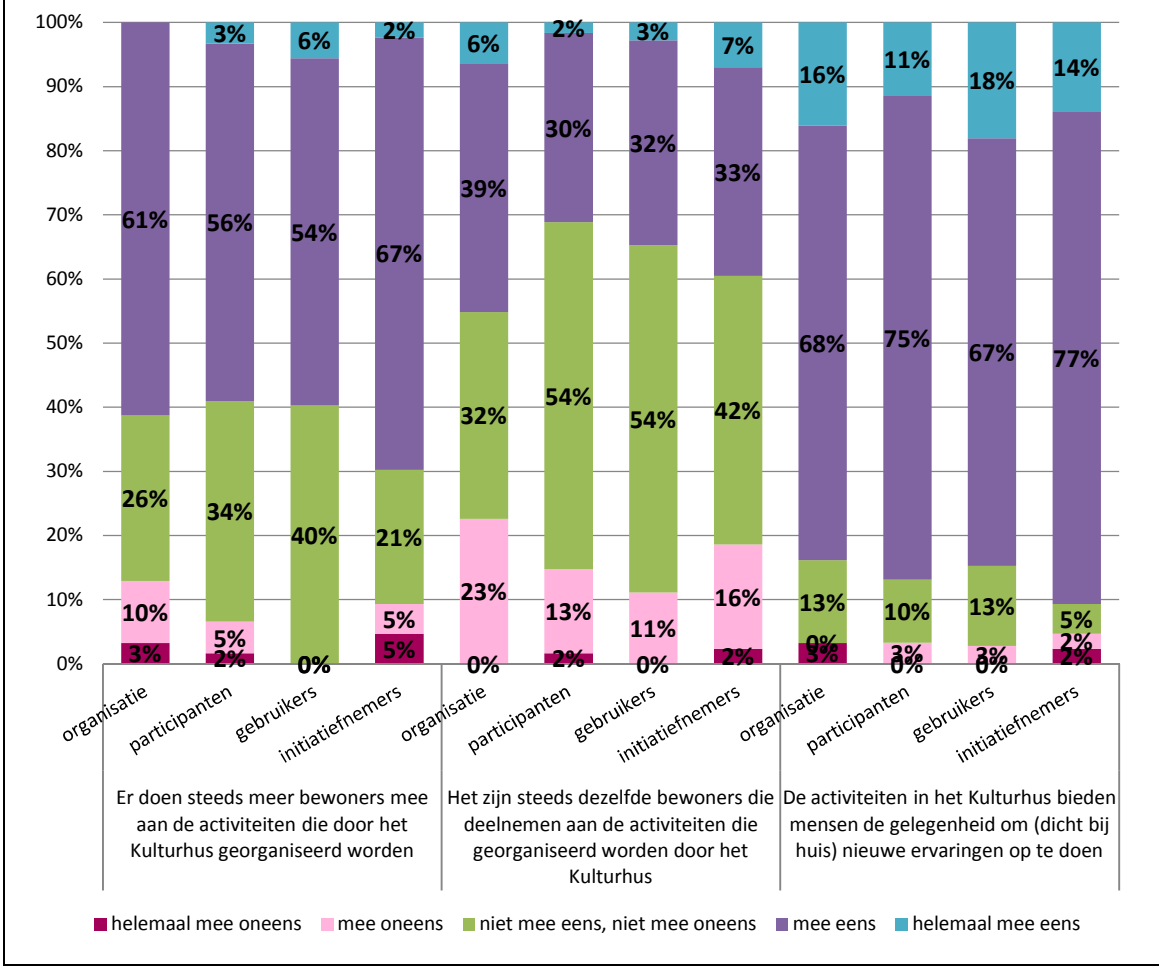
In de vorige sectie hebben we gezien dat Kulturhusen op verschillende manieren bijdragen aan het sociale klimaat van een dorp of wijk. Wanneer we de vier groepen gaan vergelijken dan zien we weliswaar verschillen – de initiatiefnemers lijken het meest positief, gevolgd door de participanten, de gebruiker en de organisatie – maar deze zijn meestal klein. Het beeld voor de eerste zes ('algemene') stellingen is als volgt (zie figuur 27.A en 27.B, hieronder):

- Het Kulturhus is met enige regelmaat het gespreksonderwerp in het dorp / de wijk:
 - 55% van de gebruikers, 68% van de organisatie, 69% van de participanten en 77% van de initiatiefnemers zijn het (helemaal) eens met deze stelling.
 - 3% van de participanten, 6% van de organisatie en gebruikers, en 7% van de initiatiefnemers zijn het (helemaal) oneens met deze stelling.
- Het Kulturhus is dé ontmoetingsplek in ons dorp / onze wijk:
 - 55% van de organisatie, 61% van de gebruikers, 67% van de participanten en 70% van de initiatiefnemers zijn het (helemaal) eens met deze stelling.
 - 9% van de initiatiefnemers, 12% van de gebruikers en participanten en 16% van de organisatie zijn het (helemaal) oneens met deze stelling.
- De activiteiten in het Kulturhus worden goed bezocht:
 - 66% van de participanten, 67% van de initiatiefnemers, 68% van de organisatie en 72% van de gebruikers zijn het (helemaal) eens met deze stelling.
 - 4% van de gebruikers, 12% van de initiatiefnemers en participanten en 13% van de organisatie zijn het (helemaal) oneens met deze stelling.
- Er doen steeds meer bewoners mee aan de activiteiten die door het Kulturhus georganiseerd worden:
 - 59% van de participanten, 60% van de gebruikers, 61% van de organisatie en 69% van de initiatiefnemers zijn het (helemaal) eens met deze stelling.
 - 0% van de gebruikers, 7% van de participanten, 10% van de initiatiefnemers en 13% van de organisatie zijn het (helemaal) oneens met deze stelling.
- Het zijn steeds dezelfde bewoners die deelnemen aan de activiteiten die georganiseerd worden door het Kulturhus:

- 32% van de participanten, 35% van de gebruikers, 40% van de initiatiefnemers en 45% van de organisatie zijn het (helemaal) eens met deze stelling.
- 11% van de gebruikers, 15% van de participanten, 18% van de initiatiefnemers en 23% van de organisatie zijn het (helemaal) oneens met deze stelling.
- De activiteiten in het Kulturhus bieden mensen de gelegenheid om (dicht bij huis) nieuwe ervaringen op te doen:
- 84% van de organisatie, 85% van de gebruikers, 86% van de participanten en 91% van de initiatiefnemers zijn het (helemaal) eens met deze stelling.
- 3% van de organisatie, participanten en gebruikers, en 4% van de initiatiefnemers zijn het (helemaal) oneens met deze stelling.

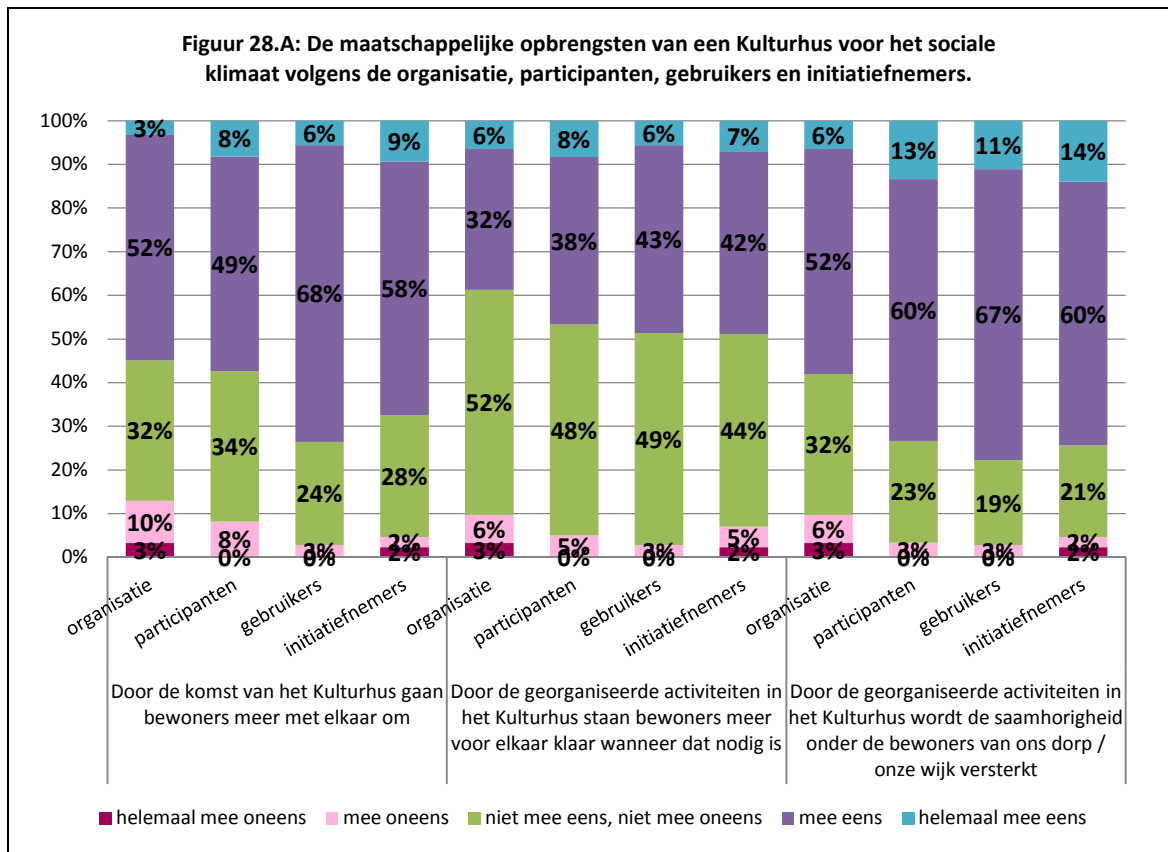
Figuur 27.B: De potentiële bijdrage van een Kulturhus aan het sociale klimaat van een dorp of wijk volgens de organisatie, participanten, gebruikers en initiatiefnemers.

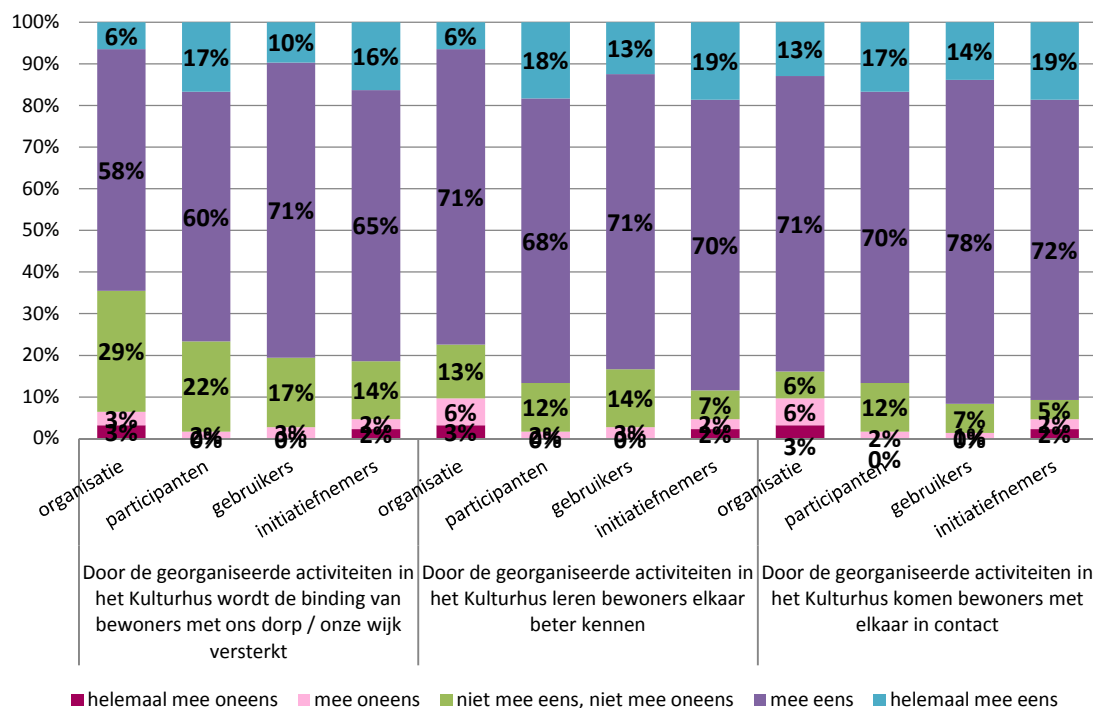
Wanneer we kijken naar de maatschappelijke opbrengst van Kulturhusen in termen van sociale relaties, dan is het beeld voor de bijbehorende stellingen als volgt (zie figuur 28.A en 28.B, hieronder):

- Door de komst van het Kulturhus gaan bewoners meer met elkaar om:
 - 55% van de organisatie, 57% van de participanten, 67% van de initiatiefnemers en 74% van de gebruikers zijn het (helemaal) eens met deze stelling.
 - 3% van de gebruikers, 4% van de initiatiefnemers, 8% van de participanten en 13% van de organisatie zijn het (helemaal) oneens met deze stelling.
- Door de georganiseerde activiteiten in het Kulturhus staan bewoners meer voor elkaar klaar wanneer dat nodig is:
 - 38% van de organisatie, 46% van de participanten, en 49% van de initiatiefnemers en gebruikers zijn het (helemaal) eens met deze stelling.
 - 3% van de gebruikers, 5% van de participanten, 7% van de initiatiefnemers en 9% van de organisatie zijn het (helemaal) oneens met deze stelling.
- Door de georganiseerde activiteiten in het Kulturhus wordt de saamhorigheid onder de bewoners van ons dorp / onze wijk versterkt:
 - 58% van de organisatie, 73% van de participanten, 74% van de initiatiefnemers en 78% van de gebruikers zijn het (helemaal) eens met deze stelling.
 - 3% van de participanten en gebruikers, 4% van de initiatiefnemers en 9% van de organisatie zijn het (helemaal) oneens met deze stelling.

- Door de georganiseerde activiteiten in het Kulturhus wordt de binding van bewoners met ons dorp / onze wijk versterkt:
 - 64% van de organisatie, 77% van de participanten en 81% van de gebruikers en initiatiefnemers zijn het (helemaal) eens met deze stelling.
 - 2% van de participanten, 3% van de gebruikers, 4% van de initiatiefnemers en 6% van de organisatie zijn het (helemaal) oneens met deze stelling.
- Door de georganiseerde activiteiten in het Kulturhus leren bewoners elkaar beter kennen:
 - 77% van de organisatie, 84% van de gebruikers, 86% van de participanten en 89% van de initiatiefnemers zijn het (helemaal) eens met deze stelling.
 - 2% van de participanten, 3% van de gebruikers, 4% van de initiatiefnemers en 9% van de organisatie zijn het (helemaal) oneens met deze stelling.
- Door de georganiseerde activiteiten in het Kulturhus komen bewoners met elkaar in contact:
 - 84% van de organisatie, 87% van de participanten, 91% van de initiatiefnemers en 92% van de gebruikers zijn het (helemaal) eens met deze stelling.
 - 1% van de gebruikers, 2% van de participanten, 4% van de initiatiefnemers en 9% van de organisatie zijn het (helemaal) oneens met deze stelling.

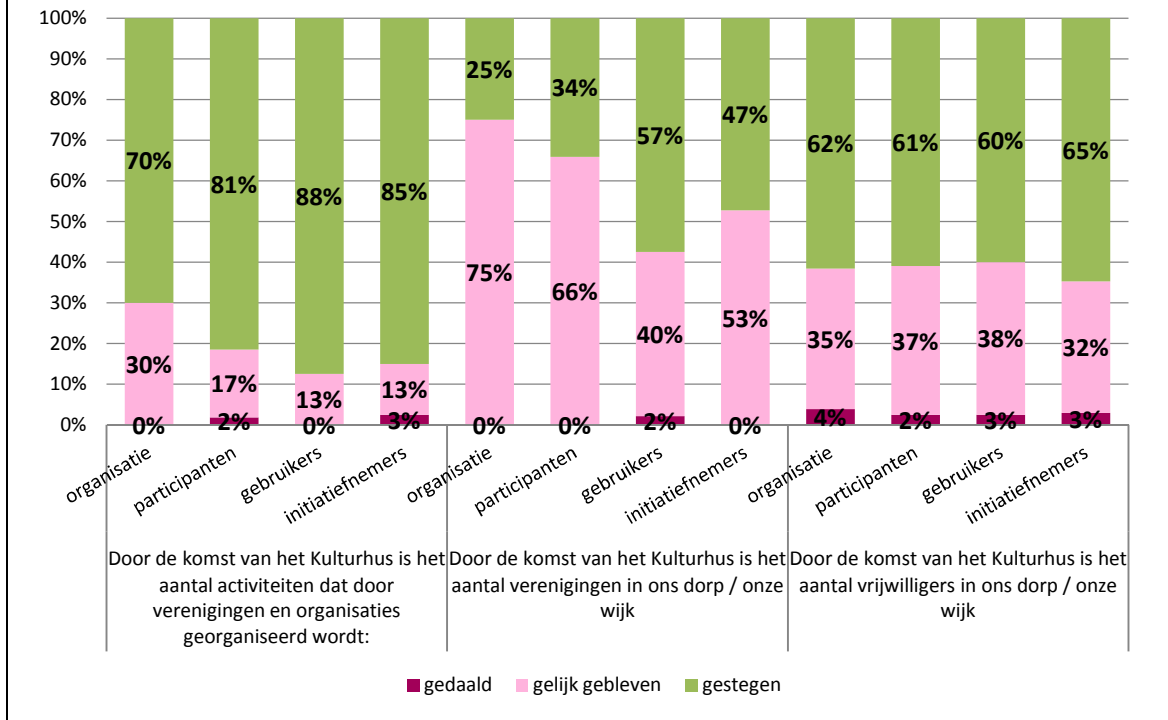
Figuur 28.A: De maatschappelijke opbrengsten van een Kulturhus voor het sociale klimaat volgens de organisatie, participanten, gebruikers en initiatiefnemers.

Wanneer we kijken naar de maatschappelijke opbrengsten in termen van het aantal activiteiten, verenigingen en vrijwilligers dan ziet het beeld voor de bijbehorende stellingen er als volgt uit (zie figuur 29, hieronder):

- Door de komst van het Kulturhus is het aantal activiteiten dat door verenigingen en organisaties wordt georganiseerd gestegen volgens 70% van de organisatie, 81% van de participanten, 85% van de initiatiefnemers en 88% van de gebruikers.
- Door de komst van het Kulturhus is het aantal verenigingen gestegen volgens 25% van de organisatie, 34% van de participanten, 47% van de initiatiefnemers en 57% van de gebruikers.
- Door de komst van het Kulturhus is het aantal vrijwilligers gestegen volgens 60% van de gebruikers, 61% van de participanten, 62% van de organisatie en 65% van de initiatiefnemers.

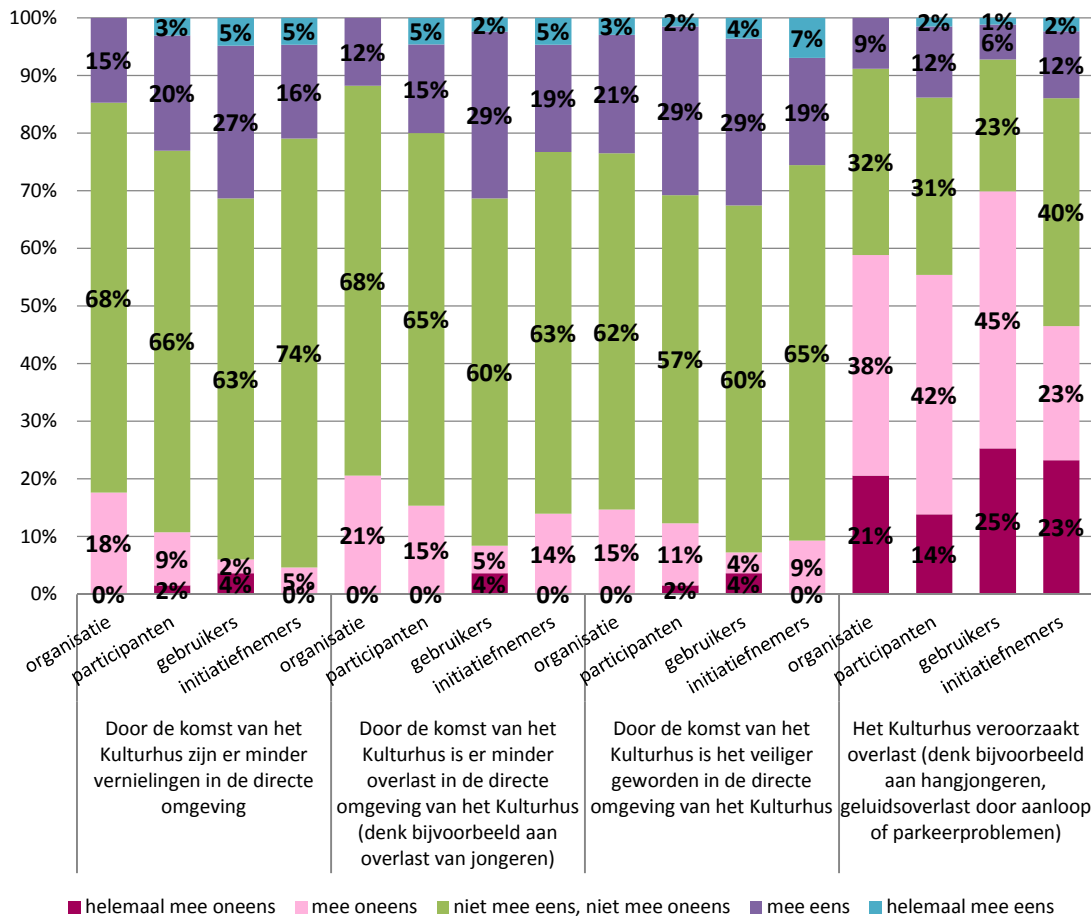
Figuur 29: Het effect van het Kulturhus op het aantal activiteiten, verenigingen en vrijwilligers volgens de organisatie, participanten, gebruikers en initiatiefnemers.

Als het gaat om overlast en veiligheid dan zien we dat zowel de organisatie als de participanten, gebruikers en initiatiefnemers geen uitgesproken mening hebben. Met uitzondering van de stelling dat het Kulturhus overlast veroorzaakt, zijn de percentages van de neutrale antwoordcategorie hoog. Het beeld voor de bijbehorende stellingen is als volgt (zie figuur 30, hieronder):

- Door de komst van het Kulturhus zijn er minder vernielingen in de directe omgeving:
 - 15% van de organisatie, 21% van de initiatiefnemers, 23% van de participanten en 32% van de gebruikers zijn het (helemaal) eens met deze stelling.
 - 5% van de initiatiefnemers, 6% van de gebruikers, 11% van de participanten en 18% van de organisatie zijn het (helemaal) oneens met deze stelling.
- Door de komst van het Kulturhus is er minder overlast in de directe omgeving van het Kulturhus (denk bijvoorbeeld aan hangjongeren):
 - 12% van de organisatie, 20% van de participanten, 24% van de initiatiefnemers en 31% van de gebruikers zijn het (helemaal) eens met deze stelling.
 - 9% van de gebruikers, 14% van de initiatiefnemers, 15% van de participanten en 21% van de organisatie zijn het (helemaal) oneens met deze stelling.
- Door de komst van het Kulturhus is het veiliger geworden in de directe omgeving van het Kulturhus:
 - 24% van de organisatie, 26% van de initiatiefnemers, 31% van de participanten en 33% van de gebruikers is het (helemaal) eens met deze stelling.
 - 8% van de gebruikers, 9% van de initiatiefnemers, 13% van de participanten en 15% van de organisatie zijn het (helemaal) oneens met deze stelling.
- Het Kulturhus veroorzaakt overlast (denk bijvoorbeeld aan hangjongeren, geluidsoverlast door aanloop of parkeerproblemen):
 - 7% van de gebruikers, 9% van de organisatie, en 14% van de participanten en initiatiefnemers zijn het (helemaal) eens met deze stelling.
 - 46% van de initiatiefnemers, 56% van de participanten, 61% van de organisatie en 70% van de gebruikers is het (helemaal) oneens met deze stelling.

Figuur 30: De relatie tussen het Kulturhus, veiligheid en overlast volgens de organisatie, participanten, gebruikers en initiatiefnemers.

4.6 Het effect van Kulturhusen op het bestuurlijk klimaat op basis van de enquête

Zijn bewoners betrokken bij bestuurlijke processen rondom het Kulturhus? Ja. Een ruime meerderheid van de respondenten stelt dat bewoners betrokken zijn geweest in het besluitvormingsproces rondom de komst van het Kulturhus, dat bewoners betrokken worden bij besluitvormingsprocessen rondom de totstandkoming van het activiteitenprogramma en bij de organisatie van activiteiten. Ze zijn echter minder tevreden over de manier waarop dit gedaan is of wordt. Wanneer we de vier groepen met elkaar vergelijken, dan zijn de gebruikers het meest positief, gevolgd door de initiatiefnemers, de participanten en de organisatie.

Leeswijzer

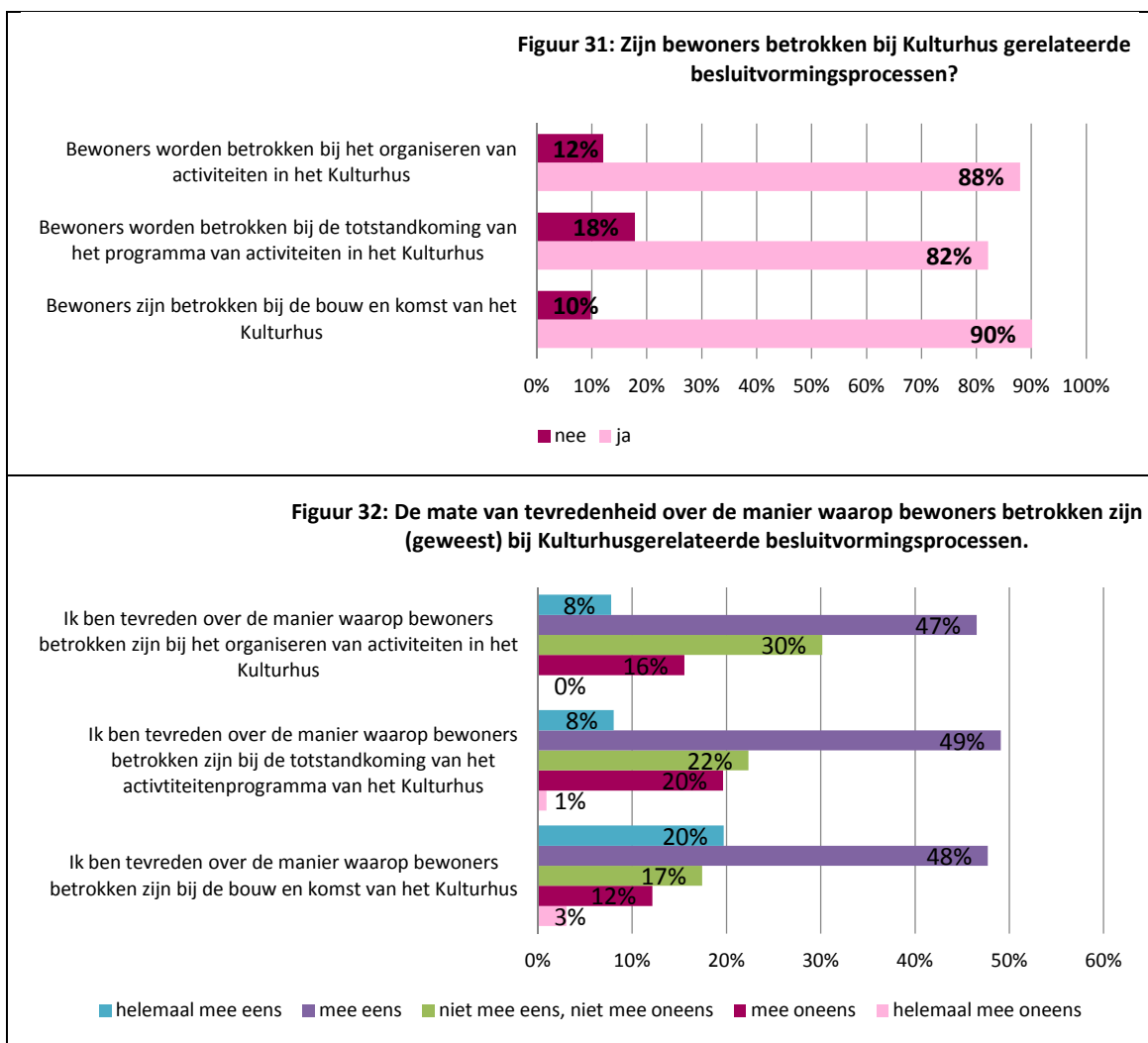
Hieronder gaan we dieper in op het effect van Kulturhusen op het bestuurlijk klimaat. Dit doen we door eerst het totaalbeeld te presenteren van de enquête. Vervolgens zoomen we dieper in op de verschillen tussen de vier groepen:

1. De organisatie: bestuursleden, de manager / beheerder, leden van de programmaraad.
2. De participanten: de deelnemende verenigingen en instellingen in het Kulturhus.
3. De gebruikers: de klanten, leden en bezoekers van de participerende verenigingen en instellingen.
4. De initiatiefnemers: de personen die het initiatief hebben genomen om het Kulturhusconcept toe te passen in hun dorp / wijk.

4.6.1 Totaalbeeld

De respondenten geven aan dat bewoners in het algemeen betrokken zijn (geweest) bij Kulturhusgerelateerde besluitvormingsprocessen (zie figuur 31, hieronder). 88% geeft aan dat bewoners betrokken zijn bij het organiseren van activiteiten. 82% van de respondenten stelt dat bewoners betrokken zijn bij de totstandkoming van het programma van activiteiten en 90% stelt dat bewoners betrokken zijn geweest bij de bouw en komst van het Kulturhus.

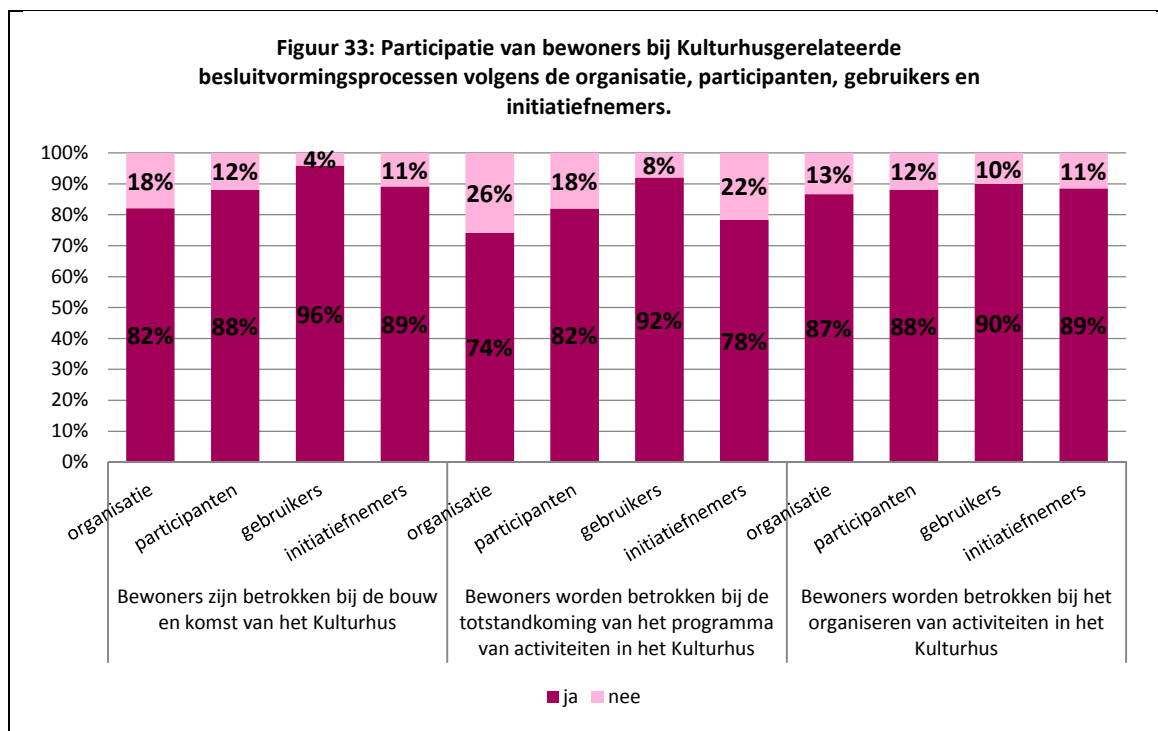
Niet alle respondenten zijn even tevreden over de manier waarop bewoners betrokken zijn bij Kulturhusgerelateerde besluitvormingsprocessen (zie figuur 32, hieronder). 55% van de respondenten geeft aan dat ze tevreden zijn over de manier waarop bewoners betrokken worden bij het organiseren van activiteiten in het Kulturhus. 57% is tevreden over de manier waarop bewoners betrokken worden bij de totstandkoming van het programma van activiteiten. 68% stelt tevreden te zijn met de manier waarop bewoners betrokken zijn geweest bij de bouw en komst van het Kulturhus.

4.6.2 Vergelijking groepen

Zowel de organisatie als de participanten, gebruikers en initiatiefnemers zijn van mening dat bewoners betrokken zijn bij besluitvormingsprocessen rondom het Kulturhus. Wanneer we de vier groepen met elkaar vergelijken, dan zijn de gebruikers het meest positief, gevolgd door de initiatiefnemers, de participanten en de organisatie. Het beeld voor de bijbehorende stellingen is als volgt (zie figuren 33 en 34, hieronder):

- 82% van de organisatie, 88% van de participanten, 89% van de initiatiefnemers en 96% van de gebruikers stellen dat bewoners betrokken zijn geweest bij de komst en bouw van het Kulturhus.
- 74% van de organisatie, 82% van de initiatiefnemers, 82% van de participanten en 92% van de gebruikers stellen dat bewoners betrokken worden bij de totstandkoming van het programma van activiteiten in het Kulturhus.
- 87% van de organisatie, 88% van de participanten, 89% van de initiatiefnemers en 90% van de gebruikers stellen dat bewoners betrokken worden bij het organiseren van activiteiten in het Kulturhus.
- Ik ben tevreden over de manier waarop bewoners betrokken zijn bij e bouw en komst van het Kulturhus:
 - 65% van de organisatie, 68% van de participanten en gebruikers en 70% van de initiatiefnemers is het (helemaal) eens met deze stelling.
 - 12% van de gebruikers, 17% van de initiatiefnemers, en 18% van de organisatie en participanten is het (helemaal) oneens met deze stelling.
- Ik ben tevreden over de manier waarop bewoners betrokken zijn bij de totstandkoming van het activiteitenprogramma van het Kulturhus:
 - 45% van de organisatie, 59% van de participanten, 61% van de initiatiefnemers en 68% van de gebruikers is het (helemaal) eens met deze stelling.
 - 16% van de gebruikers en initiatiefnemers, 18% van de participanten en 29% van de organisatie is het (helemaal) oneens met deze stelling.
- Ik ben tevreden over de manier waarop bewoners betrokken zijn bij het organiseren van activiteiten in het Kulturhus:
 - 37% van de organisatie, 55% van de initiatiefnemers, 62% van de participanten en 65% van de gebruikers is het (helemaal) eens met deze stelling.
 - 10% van de gebruikers, 12% van de participanten, 20% van de initiatiefnemers en 30% van de organisatie is het (helemaal) oneens met deze stelling.

Figuur 34: De mate van tevredenheid over de manier waarop bewoners betrokken zijn (geweest) bij Kulturhusgerelateerde besluitvormingsprocessen volgens de organisatie, participanten, gebruikers en initiatiefnemers.

